

LUKIANO

VERAJ RAKONTOJ

el la helena tradukis
GERRIT BERVELING

Ἄληθῶν διηγημάτων α΄

1 Ὡσπερ τοῖς ἀθλητικοῖς καὶ περὶ τὴν τῶν σωμάτων ἐπιμέλειαν ἀσχολουμένοις οὐ τῆς εὐεξίας μόνον οὐδὲ τῶν γυμνασίων φροντίς ἐστίν, ἀλλὰ καὶ τῆς κατὰ καιρὸν γινομένης ἀνέσεως — μέρος γοῦν τῆς ἀσκήσεως τὸ μέγιστον αὐτὴν ὑπολαμβάνουσιν — οὕτω δὴ καὶ τοῖς περὶ τοὺς λόγους ἐσπουδακόσιν ἠγοῦμαι προσήκειν μετὰ τὴν πολλὴν τῶν σπουδαιοτέρων ἀνάγνωσιν ἀνιέναι τε τὴν διάνοιαν καὶ πρὸς τὸν ἔπειτα κάματον ἀκμαιοτέραν παρασκευάζειν.

2 γένοιτο δ' ἂν ἐμμελής ἢ ἀνάπαυσις αὐτοῖς, εἰ τοῖς τοιούτοις τῶν ἀναγνωσμάτων ὁμιλοῖεν, ἃ μὴ μόνον ἐκ τοῦ ἀστείου τε καὶ χαρίεντος ψιλὴν παρέξει τὴν ψυχαγωγίαν, ἀλλὰ τινα καὶ θεωρίαν οὐκ ἄμουσον ἐπιδείξεται, οἷόν τι καὶ περὶ τῶνδε τῶν συγγραμμάτων φρονήσιν ὑπολαμβάνω· οὐ γὰρ μόνον τὸ ξένον τῆς ὑποθέσεως οὐδὲ τὸ χαρίεν τῆς προαιρέσεως ἐπαγωγὸν ἔσται αὐτοῖς οὐδ' ὅτι ψεύσματα ποικίλα πιθανῶς τε καὶ ἐναλήθως ἐξενηνόχαμεν, ἀλλ' ὅτι καὶ τῶν ἱστορουμένων ἕκαστον οὐκ ἀκωμωδῆτως ἠνικταί πρὸς τινὰς τῶν παλαιῶν ποιητῶν τε καὶ συγγραφέων καὶ φιλοσόφων πολλὰ τεράστια καὶ μυθώδη συγγεγραφότων, οὓς καὶ ὀνομαστὶ ἂν ἔγραφον, εἰ μὴ καὶ αὐτῶ σοι ἐκ τῆς ἀναγνώσεως φανείσθαι ἔμελλον.

3 Κτησίας ὁ Κτησιόχου ὁ Κνίδιος, ὃς συνέγραψεν περὶ τῆς Ἰνδῶν χώρας καὶ τῶν παρ' αὐτοῖς ἃ μῆτε αὐτὸς εἶδεν μῆτε ἄλλου ἀληθεύοντος ἤκουσεν. ἔγραψε δὲ καὶ Ἰαμβοῦλος περὶ τῶν ἐν τῇ μεγάλῃ θαλάττῃ πολλὰ παράδοξα, γνώριμον μὲν ἅπασιν τὸ ψεῦδος πλασάμενος, οὐκ ἀτερπῆ δὲ ὅμως συνθεῖς τὴν ὑπόθεσιν. πολλοὶ δὲ καὶ ἄλλοι τὰ αὐτὰ τούτοις προελόμενοι συνέγραψαν ὡς δὴ τινὰς ἑαυτῶν πλάνας τε καὶ ἀποδημίας, θηρίων τε μεγέθη ἱστοροῦντες καὶ ἀνθρώπων ὠμότητος καὶ βίῳ καινότητος· ἀρχηγὸς δὲ αὐτοῖς καὶ διδάσκαλος τῆς τοιαύτης βωμολοχίας ὁ τοῦ Ὀμήρου Ὀδυσσεύς, τοῖς περὶ τὸν Ἀλκίνοῦν διηγούμενος ἀνέμων τε δουλείαν καὶ μονοφθάλμους καὶ ὠμοφάγους καὶ ἀγρίους τινὰς ἀνθρώπους, ἔτι δὲ πολυκέφαλα ζῶα καὶ τὰς ὑπὸ φαρμάκων τῶν ἐταίρων μεταβολάς, οἷς πολλὰ ἐκεῖνος πρὸς ἰδιώτας ἀνθρώπους τοὺς Φαίιακας ἔτερατεύσατο.

4 τούτοις οὖν ἐντυχῶν ἅπασιν, τοῦ ψεύσασθαι μὲν οὐ σφόδρα τοὺς ἄνδρας ἐμεμψάμην, ὁρῶν ἤδη σύννηθες ὄν τοῦτο καὶ τοῖς φιλοσοφεῖν ὑπισχνουμένοις· ἐκεῖνο δὲ αὐτῶν ἐθαύμασα, εἰ ἐνόμιζον λήσειν οὐκ ἀληθῆ συγγράφοντες. διόπερ καὶ αὐτὸς ὑπὸ κενοδοξίας ἀπολιπεῖν τι σπουδάσας τοῖς μεθ' ἡμᾶς, ἵνα μὴ μόνος ἄμοιρος ᾖ τῆς ἐν τῷ μυθολογεῖν ἐλευθερίας, ἐπεὶ μηδὲν ἀληθὲς ἱστορεῖν εἶχον — οὐδὲν γὰρ ἐπεπόνθειν ἀξιόλογον — ἐπὶ τὸ ψεῦδος ἐτραπόμην πολὺ τῶν ἄλλων εὐγνωμονέστερον· κἂν ἐν γὰρ δὴ τοῦτο ἀληθεύσω λέγων ὅτι ψεύδομαι. οὕτω δ' ἂν μοι δοκῶ καὶ τὴν παρὰ τῶν ἄλλων κατηγορίαν ἐκφυγεῖν αὐτὸς ὁμολογῶν μηδὲν ἀληθὲς λέγειν. γράφω τοίνυν περὶ ὧν μῆτε εἶδον μῆτε ἔπαθον μῆτε παρ' ἄλλων ἐπυθόμην, ἔτι δὲ μῆτε ὄλως ὄντων μῆτε τὴν ἀρχὴν γενέσθαι δυναμένων. διὸ δεῖ τοὺς ἐντυχάνοντας μηδαμῶς πιστεύειν αὐτοῖς.

Enkonduko

1 Kiuj interesiĝas pri atletiko aŭ korpa prizorgado, tiuj ne nur pensas pri sanstato kaj trejnado, sed siatempe ankaŭ pri malstreĉo: fakte ili opinias tion grava ero de la trejniĝa programo. Same decas miaopinie, ke tiuj kiuj laboregas pri beletro, post multa serioza legado malstreĉu sian menson por des pli bone pretigi ĝin al novaj penadoj. 2 Estus harmonia ripozo-maniero, se ili ekprenus tian legaĵon, kiu prezentus ne nur amuziĝon bazitan je sprito kaj humuro, sed kiu samtempe liverus ian ne-senmuzan esean flankon; kaj mi kredas ke en la nuna verkaĵo ili trovos ion tian.

Ne nur la noveco de l' temo, ne nur la humuro de l' pritrakto distros ilin – ankaŭ ne nur la fakto, ke buntajn mensogojn mi rakontos konvinke kaj eĉ en verŝajneca formo, – sed ankaŭ tio, ke ĉio en mia rakonto estas pli malpli komedia pastiĉo pri unu el la malnovaj poetoj, historiistoj aŭ filozofoj, kiuj ja verkis multon plenŝtopitan de mirakloj kaj fabeloj. Mi citus ilin laŭnome, se vi ne tuj rekonus ilin el via propra legado.¹ 3 Ekzemple Ktesiaso, filo de Ktesioho el Knido, kiu verkis pri la landoj de la Hindoj kaj iliaj propraĵoj, kiujn li mem neniam vidis – kaj pri kiuj li eĉ ne aŭdis fidindan vidinton. Ankaŭ Jambulo verkis multon strangan pri landoj en la granda oceano: li tiel klare fantaziis, ke ĉiuj vidis liajn mensogojn, sed tamen tio fariĝis interesa rakonto. Multaj aliaj kun la samaj intencoj verkis pri imagitaj vojaĝoj, pri gigantaj bestoj kaj kruelaj homoj kaj strangaj vivkutimoj. Ilia vojmontranto kaj instruisto ĉe tia ĉarlatanaĵo estas la Odiseo de Homero: al la korteganoj de Alkinoo li rakontis pri sklavigo de la ventoj, pri monstroj unuokulaj, pri kanibaloj kaj sovaĝuloj; ankaŭ pri multkapaj estaĵoj kaj metamorfozoj (sub influo de sorĉado) de siaj kunuloj. Sed nu jes – tion ĉi li singlore rakontis al simpluloj – al tiuj Fajakoj! 4 Kiam ĉion ĉi mi trovis, mi ne tiom koleriĝis al ili pro iliaj mensogoj, ĉar mi ja estis vidinta, ke ankaŭ la oficialaj filozofoj faras la samon. Sed almenaŭ pri tio mi ja miris, ke ŝajne ili kredis povi verki tion ĉi sen ke malkovriĝos la vero. Tial, en la orgojla intenco postlasi ion al la sekvaj generacioj, kaj por ne sola esti ekskludita de la poeziaj licencoj, kaj ĉar mi ja nenion veran havis por rakonti – mi travivis ja nenion memorindan –, mi do min turnas al mensogado, sed pli honeste ol la ceteraj. Ĉar almenaŭ en tio ĉi la veron mi diros: ke mi mensogos! Mi kredas, ke mi eskapos la kondamnon de la ceteraj, dank' al mia propra konfeso, ke mi ne diras la veron. Do mi verkos pri aferoj, kiujn mi nek vidis nek spertis nek aŭdis de iu alia – ja kiuj eĉ komplete ne ekzistas nek povas ekzisti. Tial miaj legantoj absolute ne kredu ilin.

---

1 Por la nunaj legantoj, tiu pastiĉo pri tiuepoke konataj verkaĵoj estas nur tre limigite kompren- kaj ĝuebla: la ega plimulto de la literaturo, kiu tiam ekzistis, ja ne konserviĝis.

5 Ὀρμηθεὶς γὰρ ποτε ἀπὸ Ἡρακλείων στηλῶν καὶ ἀφείς εἰς τὸν ἑσπέριον ὠκεανὸν οὐρίῳ ἀνέμῳ τὸν πλοῦν ἐποιούμην. αἰτία δέ μοι τῆς ἀποδημίας καὶ ὑπόθεσις ἢ τῆς διανοίας περιεργία καὶ πραγμάτων καινῶν ἐπιθυμία καὶ τὸ βούλεσθαι μαθεῖν τί τὸ τέλος ἐστὶν τοῦ ὠκεανοῦ καὶ τίνες οἱ πέραν κατοικοῦντες ἄνθρωποι. τούτου γέ τοι ἔνεκα πάμπολλα μὲν σιτία ἐνεβαλόμην, ἱκανὸν δὲ καὶ ὕδωρ ἐνεθέμην, πεντήκοντα δὲ τῶν ἡλικιωτῶν προσεποισάμην τὴν αὐτὴν ἐμοὶ γνώμην ἔχοντας, ἔτι δὲ καὶ ὄπλων πολὺ τι πλῆθος παρεσκευασάμην καὶ κυβερνήτην τὸν ἄριστον μισθῶ μέγαλῳ πείσας παρέλαβον καὶ τὴν ναῦν—ἄκατος δὲ ἦν—ὡς πρὸς μέγαν καὶ βίαιον πλοῦν ἐκρατυνάμην.

6 ἡμέραν οὖν καὶ νύκτα οὐρίῳ πλέοντες ἔτι τῆς γῆς ὑποφαινομένης οὐ σφόδρα βιαίως ἀνηγόμεθα, τῆς ἐπιούσης δὲ ἅμα ἡλίῳ ἀνίσχοντι ὃ τε ἄνεμος ἐπεδίδου καὶ τὸ κύμα ηὔξανετο καὶ ζόφος ἐπεγίνετο καὶ οὐκέτ' οὐδὲ στεῖλαι τὴν ὀθόνην δυνατὸν ἦν. ἐπιτρέψαντες οὖν τῷ πνέοντι καὶ παραδόντες ἑαυτοὺς ἐχειμαζόμεθα ἡμέρας ἑννέα καὶ ἑβδομήκοντα, τῇ ὀγδοηκοστῇ δὲ ἄφνω ἐκλάμψαντος ἡλίου καθορῶμεν οὐ πόρρω νῆσον ὑψηλὴν καὶ δασεῖαν, οὐ τραχεῖ περιηχουμένην τῷ κύματι· καὶ γὰρ ἤδη τὸ πολὺ τῆς ζάλης κατεπαύετο. Προσσχόντες οὖν καὶ ἀποβάντες ὡς ἂν ἐκ μακρᾶς ταιλαιπωρίας πολὺν μὲν χρόνον ἐπὶ γῆς ἐκεῖμεθα, διαναστάντες δὲ ὅμως ἀπεκρίναμεν ἡμῶν αὐτῶν τριάκοντα μὲν φύλακας τῆς νεῶς παραμένειν, εἴκοσι δὲ σὺν ἐμοὶ ἀνελθεῖν ἐπὶ κατασκοπῇ τῶν ἐν τῇ νήσῳ.

7 προελθόντες δὲ ὅσον σταδίους τρεῖς ἀπὸ τῆς θαλάττης δι' ὕλης ὀρῶμέν τινα στήλην χαλκοῦ πεποιημένην, Ἑλληνικοῖς γράμμασιν καταγεγραμμένην, ἀμυδροῖς δὲ καὶ ἐκτετριμμένοις, λέγουσαν Ἄχρι τούτων Ἡρακλῆς καὶ Διόνυσος ἀφίκοντο. ἦν δὲ καὶ ἵχνη δύο πλησίον ἐπὶ πέτρας, τὸ μὲν πλεθριαῖον, τὸ δὲ ἔλαττον—ἐμοὶ δοκεῖν, τὸ μὲν τοῦ Διονύσου, τὸ μικρότερον, θάτερον δὲ Ἡρακλέους. προσκυνήσαντες δ' οὖν προῆμεν· οὐπω δὲ πολὺ παρῆμεν καὶ ἐφιστάμεθα ποταμῷ οἶνον ῥέοντι ὁμοιότατον μάλιστα οἴοσπερ ὁ Χιός ἐστιν. ἄφθονον δὲ ἦν τὸ ῥεῦμα καὶ πολὺ, ὥστε ἐνιαχοῦ καὶ ναυσίπορον εἶναι δύνασθαι. ἐπήει οὖν ἡμῖν πολὺ μᾶλλον πιστεύειν τῷ ἐπὶ τῆς στήλης ἐπιγράμματι, ὀρῶσι τὰ σημεῖα τῆς Διονύσου ἐπιδημίας. δόξαν δέ μοι καὶ ὅθεν ἄρχεται ὁ ποταμὸς καταμαθεῖν, ἀνήειν παρὰ τὸ ῥεῦμα, καὶ πηγὴν μὲν οὐδεμίαν εὗρον αὐτοῦ, πολλὰς δὲ καὶ μεγάλας ἀμπέλους, πλήρεις βοτρύων, παρὰ δὲ τὴν ῥίζαν ἐκάστην ἀπέρρει σταγῶν οἴνου διαυγοῦς, ἀφ' ὧν ἐγίνετο ὁ ποταμός. ἦν δὲ καὶ ἰχθῦς ἐν αὐτῷ πολλοὺς ἰδεῖν, οἶνω μάλιστα καὶ τὴν χροῶν καὶ τὴν γεῦσιν προσεοικότας· ἡμεῖς γοῦν ἀγρεύσαντες αὐτῶν τινὰς καὶ ἐμφαγόντες ἐμεθύσθημεν· ἀμέλει καὶ ἀνατεμόντες αὐτοὺς εὐρίσκομεν τρυγὸς μεστούς. ὕστερον μέντοι ἐπινοήσαντες τοὺς ἄλλους ἰχθῦς, τοὺς ἀπὸ τοῦ ὕδατος παραμιγνύντες ἐκεράννυμεν τὸ σφοδρὸν τῆς οἰνοφαγίας.

Unua Libro

5 Ĉar foje, ekirinte de la Heraklaj Kolonoj² kaj navigante direkte al la okcidenta oceano, mi ŝipveturis sub prospera vento. Motivo kaj celo de mia vojaĝo estis mia mensa agemo kaj la deziro je novaj travivaĵoj kaj precipe mia espero, trovi, kio estas la fino de l' oceano kaj kiaspecaj homoj vivas transe. Pro tio mi enŝipigis grandan provizon da nutraĵoj, enmetis krome sufiĉe da pura akvo, persvadis kvindek kamaradojn kun la samaj ideoj kiel la miaj, kunigis krom tio ankaŭ egan amason da armiloj kaj konvinkis per grandega salajro la plej bonan stiriston kaj ekipigis la ŝipon (temis pri leĝera ŝipeto kun remiloj kaj veloj) por longa kaj danĝera vojaĝo. 6 Unu tagon do kaj unu nokton ni veturis sub la vento, dum la bordo ankoraŭ restis videbla, do ni ne multe avancis; sed je sunleviĝo la sekvan tagon kreskis la vento, la ondoj plialtiĝis, estiĝis obskuro, kaj ne plu estis eble refi la velon. Kapitulacinte al la ŝtormo, plene transdoninte nin, ni antaŭen peliĝis de la tempesto dum sepdek naŭ tagoj; je la okdeka subite eklumis la suno, kaj ni rimarkis je mallonga distanco insulon altan kaj arboriĉan, ĉirkaŭ kiu skuiĝis ondoj ne minacaj: ĉar la ŝtormo plejparte jam pasis.

Tien ni celis do; ni elŝipiĝis kaj kuŝis longtempe sur la grundo, ĉar ni estis elĉerpitaj pro la daŭra mizero, tamen fine ni leviĝis kaj indikis tridek el ni por gardi la ŝipon, dum dudek kun mi foriris inspekti la insulon. 7 Ĉirkaŭ tri stadiojn ni pluiris disde la maro, tiam tra la arbojn ni vidis steleon el bronzo kun Greklingva surskribo, kvankam svage kaj apenaŭ plu legeble: "Ĝis ĉi tien venis Heraklo kaj Dionizo." Estis ankaŭ du pied-signoj apud la ŝtono, unu unupletra³ kaj la alia malpli granda – miasupoze la pli eta estis de Dionizo, la alia de Heraklo. Ni terenkuŝiĝis kaj poste pluiris. Sed ni ankoraŭ ne multe avancis, kaj jen ni trafis riveron plenan je vino, kiu absolute similis je Ĥiosa vino. Larĝa estis la rivero kaj plena, tiel ke kelkloke ĝi estis navigebla. Do des pli facile ni povis kredi je la teksto sur la steleo, ĉar ĉi tie ni ja vidis la signojn de l' restado de Dionizo. Mi decidis elspuri, de kie estiĝas la rivero, kaj mi ekiris laŭ la fluo. Sed ne fonton mi trovis, sed multajn grandajn vitojn, plenajn je grapoloj, kaj apud ĉies radiko elfluis klara vino, kaj el tio formiĝis la rivero. Videblis en ĝi ankaŭ multaj fiŝoj, kiuj kolore kaj guste tre similis je vino. Fakte, kiam ni kaptis kelkajn el ili, kaj manĝis, ni fariĝis ebriaj. Kaj kompreneble, kiam ni distranĉis ilin, ni trovis en ilia stomako moston. Pli poste, tamen, ni elpensis ke ni miksu ilin kun la aliaj fiŝoj – tiuj el la akvo – por moderigi la forton de nia vinomanĝado.

---

2 Tio estas la Markolo de Gibraltaro.

3 *Pletro* – Greka mezurunuo: ĉ 31 metroj.

8 Τότε δὲ τὸν ποταμὸν διαπεράσαντες ἡ διαβατὸς ἦν, εὕρομεν ἀμπέλων χρῆμα τεράστιον· τὸ μὲν γὰρ ἀπὸ τῆς γῆς, ὁ στέλεχος αὐτὸς εὐερνῆς καὶ παχύς, τὸ δὲ ἄνω γυναῖκες ἦσαν, ὅσον ἐκ τῶν λαγόνων ἅπαντα ἔχουσαι τέλεια— τοιαύτην παρ’ ἡμῖν τὴν Δάφνην γράφουσιν ἄρτι τοῦ Ἀπόλλωνος καταλαμβάνοντος ἀποδενδρουμένην. ἀπὸ δὲ τῶν δακτύλων ἄκρων ἐξεφύοντο αὐταῖς οἱ κλάδοι καὶ μεστοὶ ἦσαν βοτρυῶν. καὶ μὴν καὶ τὰς κεφαλὰς ἐκόμων ἔλιξι τε καὶ φύλλοις καὶ βότρυσι. προσελθόντας δὲ ἡμᾶς ἠσπάζοντο καὶ ἐδεξιούντο, αἱ μὲν Λύδιον, αἱ δ’ Ἰνδικήν, αἱ πλεῖσται δὲ τὴν Ἑλλάδα φωνὴν προῖέμεναι. καὶ ἐφίλουν δὲ ἡμᾶς τοῖς στόμασιν· ὁ δὲ φιληθεὶς αὐτίκα ἐμέθυεν καὶ παράφορος ἦν. δρέπεσθαι μέντοι οὐ παρεῖχον τοῦ καρποῦ, ἀλλ’ ἤλγουν καὶ ἐβῶν ἀποσπωμένου. αἱ δὲ καὶ μίγνυσθαι ἡμῖν ἐπεθύμουν· καὶ δύο τινὲς τῶν ἑταίρων πλησιάσαντες αὐταῖς οὐκέτι ἀπελύοντο, ἀλλ’ ἐκ τῶν αἰδοίων ἐδέδεντο· συνεφύοντο γὰρ καὶ συνερριζοῦντο. καὶ ἤδη αὐτοῖς κλάδοι ἐπεφύκεσαν οἱ δάκτυλοι, καὶ ταῖς ἔλιξι περιπλεκόμενοι ὅσον οὐδέπω καὶ αὐτοὶ καρποφορήσειν ἔμελλον.

9 καταλιπόντες δὲ αὐτοὺς ἐπὶ ναῦν ἐφεύγομεν καὶ τοῖς ἀπολειφθεῖσιν διηγούμεθα ἐλθόντες τά τε ἄλλα καὶ τῶν ἑταίρων τὴν ἀμπελομιξίαν. καὶ δὴ λαβόντες ἀμφορέας τινὰς καὶ ὑδρευσάμενοί τε ἅμα καὶ ἐκ τοῦ ποταμοῦ οἰνισάμενοι καὶ αὐτοῦ πλησίον ἐπὶ τῆς ἡόνος αὐλισάμενοι ἔωθεν ἀνήχθημεν οὐ σφόδρα βιαίῳ πνεύματι. Περὶ μεσημβρίαν δὲ οὐκέτι τῆς νήσου φαινομένης ἄφνω τυφῶν ἐπιγεγόμενος καὶ περιδιδήσας τὴν ναῦν καὶ μετεωρίσας ὅσον ἐπὶ σταδίους τριακοσίους οὐκέτι καθῆκεν εἰς τὸ πέλαγος, ἀλλ’ ἄνω μετέωρον ἐξηρητημένην ἄνεμος ἐμπεσὼν τοῖς ἰστίοις ἔφερεν κολπώσας τὴν ὀθόνην.

10 ἑπτὰ δὲ ἡμέρας καὶ τὰς ἴσας νύκτας ἀεροδρομήσαντες, ὀγδόῃ καθορῶμεν γῆν τινα μεγάλην ἐν τῷ ἀέρι καθάπερ νῆσον, λαμπρὰν καὶ σφαιροειδῆ καὶ φωτὶ μεγάλῳ καταλαμπομένην· προσενεχθέντες δὲ αὐτῇ καὶ ὀρμισάμενοι ἀπέβημεν, ἐπισκοποῦντες δὲ τὴν χώραν εὐρίσκομεν οἰκουμένην τε καὶ γεωργομένην. ἡμέρας μὲν οὖν οὐδὲν αὐτόθεν ἐωρῶμεν, νυκτὸς δὲ ἐπιγενομένης ἐφαίνοντο ἡμῖν καὶ ἄλλαι πολλαὶ νῆσοι πλησίον, αἱ μὲν μείζους, αἱ δὲ μικρότεραι, πυρὶ τὴν χροᾶν προσεοικυῖαι, καὶ ἄλλη δὲ τις γῆ κάτω, καὶ πόλεις ἐν αὐτῇ καὶ ποταμοὺς ἔχουσα καὶ πελάγη καὶ ὕλας καὶ ὄρη. ταύτην οὖν τὴν καθ’ ἡμᾶς οἰκουμένην εἰκάζομεν.

11 Δόξαν δὲ ἡμῖν καὶ ἔτι πορρωτέρω προσελθεῖν, συνελήφθημεν τοῖς Ἴππογύπιοις παρ’ αὐτοῖς καλουμένοις ἀπαντήσαντες. οἱ δὲ Ἴππογύπιοι οὗτοί εἰσιν ἄνδρες ἐπὶ γυπῶν μεγάλων ὀχούμενοι καὶ καθάπερ ἵπποις τοῖς ὀρνέοις χρώμενοι· μεγάλοι γὰρ οἱ γῦπες καὶ ὡς ἐπίπαν τρικέφαλοι. μάθοι δ’ ἂν τις τὸ μέγεθος αὐτῶν ἐντεῦθεν· νεῶς γὰρ μεγάλης φορτίδος ἴστοῦ ἕκαστον τῶν πτερῶν μακρότερον καὶ παχύτερον φέρουσι. τούτοις οὖν τοῖς Ἴππογύπιοις προστέτακται περιπετομένοις τὴν γῆν, εἴ τις εὐρεθείη ξένος, ἀνάγειν ὡς τὸν βασιλέα· καὶ δὴ καὶ ἡμᾶς συλλαβόντες ἀνάγουσιν ὡς αὐτόν. ὁ δὲ θεασάμενος καὶ ἀπὸ τῆς στολῆς εἰκάσας, Ἑλληνες ἄρα, ἔφη, ὑμεῖς, ὦ ξένοι; συμφησάντων δέ, Πῶς οὖν ἀφίκεσθε, ἔφη, τοσοῦτον ἀέρα διελθόντες;

8 Poste, pasinte la riveron kie ĝi estis travadebla, ni trovis ion mirindan ĉe la vitoj: ĉar la parto kiu venis el la grundo, la trunko mem, estis bone kreskinta, fortika, – sed supre estis virinoj, ekde la koksoj plej bele formitaj – tia oni pentras ĉe ni Dafnan, kiam – ĵus kaptita de Apolono – ŝi ŝanĝiĝas en arbon. El iliaj fingropintoj elkreskas la branĉoj kaj ili estis plenaj je grapoloj. Kaj surkape kiel hararon ili havis torditajn branĉetojn, foliojn kaj grapolojn. Kiam ni alproksimiĝis, ili kisis nin kaj nin salutis, kelkaj en Lidia, aliaj en Hindia, sed la plimulto en Helena lingvo. Ili kisis nin surbuŝe; kiu estis kisita, tuj estis freneze ebria. Tamen ili ne toleris ke ni pluku el la fruktoj, sed ĉe ekplukoj dolorplene veadis. Kelkaj deziris ankaŭ seksumi kun ni; du el la kamaradoj kompleksis, sed ne plu povis foriĝi, sed estis retenataj guste ĉe l' generiloj: ili ja kunkreskis kaj enradikiĝis. Jam kreskis branĉoj el iliaj fingroj kaj ĉirkaŭplektite de torditaj branĉetoj ili jam estis portontaj frukton. 9 Lasinte ilin ni fuĝis ŝipen kaj al la tie postrestintoj ni rakontis la tutan historion kaj ankaŭ do la vitoseksumadon de niaj kamaradoj. Ni prenis kelkajn amforojn kaj akvoĉerpis kaj samtempe ankaŭ vinoĉerpis el la rivero, kaj tie proksime surborde ni tendumis kaj je tagiĝo ni enmariĝis sub modera brizo.

Ĉirkaŭ tagmezo, kiam la insulo ne plu estis videbla, subite fariĝis tifono, skuegis la ŝipon, levis ĝin ĉirkaŭ 300 stadiojn kaj ne plu remetis ĝin en la maron, sed dum ĝi estis ŝvebanta, vento falis en la velojn kaj forportis la tutan ŝipon kun etenditaj veloj. 10 Sep tagojn kaj sammulte da noktoj ni aeroveturis kaj je la oka tago ni ekvidis iun grandan landon enaere, kvazaŭ insulon, brilan kaj rondan kaj provizitan de ega lumo. Tien ni celis kaj ankrinte ni albordiĝis, kaj esplorante la landon ni konstatis ke ĝi estas loĝata kaj kultivata. Dumtage nenion ni tie povis vidi, sed kiam fariĝis nokto, sin montris al ni pluraj aliaj insuloj tute apude – kelkaj pli grandaj, aliaj malpli – kaj kolore ili similis je fajro. Ankaŭ estis alia lando sube, kun urboj sur ĝi kaj riveroj kaj maroj, arbaroj kaj montoj. Tion do ni prenis por nia propra tera mondo.

11 Ni do decidis iom pluiri, sed ni renkontis la t.n. Vultur-rajdistojn, kiuj arestis nin. Tiuj Vultur-rajdistoj estas viroj rajdantaj sur egaj vulturoj; la birdojn ili uzas kiel ĉevalojn. La vulturoj estas grandaj kaj plejparte trikapaj. Ilia grandon oni jene komprenas: ĉiuj iliaj plumoj estas pli longaj kaj pli dikaj ol la masto de fortika ŝarĝoŝipo. Estas la tasko de tiuj Vultur-rajdistoj ĉirkaŭflugi la landon, kaj se troviĝos fremdulo, tiun ili konduku antaŭ la reĝon. Nin do arestinte, ili kondukis nin al li. Li rigardis al ni kaj konkludante laŭ niaj vestaĵoj, li komentis: Grekoj do vi estas, ĉu ne, fremduloj? Kiam ni konsentis, – Kiel vi atingis nin, li diris, tra tiom multe da aero?

καὶ ἡμεῖς τὸ πᾶν αὐτῷ διηγούμεθα· καὶ ὅς ἀρξάμενος τὸ καθ' αὐτὸν ἡμῖν διεξήει, ὡς καὶ αὐτὸς ἄνθρωπος ὢν τοῦνομα Ἐνδυμίων ἀπὸ τῆς ἡμετέρας γῆς καθεύδων ἀναρπασθεῖη ποτὲ καὶ ἀφικόμενος βασιλεύσειε τῆς χώρας· εἶναι δὲ τὴν γῆν ἐκείνην ἔλεγε τὴν ἡμῖν κάτω φαινομένην σελήνην. ἀλλὰ θαρρεῖν τε παρεκελεύετο καὶ μηδένα κίνδυνον ὑφορᾶσθαι· πάντα γὰρ ἡμῖν παρέσεσθαι ὢν δεόμεθα.

12 Ἦν δὲ καὶ κατορθώσω, ἔφη, τὸν πόλεμον ὃν ἐκφέρω νῦν πρὸς τοὺς τὸν ἥλιον κατοικοῦντας, ἀπάντων εὐδαιμονέστατα παρ' ἐμοὶ καταβιώσεσθε. καὶ ἡμεῖς ἠρόμεθα τίνες εἶεν οἱ πολέμιοι καὶ τὴν αἰτίαν τῆς διαφορᾶς· Ὁ δὲ Φαέθων, φησὶν, ὁ τῶν ἐν τῷ ἡλίῳ κατοικούντων βασιλεύς— οἰκεῖται γὰρ δὴ κακείνος ὥσπερ καὶ ἡ σελήνη— πολὺν ἤδη πρὸς ἡμᾶς πολεμεῖ χρόνον. ἦρξατο δὲ ἐξ αἰτίας τοιαύτης· τῶν ἐν τῇ ἀρχῇ τῇ ἐμῇ ποτε τοὺς ἀπορωτάτους συναγαγὼν ἐβουλήθη ἀποικίαν εἰς τὸν Ἐωσφόρον στείλαι, ὄντα ἔρημον καὶ ὑπὸ μηδενὸς κατοικούμενον· ὁ τοίνυν Φαέθων φθονήσας ἐκώλυσε τὴν ἀποικίαν κατὰ μέσον τὸν πόρον ἀπαντήσας ἐπὶ τῶν Ἴππομυρμῆκων. τότε μὲν οὖν νικηθέντες—οὐ γὰρ ἤμεν ἀντίπαλοι τῇ παρασκευῇ— ἀνεχωρήσαμεν· νῦν δὲ βούλομαι αὐθις ἐξενεγκεῖν τὸν πόλεμον καὶ ἀποστεῖλαι τὴν ἀποικίαν. ἦν οὖν ἐθέλητε, κοινωνήσατέ μοι τοῦ στόλου, γῦπας δὲ ὑμῖν ἐγὼ παρέξω τῶν βασιλικῶν ἓνα ἑκάστω καὶ τὴν ἄλλην ὄπλισιν· αὐριον δὲ ποιησόμεθα τὴν ἔξοδον. Οὕτως, ἔφην ἐγώ, γιγνέσθω, ἐπειδὴ σοι δοκεῖ.

13 Τότε μὲν οὖν παρ' αὐτῷ ἐστιαθέντες ἐμείναμεν, ἔωθεν δὲ διαναστάντες ἐτασσόμεθα· καὶ γὰρ οἱ σκοποὶ ἐσήμαινον πλησίον εἶναι τοὺς πολεμίους. τὸ μὲν οὖν πλῆθος τῆς στρατιᾶς δέκα μυριάδες ἐγένοντο ἄνευ τῶν σκευοφόρων καὶ τῶν μηχανοποιῶν καὶ τῶν πεζῶν καὶ τῶν ξένων συμμάχων· τούτων δὲ ὀκτακισμῦριοι μὲν ἦσαν οἱ Ἴππόγυπτοι, δισμῦριοι δὲ οἱ ἐπὶ τῶν Λαχανοπτέρων. ὄρνειον δὲ καὶ τοῦτό ἐστι μέγιστον, ἀντὶ τῶν πτερῶν λαχάνοις πάντη λάσιον, τὰ δὲ ὠκύπτερα ἔχει θριδακίνης φύλλοις μάλιστα προσεοικότα. ἐπὶ δὲ τούτοις οἱ Κεγχροβόλοι τετάχατο καὶ οἱ Σκοροδομάχοι. ἦλθον δὲ αὐτῷ καὶ ἀπὸ τῆς ἄρκτου σύμμαχοι, τρισμῦριοι μὲν Ψυλλοτοξόται, πεντακισμῦριοι δὲ Ἀνεμοδρόμοι· τούτων δὲ οἱ μὲν Ψυλλοτοξόται ἐπὶ ψυλλῶν μεγάλων ἰππάζονται, ὅθεν καὶ τὴν προσηγορίαν ἔχουσιν· μέγεθος δὲ τῶν ψυλλῶν ὅσον δώδεκα ἐλέφαντες· οἱ δὲ Ἀνεμοδρόμοι πεζοὶ μὲν εἰσιν, φέρονται δὲ ἐν τῷ ἄερι ἄνευ πτερῶν· ὁ δὲ τρόπος τῆς φορᾶς τοιόσδε. χιτῶνας ποδήρεις ὑπεζωσμένοι κολπώσαντες αὐτοὺς τῷ ἀνέμῳ καθάπερ ἰστία φέρονται ὥσπερ τὰ σκάφη. τὰ πολλὰ δ' οἱ τοιοῦτοι ἐν ταῖς μάχαις πελτασταὶ εἰσιν. ἐλέγοντο δὲ καὶ ἀπὸ τῶν ὑπὲρ τὴν Καππαδοκίαν ἀστέρων ἥξειν Στρουθοβάλανοι μὲν ἑπτακισμῦριοι, Ἴππογέρανοι δὲ πεντακισχίλιοι. τούτους ἐγὼ οὐκ ἐθεασάμην· οὐ γὰρ ἀφίκοντο. διόπερ οὐδὲ γράψαι τὰς φύσεις αὐτῶν ἐτόλμησα· τεράστια γὰρ καὶ ἄπιστα περὶ αὐτῶν ἐλέγετο.

14 Αὕτη μὲν ἡ τοῦ Ἐνδυμίωνος δύναμις ἦν. σκευὴ δὲ πάντων ἡ αὐτή· κράνη μὲν ἀπὸ τῶν κυάμων, μεγάλοι γὰρ παρ' αὐτοῖς οἱ κύαμοι καὶ καρτεροί· θώρακες δὲ φολιδωτοὶ πάντες θέρμιοι· τὰ γὰρ λέπη τῶν θέρμων συρράπτοντες ποιοῦνται θώρακας, ἄρρηκτον δὲ ἐκεῖ γίνεται τοῦ θέρμου τὸ λέπος ὥσπερ κέρας· ἀσπίδες δὲ καὶ ξίφη οἷα τὰ Ἑλληνικά.

Ni rakontis al li ĉion; kaj li komencis rakonti ĉion pri si mem, i.a. ke ankaŭ li estas homa estaĵo, Endimiono laŭnome, kiu foje dumdorme estis forrabita de nia tero kaj ĉe sia alveno en tiun ĉi landon estis instalita kiel reĝo. Li diris, ke lia lando estas la Luno, kiu lumas super ni. Sed li ordonis nin, esti kuraĝaj kaj antaŭvidi neniun danĝeron, ĉar ĉion ni ricevos, kion ni nur bezonos. **12** Kaj se mi sukcesos, li diris, en la milito, kiun nuntempe ni havas kontraŭ la enloĝantoj de la Suno, vi trapasos ĉe mi la plej feliĉan vivadon. Ni demandis, kiuj estas la malamikoj kaj kio kaŭzis la kverelon. Faetono, li diris, estas la reĝo de l' enloĝantoj de Suno – ĉar ankaŭ ĝi estas loĝata, same kiel Luno – kaj jam longan tempon li militadas kontraŭ ni. Tio jenkiale komenciĝis: Foje mi kunigis la plej malriĉajn el mia regno kaj planis fari kolonion sur la Matena Stelo, kiu malplenis kaj ne estis loĝata. Faetono, pro ĵaluzo, malebligis la koloniigon, renkontante nin mezvoje sur siaj ĉevalformikoj. Tiutempe venkite – ni ne estis adekvate ekipitaj – ni retiriĝis; sed nun mi decidis denove militi kaj fari la kolonion. Se vi deziras, partoprenu kun mi en la entrepreno, al ĉiuj el vi mi donos po unu el la reĝaj vulturoj kune kun kompleta armaĵo; morgaŭ ni eliros. – Bonege, mi diris, tiel estu, ĉar plaĉas al vi.

13 Tiam ni do tranoktis ĉe li, kaj je tagiĝo ni leviĝis kaj enposteniĝis. La skoltoj ja informis ke la malamikoj proksimas. Nia armeo nombris cent mil, se ne kalkuli la ŝarĝoportistojn, la mekanikistojn, la piedirantojn kaj la fremdajn trupojn. El tiu ĉi totalo okdek mil estis Vultur-rajdistoj, dudek mil la rajdistoj sur la Legomplumoj. Ankaŭ tio estas ega birdospecio, sed anstataŭ plumojn ĝi havas ĉiuflanke legomojn, kaj ĝiaj plumegoj pleje similas je folioj de laktuko. Apud tiuj sekvis la Milio-ĵetistoj kaj la Ajlobataluloj. Estis venintaj al li ankaŭ aliancanoj de la Granda Ursino, tridek mil Pulpafistoj kaj kvindek mil Ventokurantoj. El ili la Pulpafistoj rajdis sur gigantaj puloj, de kiuj sian nomon ili ricevis; la grandeco de l' puloj estas kiel dek du elefantoj. La Ventokurantoj estas piedirantoj, sed ili flugas en la aero senflugile; ilia flugmaniero estas la sekva. Sian ĥitonon ili tiras supren, kunligas ilin kaj plumblovigas ilin de la vento, kvazaŭ tio estus veloj, kaj tiel ili veturas kiel ŝipoj. Plejparte ili servas kiel leĝera infanterio en la bataloj. Onidire la steloj super Kapadocio sendos sepdek mil Paser-glanojn kaj kvin mil Gruorajdistojn, sed tiujn mi ne vidis, ĉar ili ne venis. Tial mi ne riskos priskribi ilian aspekton; ĉar pri ili oni ja rakontis mirindaĵojn nekredeblajn. **14** Tio do estis la armeo de Endimiono. Ĉiuj estis same ekipitaj: iliaj kaskoj estas el fazeoloj (la fazeoloj ĉe ili estas grandaj kaj fortikaj); iliaj kiraso estas skvamhavaj, el lupinoj (ĉar la ŝelojn de l' lupinoj ili kunkudras por fari kirasojn, kaj la ŝeloj de lupinoj tie estas laŭnature nerompeblaj, kvazaŭ el korno); la ŝildoj kaj la glavoj estas kiel la Grekstilaj.

15 ἐπειδὴ δὲ καιρὸς ἦν, ἐτάξαντο ὧδε· τὸ μὲν δεξιὸν κέρας εἶχον οἱ Ἴππόγυπτοι καὶ ὁ βασιλεὺς τοὺς ἀρίστους περὶ αὐτὸν ἔχων· καὶ ἡμεῖς ἐν τούτοις ἦμεν· τὸ δὲ εὐώνυμον οἱ Λαχανόπτεροι· τὸ μέσον δὲ οἱ σύμμαχοι ὡς ἐκάστοις ἐδόκει. τὸ δὲ πεζὸν ἦσαν μὲν ἀμφὶ τὰς ἑξακισχιλίας μυριάδας, ἐτάχθησαν δὲ οὕτως. ἀράχλαι παρ’ αὐτοῖς πολλοὶ καὶ μεγάλοι γίνονται, πολὺ τῶν Κυκλάδων νήσων ἕκαστος μεῖζων. τούτοις προσέταξεν διωφῆναι τὸν μεταξὺ τῆς σελήνης καὶ τοῦ Ἑωσφόρου ἀέρα. ὡς δὲ τάχιστα ἐχειργάσαντο καὶ πεδίον ἐποίησαν, ἐπὶ τούτου παρέταξε τὸ πεζόν· ἠγείτο δὲ αὐτῶν Νυκτερίων ὁ Εὐδιάνακτος τρίτος αὐτός.

16 Τῶν δὲ πολεμίων τὸ μὲν εὐώνυμον εἶχον οἱ Ἴππομύρμηκες καὶ ἐν αὐτοῖς ὁ Φαέθων· θηρία δὲ ἐστὶ μέγιστα, ὑπόπτερα, τοῖς παρ’ ἡμῖν μύρμηξι προσεοικότα πλὴν τοῦ μεγέθους· ὁ γὰρ μέγιστος αὐτῶν καὶ δίπλεθος ἦν. ἐμάχοντο δὲ οὐ μόνον οἱ ἐπ’ αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ μάλιστα τοῖς κέρασιν· ἐλέγοντο δὲ οὗτοι εἶναι ἀμφὶ τὰς πέντε μυριάδας. ἐπὶ δὲ τοῦ δεξιοῦ αὐτῶν ἐτάχθησαν οἱ Ἀεροκάνωπες, ὄντες καὶ οὗτοι ἀμφὶ τὰς πέντε μυριάδας, πάντες τοξόται κώνωψι μεγάλοις ἐποχούμενοι· μετὰ δὲ τούτους οἱ Ἀεροκόρδακες, ψιλοὶ τε ὄντες καὶ πεζοί, πλὴν μάχιμοί γε καὶ οὗτοι· πόρρωθεν γὰρ ἐσφενδόνων ῥαφανίδας ὑπερμεγέθεις, καὶ ὁ βληθεὶς οὐδὲ ὀλίγον ἀντέχειν ἐδύνατο, ἀπέθνησκε δὲ δυσωδίας τινὸς τῷ τραύματι ἐγγινομένης· ἐλέγοντο δὲ χρεῖν τὰ βέλη μαλάχης ἰῶ. ἐχόμενοι δὲ αὐτῶν ἐτάχθησαν οἱ Καυλομύκητες, ὀπλίται ὄντες καὶ ἀγχέμαχοι, τὸ πλῆθος μύριοι· ἐκλήθησαν δὲ Καυλομύκητες, ὅτι ἀσπίσι μὲν μυκητίναις ἐχρῶντο, δόρασι δὲ καυλίνοις τοῖς ἀπὸ τῶν ἀσπαράγων. πλησίον δὲ αὐτῶν οἱ Κυνοβάλανοι ἔστησαν, οὓς ἔπεμψαν αὐτῶ οἱ τὸν Σείριον κατοικοῦντες, πεντακισχίλιοι καὶ οὗτοι ἄνδρες κυνοπρόσωποι ἐπὶ βαλάνων πτερωτῶν μαχόμενοι. ἐλέγοντο δὲ κἀκεῖνῳ ὑστερίζειν τῶν συμμάχων οὓς τε ἀπὸ τοῦ Γαλαξίου μετεπέμπετο σφενδονήτας καὶ οἱ Νεφελοκένταυροι. ἀλλ’ ἐκεῖνοι μὲν τῆς μάχης ἤδη κεκριμένης ἀφίκοντο, ὡς μήποτε ὠφελον· οἱ σφενδονῆται δὲ οὐδὲ ὄλως παρεγένοντο, διόπερ φασὶν ὕστερον αὐτοῖς ὀργισθέντα τὸν Φαέθοντα πυρπολῆσαι τὴν χώραν. Τοιαύτη μὲν καὶ ὁ Φαέθων ἐπήει παρασκευῆ.

17 συμμίσξαντες δὲ ἐπειδὴ τὰ σημεῖα ἦρθη καὶ ὠγκήσαντο ἑκατέρων οἱ ὄνοι—τούτοις γὰρ ἀντὶ σαλπιστῶν χρῶνται—ἐμάχοντο. καὶ τὸ μὲν εὐώνυμον τῶν Ἡλιωτῶν αὐτίκα ἔφυγε οὐδ’ εἰς χεῖρας δεξάμενον τοὺς Ἴππογύπτους, καὶ ἡμεῖς εἰπόμεθα κτείνοντες· τὸ δεξιὸν δὲ αὐτῶν ἐκράτει τοῦ ἐπὶ τῷ ἡμετέρῳ εὐωνύμου, καὶ ἐπεξῆλθον οἱ Ἀεροκάνωπες διώκοντες ἄχρι πρὸς τοὺς πεζοὺς. ἐνταῦθα δὲ κἀκεῖνων ἐπιβοηθούντων ἔφυγον ἐγκλίναντες, καὶ μάλιστα ἐπεὶ ἦσθοντο τοὺς ἐπὶ τῷ εὐωνύμῳ σφῶν νενικημένους. τῆς δὲ τροπῆς λαμπρᾶς γεγεννημένης πολλοὶ μὲν ζῶντες ἠλίσκοντο, πολλοὶ δὲ καὶ ἀνηροῦντο, καὶ τὸ αἷμα ἔρρει πολὺ μὲν ἐπὶ τῶν νεφῶν, ὥστε αὐτὰ βάπτεσθαι καὶ ἐρυθρὰ φαίνεσθαι, οἷα παρ’ ἡμῖν δυομένου τοῦ ἡλίου φαίνεται, πολὺ δὲ καὶ εἰς τὴν γῆν κατέσταζεν, ὥστε με εἰκάζειν μὴ ἄρα τοιούτου τινὸς καὶ πάλαι ἄνω γενομένου Ὅμηρος ὑπέλαβεν αἵματι ὕσαι τὸν Δία ἐπὶ τῷ τοῦ Σαρπηδόνοσ θανάτῳ.

15 Kiam alvenis la momento, ili jen sin ordigis: la dekstran flankon prenis la Vultur-rajdistoj kaj la reĝo kun ĉirkaŭ si la elitaj trupoj (inter ili estis ankaŭ ni); la maldekstran alon tenis la Legomplumuloj; la mezon la aliancanoj, tute laŭhazarde. La infanterio estis ĉirkaŭ sesdek milionoj, kaj jene aranĝiĝis. Araneoj tie estas multaj kaj grandaj, ĉiu unuope pli granda ol la Cikladaj Insuloj. Al ili estis taskite teksi araneaĵon en la aero inter Luno kaj la Matena Stelo. Kaj tuj kiam ili pretigis tion kaj faris ĝin ebenaĵo, li batalvicigis tie la piedirantaron. Estris ĝin Noktulo, filo de Klarvetero, kun du aliaj.

16 Ĉe la malamikoj la maldekstran flankon tenis la Ĉevalformikoj, kaj inter ili estis Faetono. Tio estas tre grandaj bestoj, flugilhavaj, treege similaj je niaj formikoj krom laŭstature: ĉar la plej granda el ili estis eĉ du pletrojn longa. Batalis ne nur iliaj rajdistoj, sed ankaŭ ili mem, – precipe per siaj palpiloj. Laŭaserte ili nombris ĉirkaŭ kvindek mil. Je ilia dekstro postenis la Aeromuŝoj, ankaŭ ĉirkaŭ kvindek mil, ĉiuj arkpafistoj rajdantaj sur grandaj muŝoj. Proksime al ili estis la Aerodancistoj, tio estas speco de leĝera infanterio, sed tre timiga: ĉar de longa distanco ili ĵetegas rafanetojn gigantajn, kaj ĉiu trafito eĉ ne mallonge tion eltenas, sed mortas, kaj estiĝas el ĝi vundo fetora. Laŭdire ili ŝmiras siajn armilojn per veneno el malvo. Apud ili postenigitaj estis la Tigofungoj, peza infanterio dense ordigita, dek mil laŭnombre. Ili nomiĝis Tigofungoj, ĉar kiel ŝildojn ili uzis fungojn, kaj tigojn de asparagoj kiel lancojn. Proksime al ili staris la Hundo-glanoj, kiujn la loĝantoj de Siriuso estis sendintaj al li: kvin mil viroj hundovizaĝaj, kiuj batalas desur siaj flugantaj glanoj. Laŭaserte ankaŭ tie estis malfruiĝintaj aliancanoj, nun ĉe lia flanko, nome la ĵetegistoj, kiujn li venigis de l' Lakta Vojo, kaj la Nebulo-centaŭroj. La laste menciitaj alvenis ĵus post batalfino (ho ke tion ili ne estu farintaj!); la ĵetegistoj entute ne aperis, kaj pro tio, onidire, Faetono ege koleriĝis je ili tiel ke ilian landon li ruinigis perfajre. **17** Kun tiu ĉi armeo do Faetono aperis. Ekbatalante post la flagosvingado kaj post ambaŭflanka iaado de azenoj (ĉar kiel trumpetojn ili uzis azenojn), ili do militis. La maldekstra alo de l' Sunanoj tuj fuĝis, eĉ ne intertuŝinte kun la Vultur-rajdistoj, kaj ni persekutis ilin, buĉante; sed ilia dekstra alo superis nian maldekstran alon, kaj la Aeromuŝoj persekutante avancis eĉ ĝis la infanterion. Tiam, kiam tiuj venis helpi, ili cedis kaj fuĝis, precipe kiam ili rimarkis, ke ilia maldekstra alo jam estis venkita. Post ĉi glora venko multaj estis vivaj kaptitaj, sed ankaŭ multaj estis mortigitaj, kaj la sango fluis larĝe sur la nubojn, tiel ke ili tratrempiĝis kaj ekestis ruĝkoloraj, kiel okazas ĉe ni, kiam la suno subiras, sed ankaŭ degutis multe sur la teron – tiel ke mi demandas min, ĉu ne io sama jam devas esti okazinta antaŭlonge, kiam Homero supozis, ke Zeŭso pluvigis sangon okaze de l' morto de Sarpedono.

18 Ἀναστρέψαντες δὲ ἀπὸ τῆς διώξεως δύο τρόπαια ἐστήσαμεν, τὸ μὲν ἐπὶ τῶν ἀραχνίων τῆς πεζομαχίας, τὸ δὲ τῆς ἀερομαχίας ἐπὶ τῶν νεφῶν. ἄρτι δὲ τούτων γινομένων ἠγγέλλοντο ὑπὸ τῶν σκοπῶν οἱ Νεφελοκένταυροι προσελαύνοντες, οὓς ἔδει πρὸ τῆς μάχης ἐλθεῖν τῷ Φαέθοντι. καὶ δὴ ἐφαίνοντο προσιόντες, θέαμα παραδοξότατον, ἐξ ἵππων περωτῶν καὶ ἀνθρώπων συγκείμενοι· μέγεθος δὲ τῶν μὲν ἀνθρώπων ὅσον τοῦ Ῥοδίων κολοσσοῦ ἐξ ἡμισείας ἐς τὸ ἄνω, τῶν δὲ ἵππων ὅσον νεῶς μεγάλης φορτίδος. τὸ μέντοι πλήθος αὐτῶν οὐκ ἀνέγραψα, μὴ τῶν καὶ ἄπιστον δόξη— τοσοῦτον ἦν. ἠγείτο δὲ αὐτῶν ὁ ἐκ τοῦ ζωδιακοῦ τοξότης. ἐπεὶ δὲ ἦσθοντο τοὺς φίλους νενικημένους, ἐπὶ μὲν τὸν Φαέθοντα ἔπεμπον ἀγγελίαν αὐθις ἐπιέναι, αὐτοὶ δὲ διαταξάμενοι τεταραγμένοις ἐπιπίπτουσι τοῖς Σεληνίταις, ἀτάκτως περὶ τὴν δίωξιν καὶ τὰ λάφυρα διεσκεδασμένοις· καὶ πάντας μὲν τρέπουσιν, αὐτὸν δὲ τὸν βασιλέα καταδιώκουσι πρὸς τὴν πόλιν καὶ τὰ πλεῖστα τῶν ὀρνέων αὐτοῦ κτείνουσιν· ἀνέσπασαν δὲ καὶ τὰ τρόπαια καὶ κατέδραμον ἅπαν τὸ ὑπὸ τῶν ἀραχνῶν πεδῖον ὑφασμένον, ἐμὲ δὲ καὶ δύο τινὰς τῶν ἐταίρων ἐζώγησαν. ἤδη δὲ παρῆν καὶ ὁ Φαέθων καὶ αὐθις ἄλλα τρόπαια ὑπ’ ἐκείνων ἴστατο. Ἡμεῖς μὲν οὖν ἀπηγόμεθα ἐς τὸν ἥλιον αὐθημερὸν τῷ χεῖρε ὀπίσω δεθέντες ἀραχνίου ἀποκόμματι.

19 οἱ δὲ πολιορκεῖν μὲν οὐκ ἔγνωσαν τὴν πόλιν, ἀναστρέψαντες δὲ τὸ μεταξὺ τοῦ ἀέρος ἀπετείχιζον, ὥστε μηκέτι τὰς αὐγὰς ἀπὸ τοῦ ἡλίου πρὸς τὴν σελήνην διήκειν. τὸ δὲ τεῖχος ἦν διπλοῦν, νεφελωτόν· ὥστε σαφῆς ἐκλειψις τῆς σελήνης ἐγεγόνει καὶ νυκτὶ διηνεκεῖ πᾶσα κατείχετο. πιεζόμενος δὲ τούτοις ὁ Ἐνδυμίων πέμψας ἰκέτευε καθαιρεῖν τὸ οἰκοδόμημα καὶ μὴ σφᾶς περιορᾶν ἐν σκότῳ βιοτεύοντας, ὑπισχνεῖτο δὲ καὶ φόρους τελέσειν καὶ σύμμαχος ἔσεσθαι καὶ μηκέτι πολεμήσειν, καὶ ὁμήρους ἐπὶ τούτοις δοῦναι ἤθελεν. οἱ δὲ περὶ τὸν Φαέθοντα γενομένης δις ἐκκλησίας τῇ προτεραῖα μὲν οὐδὲν παρέλυσαν τῆς ὀργῆς, τῇ ὑστεραῖα δὲ μετέγνωσαν, καὶ ἐγένετο ἡ εἰρήνη ἐπὶ τούτοις·

20 Κατὰ τάδε συνθήκας ἐποιήσαντο Ἡλιῶται καὶ οἱ σύμμαχοι πρὸς Σεληνίτας καὶ τοὺς συμμάχους, ἐπὶ τῷ καταλῦσαι μὲν Ἡλιώτας τὸ διατείχισμα καὶ μηκέτι ἐς τὴν σελήνην ἐσβάλλειν, ἀποδοῦναι δὲ καὶ τοὺς αἰχμαλώτους ῥητοῦ ἕκαστον χρήματος, τοὺς δὲ Σεληνίτας ἀφεῖναι μὲν αὐτονόμους τοὺς γε ἄλλους ἀστέρας, ὅπλα δὲ μὴ ἐπιφέρειν τοῖς Ἡλιώταις, συμμαχεῖν δὲ τῇ ἀλλήλων, ἣν τις ἐπίη· φόρον δὲ ὑποτελεῖν ἕκαστου ἔτους τὸν βασιλέα τῶν Σεληνιτῶν τῷ βασιλεῖ τῶν Ἡλιωτῶν δρόσου ἀμφορέας μυρίους, καὶ ὁμήρους δὲ σφῶν αὐτῶν δοῦναι μυρίους, τὴν δὲ ἀποικίαν τὴν ἐς τὸν Ἐωσφόρον κοινῇ ποιεῖσθαι, καὶ μετέχειν τῶν ἄλλων τὸν βουλόμενον· ἐγγράψαι δὲ τὰς συνθήκας στήλη ἠλεκτρίνη καὶ ἀναστήσαι ἐν μέσῳ τῷ ἀέρι ἐπὶ τοῖς μεθορίοις. ὤμοσαν δὲ Ἡλιωτῶν μὲν Πυρωνίδης καὶ Θερεΐτης καὶ Φλόγιος, Σεληνιτῶν δὲ Νύκτωρ καὶ Μήνιος καὶ Πολυλάμπης.

18 Revenante de nia persekutado, ni starigis du trofeojn, unu sur la araneaĵo de l' piedula batalo, kaj la alian – pro la enaera batalo – sur la nuboj. Apenaŭ tion ni faris, venis la sciigo de niaj skoltoj, ke alvenas la Nebulo-centaŭroj, kiuj devus aperi antaŭbatale por helpi al Faetono. Ili aperis en nia viddistanco, plej mirinda spektaĵo: kombino de flugilhavaj ĉevaloj kaj homoj. La homoj altis kiel la koloso de Rodiso ekde la talio supren, la ĉevaloj grandis kiel egaj ŝarĝoŝipoj. Ilian nombron, tamen, mi ne notos, por ke ĝi ne ŝajnu nekredebla – tiom da estis! Estris ilin la Arkpafisto de l' Zodiako. Kiam ili vidis siajn amikojn venkitaj, ili sendis mesaĝon al Faetono, tuj ree ataki, kaj siaflanke ili plenorde atakis la senordajn Lunanojn, kiuj rompis la batalvicojn por persekutado kaj disrabado. Ilin ĉiujn ili igis fuĝi, la reĝon mem ili persekutis ĝis lian urbon kaj la plimulton de liaj birdoj ili mortigis. La trofeojn ili kaptis kaj la tutan ebenaĵon kiun teksis la araneoj, ili trakuris, kaj min kaj du el miaj kamaradoj ili prenis kiel kaptitojn. Jam ĉeestis ankaŭ Faetono kaj tuj ili starigis aliajn trofeojn.

Ni estis forkondukitaj al Suno, tiun saman tagon, la brakojn ligitaj postdorse en peco de l' araneaĵo. **19** Ili decidis ne sieĝi la urbon, sed reveninte ili konstruis muron tra la aero, tiel ke la sunradioj ne plu atingos Lunon. La muro estis duobla, el nebuloj; tiel ke okazis aŭtenta luneklipso kaj ĝi⁴ estis komplete kaptita en seninterrompa nokto. Devigite de tio, Endimiono sendis petegantojn, por malkonstrui la baraĵon kaj ne devigi ilin daŭre vivaĉi en obskuro. Li promesis pagi tributon, fariĝi aliancano kaj ne plu militi, kaj pro ĉio ĉi li pretis doni garantiulojn. La homoj de Faetono faris du popolkunsidojn: en la unua ili neniom deprenis de sia kolero, sed en la dua ili ŝanĝiĝis iom kaj oni faris pacon je la sekvaj kondiĉoj:

20 Laŭ tiuj ĉi kondiĉoj la Sunanoj kaj iliaj aliancanoj faras interligon kun la Lunanoj kaj iliaj aliancanoj: la Sunanoj malkonstruos la disigan muron kaj ne plu invados Lunon, ili redonos la militkaptitojn, ĉiun je fiksita sumo; la Lunanoj permesas al ĉiuj steloj ke ili estu aŭtonomaj, kaj ili ne plu levos la armilojn kontraŭ la Sunanoj; ambaŭ batale helpas la alian, se atakatan; ĉiujare la reĝo de l' Lunanoj pagos al la reĝo de l' Sunanoj kiel tributon dek mil amforojn da roso kaj li donos dek mil garantiulojn el sia propra popolo; la kolonion sur la Matena Stelo oni faros komune, kaj ĉiu ajn alia kiu tion deziras, povos partopreni en tio. La interligo estos ĉizita en steleon el sukceso, kaj oni starigos ĝin mezaere, sur la komuna limo.

Jeĵuris tion el la Sunanoj Fajrido, Sekiĝulo kaj Flamega; el la Lunanoj Noktulo, Monatesko kaj Multbrila.⁵

---

4 La luno.

5 Tio donas belan iom ŝercan impreson de tiuepokaj interligoj.

21 Τοιαύτη μὲν ἡ εἰρήνη ἐγένετο· εὐθύς δὲ τὸ τεῖχος καθηρεῖτο καὶ ἡμᾶς τοὺς αἰχμαλώτους ἀπέδωσαν. ἐπεὶ δὲ ἀφικόμεθα εἰς τὴν σελήνην, ὑπηντίαζον ἡμᾶς καὶ ἠσπάζοντο μετὰ δακρῶν οἱ τε ἑταῖροι καὶ ὁ Ἐνδυμίων αὐτός. καὶ ὁ μὲν ἠξίου μεῖναι τε παρ' αὐτῶ καὶ κοινωνεῖν τῆς ἀποικίας, ὑπισχνούμενος δώσειν πρὸς γάμον τὸν ἑαυτοῦ παῖδα· γυναῖκες γὰρ οὐκ εἰσὶ παρ' αὐτοῖς. ἐγὼ δὲ οὐδαμῶς ἐπειθόμην, ἀλλ' ἠξίου ἀποπεμφθῆναι κάτω εἰς τὴν θάλατταν. ὡς δὲ ἔγνω ἀδύνατον ὄν πείθειν, ἀποπέμπει ἡμᾶς ἐστίασας ἑπτὰ ἡμέρας.

22 Ἄ δὲ ἐν τῷ μεταξὺ διατρίβων ἐν τῇ σελήνῃ κατενόησα καινὰ καὶ παράδοξα, ταῦτα βούλομαι εἰπεῖν. πρῶτα μὲν τὸ μὴ ἐκ γυναικῶν γεννᾶσθαι αὐτούς, ἀλλ' ἀπὸ τῶν ἀρρένων· γάμοις γὰρ τοῖς ἄρρεσι χρῶνται καὶ οὐδὲ ὄνομα γυναικὸς ὄλως ἴσασι. μέχρι μὲν οὖν πέντε καὶ εἴκοσι ἐτῶν γαμεῖται ἕκαστος, ἀπὸ δὲ τούτων γαμεῖ αὐτός· κύουσι δὲ οὐκ ἐν τῇ νηδίῃ, ἀλλ' ἐν ταῖς γαστροκνημίαις· ἐπειδὴν γὰρ συλλάβῃ τὸ ἔμβρυον, παχύνεται ἡ κνήμη, καὶ χρόνῳ ὕστερον ἀνατεμόντες ἐξάγουσι νεκρά, ἐκθέντες δὲ αὐτὰ πρὸς τὸν ἄνεμον κεκηνότα ζωοποιοῦσιν. δοκεῖ δέ μοι καὶ εἰς τοὺς Ἑλληνας ἐκεῖθεν ἦκειν τῆς γαστροκνημίας τοῦνομα, ὅτι παρ' ἐκείνοις ἀντὶ γαστρος κυοφορεῖ. μεῖζον δὲ τούτου ἄλλο διηγήσομαι. γένος ἐστὶ παρ' αὐτοῖς ἀνθρώπων οἱ καλούμενοι Δενδριταί, γίνεται δὲ τὸν τρόπον τούτον. ὄρχιν ἀνθρώπου τὸν δεξιὸν ἀποτεμόντες ἐν γῆ φυτεύουσιν, ἐκ δὲ αὐτοῦ δένδρον ἀναφύεται μέγιστον, σάρκινον, οἷον φαλλός· ἔχει δὲ καὶ κλάδους καὶ φύλλα· ὁ δὲ καρπὸς ἐστὶ βάλανος πηχυαῖοι τὸ μέγεθος. ἐπειδὴν οὖν πεπανθῶσιν, τρυγήσαντες αὐτὰς ἐκκολάπτουσι τοὺς ἀνθρώπους. αἰδοῖα μέντοι πρόσθετα ἔχουσιν, οἱ μὲν ἐλεφάντινα, οἱ δὲ πένητες αὐτῶν ξύλινα, καὶ διὰ τούτων ὀχεύουσι καὶ πλησιάζουσι τοῖς γαμέταις τοῖς ἑαυτῶν.

23 ἐπειδὴν δὲ γηράσῃ ὁ ἀνθρώπος, οὐκ ἀποθνήσκει, ἀλλ' ὥσπερ καπνὸς διαλυόμενος ἀήρ γίνεται. τροφή δὲ πᾶσιν ἡ αὐτή· ἐπειδὴν γὰρ πῦρ ἀνακαύσωσιν, βατράχους ὀπτῶσιν ἐπὶ τῶν ἀνθράκων· πολλοὶ δὲ παρ' αὐτοῖς εἰσιν ἐν τῷ ἀέρι πετόμενοι· ὀπτωμένων δὲ περικαθεσθέντες ὥσπερ δὴ περὶ τράπεζαν κάπτουσι τὸν ἀναθυμιάμενον καπνὸν καὶ εὐωχοῦνται. σίτῳ μὲν δὴ τρέφονται τοιούτῳ· ποτὸν δὲ αὐτοῖς ἐστὶν ἀήρ ἀποθλιβόμενος εἰς κύλικα καὶ ὑγρὸν ἀνιείς ὥσπερ δρόσον. οὐ μὴν ἀπουροῦσιν γε καὶ ἀφοδεύουσιν, ἀλλ' οὐδὲ τέτρηνται ἢ περ ἡμεῖς, οὐδὲ τὴν συνουσίαν οἱ παῖδες ἐν ταῖς ἔδραις παρέχουσιν, ἀλλ' ἐν ταῖς ἰγνύσιν ὑπὲρ τὴν γαστροκνημίαν· ἐκεῖ γὰρ εἰσὶ τετρημένοι.

21 Tiel do oni faris pacon. Tuj la muro estis malkonstruita kaj oni liberigis nin, militkaptitojn. Kiam ni atingis Lunon, akceptis nin kaj kisadis nin inter multa plorado la amikoj kaj Endimiono mem. Li petis min, resti ĉe li kaj partopreni en la koloniigo; li eĉ promesis al mi la propran filon en nupton (ĉar virinoj ĉe ili ne ekzistas), sed li ne povis persvadi min. Mi petis, ke li lasu min subeniri en la maron. Kiam li komprenis, ke ne eblas persvadi min, li lasis nin foriri post septaga gastigado.

22 Kion intertempe, gastante sur Luno, mi rimarkis da novaĵoj kaj miraĵoj, tion mi volas rakonti. Unue do, ke ili ne naskiĝas el virinoj, sed el viroj: ili nuptas al viroj kaj eĉ la vorton 'virino' ili ne konas. Ĝis la aĝo de dudek kvin jaroj ĉiu el ili rolas ine en la nupto, depost tiam vire: ili gravedas ne en la ventro, sed en la suro; ĉar se koncipiĝas embrio, la suro fariĝas pli dika, kaj post certa tempo ili operacias ĝin kaj tiel naskas la idon senviva; tiam, metante ĝin buŝaperta en la venton, ili vivigas ĝin. Al mi ŝajnas, ke la termino 'kruroventro' por suro envenis en la Grekan lingvon de tio ĉi, ĉar ĉe ili la kruro havas la funkcion de l' ventro. Sed mi rakontos al vi ion ankoraŭ pli mirindan. Estas ja ĉe ili speco de homoj, kiujn ili nomas la Arbuloj – tiuj naskiĝas jenmaniere: ili detranĉas la dekstran kojnon de viro kaj plantas ĝin en la grundon, kaj kreskas el ĝi arbo tre granda, karna, kvazaŭ penisego. Ĝi havas branĉojn kaj foliojn kaj ĝiaj fruktoj estas glanoj de tuta ulno. Kiam tiuj maturiĝas, oni rikoltas ilin kaj elŝeligas la virojn. Seksilojn ili havas artefaritaj: kelkfoje el eburo, sed la malriĉaj el ligno, kaj pere de tiuj ili sekskuniĝas kaj amoras kun siaj edzoj. **23** Kiam oldiĝas la viro, li ne mortas, sed dissolviĝas kvazaŭ fumo kaj aeriĝas. Manĝas ĉiuj la samon: ili bruligas fajron, rostas ranojn sur la karboj (ĉar estas ĉe ili amasoj da ranoj, kiuj flugas tra la aero) kaj dum tiuj rostiĝas, ili eksidas kvazaŭ ĉirkaŭ tablon kaj ekkaptante la forleviĝantan fumon, jen ili frandegas. Tio do estas ilia nutraĵo; ilia trinkaĵo estas aero, elpremita en kalikon – el ĝi eliĝas likvaĵo kiel roso. Ili neniel pisas nek fekas; ja eĉ niajn aperturojn ili ne havas tiuloke. Tial la knaboj ne povas proponi sekskuniĝon en la pugo, sed en la poplita kavo, super la suro: *tie* ili havas aperturon.

Καλὸς δὲ νομίζεται παρ' αὐτοῖς ἦν πού τις φαλακρὸς καὶ ἄκομος ἦ, τοὺς δὲ κομήτας καὶ μυσάττονται. ἐπὶ δὲ τῶν κομητῶν ἀστέρων τούναντίον τοὺς κομήτας καλοὺς νομίζουσιν· ἐπεδήμουν γὰρ τινες, οἱ καὶ περὶ ἐκείνων διηγοῦντο. καὶ μὴν καὶ γένεια φύουσιν μικρὸν ὑπὲρ τὰ γόνατα. καὶ ὄνυχας ἐν τοῖς ποσὶν οὐκ ἔχουσιν, ἀλλὰ πάντες εἰσὶν μονοδάκτυλοι. ὑπὲρ δὲ τὰς πυγὰς ἐκάστω αὐτῶν κράμβη ἐκπέφυκε μακρὰ ὥσπερ οὐρά, θάλλουσα ἐς αἰεὶ καὶ ὑπτίου ἀναπίπτοντος οὐ κατακλωμένη.

24 ἀπομύττονται δὲ μέλι δριμύτατον· κἀπειδὰν ἦ πονῶσιν ἢ γυμνάζωνται, γάλακτι πᾶν τὸ σῶμα ἰδρουῖσιν, ὥστε καὶ τυροὺς ἀπ' αὐτοῦ πήγνυνται, ὀλίγον τοῦ μέλιτος ἐπιστάξαντες· ἔλαιον δὲ ποιοῦνται ἀπὸ τῶν κρομμύων πάνυ λιπαρόν τε καὶ εὐῶδες ὥσπερ μύρον. ἀμπέλους δὲ πολλὰς ἔχουσιν ὑδροφόρους· αἱ γὰρ ῥᾶγες τῶν βοτρύων εἰσὶν ὥσπερ χάλαζα, καὶ, ἐμοὶ δοκεῖν, ἐπειδὰν ἐμπεσῶν ἄνεμος διασεισῆ τὰς ἀμπέλους ἐκείνας, τότε πρὸς ἡμᾶς καταπίπτει ἢ χάλαζα διαρραγέντων τῶν βοτρύων. τῇ μέντοι γαστρὶ ὅσα πῆρα χρῶνται τιθέντες ἐν αὐτῇ ὅσων δέονται· ἀνοικτὴ γὰρ αὐτοῖς αὕτη καὶ πάλιν κλειστὴ ἐστίν· ἐντέρων δὲ οὐδὲν ὑπάρχειν αὐτῇ φαίνεται, ἢ τοῦτο μόνον, ὅτι δασεῖα πᾶσα ἐντοσθε καὶ λάσιός ἐστιν, ὥστε καὶ τὰ νεογνά, ἐπειδὰν ῥιγώσῃ, ἐς ταύτην ὑποδύεται.

25 Ἐσθῆς δὲ τοῖς μὲν πλουσίοις ὑαλίνη μαλθακὴ, τοῖς πένησι δὲ χαλκὴ ὑφαντὴ· πολύχαλκα γὰρ τὰ ἐκεῖ χωρία, καὶ ἐργάζονται τὸν χαλκὸν ὕδατι ὑποβρέξαντες ὥσπερ τὰ ἔρια. περὶ μέντοι τῶν ὀφθαλμῶν, οἴους ἔχουσιν, ὀκνῶ μὲν εἰπεῖν, μὴ τίς με νομίση ψεῦδεσθαι διὰ τὸ ἄπιστον τοῦ λόγου. ὅμως δὲ καὶ τοῦτο ἐρῶ· τοὺς ὀφθαλμοὺς περιαιρετοὺς ἔχουσι, καὶ ὁ βουλόμενος ἐξελῶν τοὺς αὐτοῦ φυλάττει ἔστ' ἂν δεηθῆ ἰδεῖν· οὕτω δὲ ἐνθήμενος ὀρᾷ· καὶ πολλοὶ τοὺς σφετέρους ἀπολέσαντες παρ' ἄλλων χρησάμενοι ὀρῶσιν. εἰσὶ δ' οἱ καὶ πολλοὺς ἀποθέτους ἔχουσιν, οἱ πλούσιοι. τὰ ὦτα δὲ πλατάνων φύλλα ἐστὶν αὐτοῖς πλήν γε τοῖς ἀπὸ τῶν βαλάνων· ἐκεῖνοι γὰρ μόνοι ξύλινα ἔχουσιν.

26 καὶ μὴν καὶ ἄλλο θαῦμα ἐν τοῖς βασιλείοις ἐθεασάμην· κάτοπτρον μέγιστον κεῖται ὑπὲρ φρέατος οὐ πάνυ βαθέος. ἂν μὲν οὖν εἰς τὸ φρέαρ καταβῆ τις, ἀκούει πάντων τῶν παρ' ἡμῖν ἐν τῇ γῆ λεγομένων, ἐὰν δὲ εἰς τὸ κάτοπτρον ἀποβλέψῃ, πάσας μὲν πόλεις, πάντα δὲ ἔθνη ὀρᾷ ὥσπερ ἐφεστῶς ἐκάστοις· τότε καὶ τοὺς οἰκείους ἐγὼ ἐθεασάμην καὶ πᾶσαν τὴν πατρίδα, εἰ δὲ κάκεῖνοι ἐμὲ ἐώρων, οὐκέτι ἔχω τὸ ἀσφαλὲς εἰπεῖν. ὅστις δὲ ταῦτα μὴ πιστεύει οὕτως ἔχειν, ἂν ποτε καὶ αὐτὸς ἐκεῖσε ἀφίκηται, εἴσεται ὡς ἀληθῆ λέγω.

27 Τότε δ' οὖν ἀσπασάμενοι τὸν βασιλέα καὶ τοὺς ἀμφ' αὐτόν, ἐμβάντες ἀνήχθημεν· ἐμοὶ δὲ καὶ δῶρα ἔδωκεν ὁ Ἐνδυμίων, δύο μὲν τῶν ὑαλίνων χιτώνων, πέντε δὲ χαλκοῦς, καὶ πανοπλίαν θερμίνην, ἃ πάντα ἐν τῷ κήτει κατέλιπον.

Bela konsideriĝas ĉe ili la viro, se li estas kalva kaj senhara, longharulojn ili abomenas. Sur la Kometoj male oni opinias belaj la longharulojn;⁶ gastis ja tie kelkaj, kiuj pri tio bone informis nin. Barbon ili kreskigas ĝis iomete super la genuo. Ungojn ili ne havas sur la piedfingroj, sed ili ĉiuj estas unuhufaj. Super la pugo kreskas al ĉiu el ili brasikfolio, longa kiel ŝipovelo, ĉiamverda kaj ne rompebla, eĉ ne se la homo falas surdorsen. **24** El iliaj nazoj likas tre forta-gusta speco de mielo, kaj kiam ili forte penadas aŭ gimnastikas, tutkorpe ili ŝvitas lakton, tiel ke fakte oni povas produkti el ĝi fromaĝon, se iom el la mielo oni enverŝas en ĝin. Oleon ili faras el cepoj, tre travideblan kaj bonodoran kiel mirho. Multege da akvo-vitoj ili havas; la beroj de ties grapoloj estas kiel hajleroj kaj, miaopinie, se ekfalanta vento skuas tiujn vitojn, tiam ĉe ni falas la hajlo, dum ŝiriĝas tiuj grapoloj. Sian ventron ili uzas kiel poŝon, kaj ĉion kion ili bezonas, ili enmetas en ĝin. Ja eblas aperti kaj fermi ĝin. Ŝajne tute ne estas intestoj interne aŭ io alia, krom ke ĉio tiea estas haroza kaj vila, tiel ke, se fridas, la idetoj ofte tie serĉas rifuĝon.

25 La vestaĵoj de la riĉaj konsistas el knedebla vitro, tiuj de la povruloj el teksita bronzo, ĉar tiu regiono riĉas je bronzo, kaj ili prilaboras la bronzon, malsekigante ĝin kiel lanon. Koncerne la okulojn, kiujn ili havas, mi hezitas rakonti ĝin, timante ke iu min kredos fantaziulo, ĉar estas tiel nekredeble. Tamen ankaŭ tion mi diros: ili havas elpreneblajn okulojn, kaj laŭdezire ili elprenas ilin kaj gardas por eventuala bezono ion vidi. Tiam ili remetis ilin kaj rigardas. Multaj, kiuj perdis la siajn, pruntas ilin de aliaj por rigardi. Kaj eĉ ekzistas kelkaj personoj, kiuj posedas tutan kvanton da ili – la riĉuloj. Iliaj oreloj estas platan-folioj, krom ĉe la Arbuloj: tiuj ja havas, kiel solaj, lignajn orelojn.

26 Ankoraŭ alian mirindaĵon ni spektis en la reĝa palaco: kuŝas grandega spegulo sur ne tre profunda lageto. Se iu descendas en tiun lageton, li aŭdas ĉion surtere ĉe ni diritan, kaj se li rigardas en la spegulon, li vidas ĉiujn urbojn kaj ĉiujn popolojn kvazaŭ li starus rekte super ili. Tiutage mi ankaŭ vidis miajn familianojn kaj tutan mian patrujon, sed ĉu ankaŭ ili povis vidi min, tion mi ne povas respondi kun certeco. Kiu ne kredas, ke tio vere tiel estas, se foje li mem tien venos, li sciiĝos ke mi parolas la veron.

27 Sed tiam do, kisinte la reĝon kaj lian sekvantaron, ni enŝipiĝis kaj foriris. Endimiono eĉ donis al mi donacojn: du ĥitonojn el vitro, kvin el bronzo, kaj kompletan armaĵon el lupino – sed ĉion ĉi mi perdis en la baleno.⁷

---

6 La Greka vorto *kometo* signifas *longhara*. Lukiano do kvazaŭ implice diras, ke ankaŭ la kometoj estas loĝataj.

7 Pri kiu poste...

συνέπεμψε δὲ ἡμῖν καὶ Ἴππογύπους χιλίους παραπέμψοντας ἄχρι σταδίων πεντακοσίων.

28 ἐν δὲ τῷ παράπλω πολλὰς μὲν καὶ ἄλλας χώρας παρημεΐσαμεν, προσέσχομεν δὲ καὶ τῷ Ἐωσφόρῳ ἄρτι συνοικιζομένῳ, καὶ ἀποβάντες ὑδρευσάμεθα. ἐμβάντες δὲ εἰς τὸν ζωδιακὸν ἐν ἀριστερᾷ παρήειμεν τὸν ἥλιον, ἐν χρῶ τὴν γῆν παραπλέοντες· οὐ γὰρ ἀπέβημεν καίτοι πολλὰ τῶν ἐταίρων ἐπιθυμούντων, ἀλλ' ὁ ἄνεμος οὐκ ἐφῆκεν. ἐθεώμεθα μέντοι τὴν χώραν εὐθαλή τε καὶ πίονα καὶ εὐδρον καὶ πολλῶν ἀγαθῶν μεστήν. ἰδόντες δ' ἡμᾶς οἱ Νεφελοκένταυροι, μισθοφοροῦντες παρὰ τῷ Φαέθοντι, ἐπέπτησαν ἐπὶ τὴν ναῦν, καὶ μαθόντες ἐνσπόνδους ἀνεχώρησαν.

29 ἤδη δὲ καὶ οἱ Ἴππόγυποι ἀπεληλύθεσαν. Πλεύσαντες δὲ τὴν ἐπιούσαν νύκτα καὶ ἡμέραν, περὶ ἐσπέραν ἀφικόμεθα εἰς τὴν Λυχνόπολιν καλουμένην, ἤδη τὸν κάτω πλοῦν διώκοντες. ἡ δὲ πόλις αὕτη κεῖται μεταξὺ τοῦ Πλειάδων καὶ τοῦ Ὑάδων ἀέρος, ταπεινότερα μέντοι πολὺ τοῦ ζωδιακοῦ. ἀποβάντες δὲ ἄνθρωπον μὲν οὐδένα εὔρομεν, λύχνους δὲ πολλοὺς περιθέοντας καὶ ἐν τῇ ἀγορᾷ καὶ περὶ τὸν λιμένα διατρίβοντας, τοὺς μὲν μικροὺς καὶ ὥσπερ πένητας, ὀλίγους δὲ τῶν μεγάλων καὶ δυνατῶν πάνυ λαμπροὺς καὶ περιφανεῖς. οἰκήσεις δὲ αὐτοῖς καὶ λυχνεῶνες ἰδία ἐκάστῳ πεποίητο, καὶ αὐτοὶ ὀνόματα εἶχον, ὥσπερ οἱ ἄνθρωποι, καὶ φωνὴν προῖεμένων ἠκούομεν, καὶ οὐδὲν ἡμᾶς ἠδίκουν, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ ξένια ἐκάλουν· ἡμεῖς δὲ ὅμως ἐφοβούμεθα, καὶ οὔτε δειπνῆσαι οὔτε ὑπνῶσαι τις ἡμῶν ἐτόλμησεν. ἀρχεῖα δὲ αὐτοῖς ἐν μέσῃ τῇ πόλει πεποίηται, ἔνθα ὁ ἄρχων αὐτῶν διὰ νυκτὸς ὅλης κάθηται ὀνομαστὶ καλῶν ἕκαστον· ὃς δ' ἂν μὴ ὑπακούσῃ, καταδικάζεται ἀποθανεῖν ὡς λιπῶν τὴν τάξιν· ὁ δὲ θάνατός ἐστι σβεσθῆναι. παρεστῶτες δὲ ἡμεῖς ἐωρῶμεν τὰ γινόμενα καὶ ἠκούομεν ἅμα τῶν λύχνων ἀπολογουμένων καὶ τὰς αἰτίας λεγόντων δι' ἃς ἐβράδυνον. ἔνθα καὶ τὸν ἡμέτερον λύχνον ἐγνώρισα, καὶ προσειπὼν αὐτὸν περὶ τῶν κατ' οἶκον ἐπυνθανόμην ὅπως ἔχοιεν· ὁ δὲ μοι ἅπαντα ἐκεῖνα διηγήσατο. Τὴν μὲν οὖν νύκτα ἐκείνην αὐτοῦ ἐμείναμεν, τῇ δὲ ἐπιούσῃ ἄραντες ἐπλέομεν ἤδη πλησίον τῶν νεφῶν· ἔνθα δὴ καὶ τὴν Νεφελοκοκκυγίαν πόλιν ἰδόντες ἐθαυμάσαμεν, οὐ μέντοι ἐπέβημεν αὐτῆς· οὐ γὰρ εἶα τὸ πνεῦμα. βασιλεύειν μέντοι αὐτῶν ἐλέγετο Κόρωνος ὁ Κοττυφίωνος. καὶ ἐγὼ ἐμνήσθην Ἀριστοφάνους τοῦ ποιητοῦ, ἀνδρὸς σοφοῦ καὶ ἀληθοῦς καὶ μάτην ἐφ' οἷς ἔγραψεν ἀπιστουμένου. τρίτη δὲ ἀπὸ ταύτης ἡμέρας καὶ τὸν ὠκεανὸν ἤδη σαφῶς ἐωρῶμεν, γῆν δὲ σὺδαμοῦ, πλήν γε τῶν ἐν τῷ ἀέρι· καὶ αὗται δὲ πυρώδεις καὶ ὑπεραυγεῖς ἐφαντάζοντο. τῇ τετάρτῃ δὲ περὶ μεσημβρίαν μαλακῶς ἐνδιδόντος τοῦ πνεύματος καὶ συνιζάνοντος ἐπὶ τὴν θάλατταν κατετέθημεν.

30 ὡς δὲ τοῦ ὕδατος ἐψάυσαμεν, θαυμασίως ὑπερηδόμεθα καὶ ὑπερεχαίρομεν καὶ πᾶσαν ἐκ τῶν παρόντων εὐφροσύνην ἐποιούμεθα καὶ ἀπορρίψαντες ἐνηχόμεθα· καὶ γὰρ ἔτυχε γαλήνη οὔσα καὶ εὐσταθοῦν τὸ πέλαγος.

Li akompanigis nin de mil Vultur-rajdistoj, kiuj kunveturis kun ni kvin cent stadiojn. **28** En nia navigado ni pasis multajn landojn, i.a. trafiĝis je la Matena Stelo, kiun oni ĵus kolonizis; elŝipiĝinte ni tie havigis al ni akvon. Enŝipiĝinte denove ni direktis nin al la Zodiako, pasis Sunon baborde, laŭirante la bordon. Sed ni ne surbordiĝis, malgraŭ petoj de pluraj kamaradoj, ĉar la vento ne estis favora. Tamen ni vidis, ke la lando estas riĉa kaj fekunda kaj akvohava kaj plena je multaj mirindaĵoj. Kiam ili vidis nin, la Nebulocentaŭroj, kiuj nun estis dungitaro de Faetono, ekflugis al nia ŝipo, sed konstatinte, ke la interligo nin protektas, ili foriris denove. **29** Ankaŭ la Vultur-rajdistoj delonge jam forlasis nin.

Navigante la sekvajn nokton kaj tagon, je vesperiĝo ni atingis la t.n. Lampurbon, jam sur nia vojo suben. Tiu urbo situas meze inter Plejadoj kaj Hiadoj, en la aero, kvankam multe malpli alte ol Zodiako. Suriĝante ni trovis neniun homon, sed multajn lampojn kiuj kuradis ĉiudirekten aŭ pasigis la tempon sur la agoro aŭ ĉe la haveno. Kelkaj estis etaj kaj kvazaŭ malriĉaj, malmultaj – elinter la grandaj kaj fortikaj – estis tre brilaj kaj okultrafaj. Proprajn loĝejojn (aŭ lampejojn) havis ĉiu el ili, kaj ili portas nomojn, kiel la homoj, kaj ni aŭdis ilin paroli. Ili ne faris al ni damaĝon, sed eĉ invitis nin esti iliaj gastoj. Sed tamen ni timis kaj neniu el ni kuraĝis eĉ ion gustumi aŭ ekdormi. En la mezo de ilia urbo estas la urbodomo, kie ilia urbestro oficas tutnokte. Li vokas ĉiujn laŭnome, kaj se iu ne respondas, tiu estas mortkondamnata pro dizerto. Morto por ili estas estingiĝi.

Ĉeestante en la kortumo ni vidis kio okazas kaj ni aŭdis la lampojn defendi sin kaj klarigi la kaŭzon de sia malfruiĝo. Tie ankaŭ nian propran lampon ni rekonis: mi alparolis ĝin kaj informiĝis pri la stato de l' hejmo; ĝi ĉion al mi raportis.

Tiun nokton tie ni do restis, sed la sekvan tagon ni fornavigis, jam en la proksimo de la nuboj. Tie ni vidis ankaŭ Nubokukolopolon.⁸ Ni admiris ĝin sed ne vizitis ĝin; ĉar tion la vento ne permesis. Laŭdire tie estis reĝo Kurb-beko, filo de Merlo. Mi devis pensi pri la poeto Aristofano, saĝa kaj verama persono, kontraŭ kies verkoj malprave leviĝas foje protestoj.

La trian tagon poste ni jam klare povis distingi la oceanon, sed ankoraŭ nenie teron, krom la landoj enaeraj. Tiuj ĉi aperis ĉiam pli fajraj kaj brilantaj. La kvaran tagon, ĉirkaŭ tagmezo, la vento fariĝis leĝera kaj ekkuŝis; kaj ni estis metitaj sur la maron. **30** Kiam la akvon ni tuŝis, ni mirinde ekĝojis kaj superfeliĉis kaj pormomente montris ĉian eblan gajecon; ni elŝipiĝis kaj naĝis. Ja hazarde la marsurfaco estis kvietaj; estis senvente.

---

8 Urbo de kukoloj en la nuboj – aŭ io tia: la ĉefurbo de Birdolando ĉe Aristofano en ties komedio *La Birdoj*.

Ἔοικε δὲ ἀρχὴ κακῶν μειζόνων γίνεσθαι πολλάκις ἢ πρὸς τὸ βέλτιον μεταβολή· καὶ γὰρ ἡμεῖς δύο μόνας ἡμέρας ἐν εὐδία πλεύσαντες, τῆς τρίτης ὑποφαινούσης πρὸς ἀνίσχοντα τὸν ἥλιον ἄφνω ὀρῶμεν θηρία καὶ κήτη πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα, ἐν δὲ μέγιστον ἀπάντων ὅσον σταδίων χιλίων καὶ πεντακοσίων τὸ μέγεθος· ἐπήγει δὲ κεχηνὸς καὶ πρὸ πολλοῦ ταράττον τὴν θάλατταν ἀφρῶ τε περικλυζόμενον καὶ τοὺς ὀδόντας ἐκφαῖνον πολὺ τῶν παρ' ἡμῖν φαλλῶν ὑψηλοτέρους, ὅξεις δὲ πάντας ὥσπερ σκόλοπας καὶ λευκοὺς ὥσπερ ἑλεφαντίνους. ἡμεῖς μὲν οὖν τὸ ὕστατον ἀλλήλους προσειπόντες καὶ περιβαλόντες ἐμένομεν· τὸ δὲ ἤδη παρῆν καὶ ἀναρροφήσαν ἡμᾶς αὐτῇ νηϊ κατέπιεν. οὐ μέντοι ἔφθη συναράξει τοῖς ὀδοῦσιν, ἀλλὰ διὰ τῶν ἀραιωμάτων ἡ ναῦς ἐς τὸ ἔσω διεξέπεσεν.

31 ἐπεὶ δὲ ἔνδον ἦμεν, τὸ μὲν πρῶτον σκότος ἦν καὶ οὐδὲν ἑωρῶμεν, ὕστερον δὲ αὐτοῦ ἀναχανόντος εἶδομεν κύτος μέγα καὶ πάντη πλατὺ καὶ ὑψηλόν, ἱκανὸν μυριάνδρω πόλει ἐνοικεῖν. ἔκειντο δὲ ἐν μέσῳ καὶ μικροὶ ἰχθύες καὶ ἄλλα πολλὰ θηρία συγκεκομμένα, καὶ πλοίων ἰστία καὶ ἄγκυραι, καὶ ἀνθρώπων ὀστέα καὶ φορτία, κατὰ μέσον δὲ καὶ γῆ καὶ λόφοι ἦσαν, ἐμοὶ δοκεῖν, ἐκ τῆς ἰλύος ἦν κατέπινε συνιζάνουσα. ὕλη γοῦν ἐπ' αὐτῆς καὶ δένδρα παντοῖα ἐπεφύκει καὶ λάχανα ἐβεβλαστήκει, καὶ ἐώκει πάντα ἐξχειρασμένοις· περίμετρον δὲ τῆς γῆς στάδιοι διακόσιοι καὶ τεσσαράκοντα. ἦν δὲ ἰδεῖν καὶ ὄρνεα θαλάττια, λάρους καὶ ἀλκυόνας, ἐπὶ τῶν δένδρων νεοττεύοντα.

32 Τότε μὲν οὖν ἐπὶ πολὺ ἐδακρῦομεν, ὕστερον δὲ ἀναστήσαντες τοὺς ἐταίρους τὴν μὲν ναῦν ὑπεστηρίξαμεν, αὐτοὶ δὲ τὰ πυρεῖα συντριψάντες καὶ ἀνακαύσαντες δεῖπνον ἐκ τῶν παρόντων ἐποιούμεθα. παρέκειτο δὲ ἄφθονα καὶ παντοδαπὰ κρέα τῶν ἰχθύων, καὶ ὕδωρ ἔτι τὸ ἐκ τοῦ Ἐωσφόρου εἶχομεν. τῇ ἐπιούσῃ δὲ διαναστάντες, εἴ ποτε ἀναχάνοι τὸ κῆτος, ἑωρῶμεν ἄλλοτε μὲν ὄρη, ἄλλοτε δὲ μόνον τὸν οὐρανόν, πολλάκις δὲ καὶ νήσους· καὶ γὰρ ἠσθανόμεθα φερομένου αὐτοῦ ὀξέως πρὸς πᾶν μέρος τῆς θαλάττης. ἐπεὶ δὲ ἤδη ἐθάδες τῇ διατριβῇ ἐγενόμεθα, λαβὼν ἑπτὰ τῶν ἐταίρων ἐβάδιζον ἐς τὴν ὕλην περισκοπήσασθαι τὰ πάντα βουλόμενος. οὐπω δὲ πέντε ὅλους διελθὼν σταδίους εὗρον ἱερὸν Ποσειδῶνος, ὡς ἐδήλου ἢ ἐπιγραφὴ, καὶ μετ' οὐ πολὺ καὶ τάφους πολλοὺς καὶ στήλας ἐπ' αὐτῶν πλησίον τε πηγὴν ὕδατος διαυγοῦς, ἔτι δὲ καὶ κυνὸς ὑλακὴν ἠκούομεν καὶ καπνὸς ἐφαίνετο πόρρωθεν καὶ τινα καὶ ἔπαυλιν εἰκάζομεν.

Ŝanĝiĝo en bonon tamen, ŝajne, ofte estas preludo al pli granda mizero. Ĉar apenaŭ du tagojn ni estis navigintaj en bela vetero kaj kiam la tria aperis, jen je sunleviĝo ni rimarkis subite marmonstrojn, multajn balenojn: unu inter ili, la plej granda, mezuris ĉirkaŭ mil kvincent stadiojn.

Ĝi alvenis buŝaperta al ni, longe antaŭ si kirlante la maron, kaŭzante multan ŝaŭmon kaj montrante dentojn multe pli longajn ol ĉe ni estas la rigidaj penisoj: ili ĉiuj estis akraj kiel fiŝhokoj kaj blankaj kiel eburo. Ni do lastafoje nin salutis reciproke kaj atendis kio okazos. Ĝi jam ĉeestis kaj kune kun la ŝipo ĝi nin forglutis. Nur apenaŭ ĝi ne muelis nin per siaj dentoj, sed la ŝipo traglitis tra la aperturojn inter tiuj internen. **31** Kiam interne ni estis, komence estis mallume kaj nenion ni distingis, sed poste, kiam ĝi oscedis, ni vidis grandan kavaĵon, ĉiuflanke glatan kaj altegan, nepre taŭgan por konstrui en ĝi dekmilhoman urbon. Enestis en ĝia ventro grandaj kaj etaj fiŝoj kaj multaj aliaj vivestaĵoj, – ofte disŝiritaj; kaj ankaŭ mastoj kaj ankroj de ŝipoj, homaj ostoj kaj komercaĵoj. Kaj meze estis ankaŭ tero kaj montetoj, laŭ mia supozo formiĝintaj el ŝlimo, kiun ĝi glutis kaj kiu poste malleviĝis. Arbaro fakte estis sur ĝi, kun ĉiuspecaj arboj, kaj legomoj tie kreskis, kaj la tuto similis kultivatan terenon. La perimetro de la lando estis ducent kvardek stadioj. Estis videblaj tie ankaŭ mar-birdoj, mevoj kaj alcionoj, kiuj nestis sur tiuj arboj.

32 Tiam ni do longan tempon verŝadis larmojn, sed poste ni starigis niajn kamaradojn kaj la ŝipon ni subtenis per apog-stangoj, ni mem kunfrotis fajrostangetojn kaj super la fajron ni preparis la manĝon, laŭeble, el tio kion ni ĉehavis. Estis je dispono senlime kaj vere ĉiuspece... fiŝoj, kaj akvon ni ankoraŭ havis de la Matena Stelo. La sekvan tagon, kiam ni leviĝis, se la monstro oscedis, ni kelkfoje vidis montojn, alifoje nur la ĉielon, sed ofte ankaŭ insulojn. El tio ni konkludis, ke ĝi veturas rapide tra ĉiujn partojn de la maro. Kiam fine ni kutimiĝis je nia restadejo, mi prenis sep el la kamaradoj kaj iris en la arbaron por atente ĉion traspuri. Mi ankoraŭ ne iris plenajn kvin stadiojn, kiam mi trovis templon de Pozidono, kiel indikis la surskribo, kaj post nelonge ankaŭ multajn tombojn kaj steleojn super ili, kaj tute apude ankaŭ fonton de plej klara akvo; ankaŭ la bojadon de hundo ni aŭdis kaj diste videblis fumstrio kaj ni distingis ion, kio similis je farmdomo.

33 Σπουδῆ οὖν βαδίζοντες ἐφιστάμεθα πρεσβύτη καὶ νεανίσκῳ μάλα προθύμως πρασιάν τινα ἐργαζομένοις καὶ ὕδωρ ἀπὸ τῆς πηγῆς ἐπ’ αὐτὴν διοχετεύουσιν· ἡσθέντες οὖν ἅμα καὶ φοβηθέντες ἔστημεν· κάκεῖνοι δὲ ταῦτὸ ἡμῖν ὡς τὸ εἰκὸς παθόντες ἄναυδοι παρειστήκεσαν· χρόνῳ δὲ ὁ πρεσβύτης ἔφη, Τίνες ὑμεῖς ἄρα ἐστέ, ὦ ξένοι; πότερον τῶν ἐναλίω δαιμόνων ἢ ἄνθρωποι δυστυχεῖς ἡμῖν παραπλήσιοι; καὶ γὰρ ἡμεῖς ἄνθρωποι ὄντες καὶ ἐν γῆ τραφέντες νῦν θαλάττιοι γεγόναμεν καὶ συννηχόμεθα τῷ περιέχοντι τούτῳ θηρίῳ, οὐδ’ ὁ πάσχομεν ἀκριβῶς εἰδότες· τεθνάναι μὲν γὰρ εἰκάζομεν, ζῆν δὲ πιστεύομεν. πρὸς ταῦτα ἐγὼ εἶπον· Καὶ ἡμεῖς τοὶ ἄνθρωποι νεήλυδές ἐσμεν, ὦ πάτερ, αὐτῷ σκάφει πρόωην καταποθέντες, προήλθομεν δὲ νῦν βουλόμενοι μαθεῖν τὰ ἐν τῇ ὕλῃ ὡς ἔχει· πολλὴ γὰρ τις καὶ λάσιος ἐφαίνεται. δαίμων δέ τις, ὡς ἔοικεν, ἡμᾶς ἤγαγεν σέ τε ὀψομένους καὶ εἰσομένους ὅτι μὴ μόνοι ἐν τῷδε καθείργμεθα τῷ θηρίῳ· ἀλλὰ φράσον γε ἡμῖν τὴν σαυτοῦ τύχην, ὅστις τε ὦν καὶ ὅπως δεῦρο εἰσῆλθες. ὁ δὲ οὐ πρότερον ἔφη ἐρεῖν οὐδὲ πεύσεσθαι παρ’ ἡμῶν, πρὶν ξενίων τῶν παρόντων μεταδοῦναι, καὶ λαβὼν ἡμᾶς ἤγεν ἐπὶ τὴν οἰκίαν— ἐπεποιήτο δὲ αὐτάρκη καὶ στιβάδας ἐνωκοδόμητο καὶ τὰ ἄλλα ἐξήρτιστο— παραθεις δὲ ἡμῖν λάχανά τε καὶ ἀκρόδρουα καὶ ἰχθῦς, ἔτι δὲ καὶ οἶνον ἐγχέας, ἐπειδὴ ἱκανῶς ἐκορέσθημεν, ἐπυνθάνετο ἃ πεπόνθειμεν· καὶ γὰρ πάντα ἐξῆς διηγησάμην, τὸν τε χειμῶνα καὶ τὰ ἐν τῇ νήσῳ καὶ τὸν ἐν τῷ ἀέρι πλοῦν καὶ τὸν πόλεμον καὶ τὰ ἄλλα μέχρι τῆς εἰς τὸ κῆτος καταδύσεως.

34 Ὁ δὲ ὑπερθαυμάσας καὶ αὐτὸς ἐν μέρει τὰ καθ’ αὐτὸν διεξῆει λέγων, Τὸ μὲν γένος εἰμί, ὦ ξένοι, Κύπριος, ὀρμηθεὶς δὲ κατ’ ἐμπορίαν ἀπὸ τῆς πατρίδος μετὰ παιδός, ὃν ὀρᾶτε, καὶ ἄλλων πολλῶν οἰκετῶν ἔπλεον εἰς Ἰταλίαν ποικίλον φόρτον κομίζων ἐπὶ νεῶς μεγάλης, ἣν ἐπὶ στόματι τοῦ κήτους διαλελυμένην ἴσως ἐωράκατε. μέχρι μὲν οὖν Σικελίας εὐτυχῶς διεπλεύσαμεν· ἐκεῖθεν δὲ ἀρπασθέντες ἀνέμῳ σφοδρῷ τριταῖοι ἐς τὸν ὠκεανὸν ἀπηνέχθημεν, ἔνθα τῷ κήτει περιτυχόντες καὶ αὐτανδροὶ καταποθέντες δύο ἡμεῖς μόνοι τῶν ἄλλων ἀποθανόντων ἐσώθημεν. θάψαντες δὲ τοὺς ἐταίρους καὶ ναὸν τῷ Ποσειδῶνι δειμάμενοι τουτονὶ τὸν βίον ζῶμεν, λάχανα μὲν κηπεύοντες, ἰχθῦς δὲ σιτούμενοι καὶ ἀκρόδρουα. πολλὴ δέ, ὡς ὀρᾶτε, ἡ ὕλη, καὶ μὴν καὶ ἀμπέλους ἔχει πολλὰς, ἀφ’ ὧν ἡδύτατος οἶνος γεννᾶται· καὶ τὴν πηγὴν δὲ ἴσως εἶδετε καλλίστου καὶ ψυχροτάτου ὕδατος. εὐνήν δὲ ἀπὸ τῶν φύλλων ποιούμεθα, καὶ πῦρ ἀφθονον καίομεν, καὶ ὄρνεα δὲ θηρεύομεν τὰ εἰσπετόμενα, καὶ ζῶντας ἰχθῦς ἀγρεύομεν ἐξιόντες ἐπὶ τὰ βραγχία τοῦ θηρίου, ἔνθα καὶ λουόμεθα, ὅποταν ἐπιθυμήσωμεν. καὶ μὴν καὶ λίμνη οὐ πόρρω ἐστὶν σταδίων εἴκοσι τὴν περίμετρον, ἰχθῦς ἔχουσα παντοδαπούς, ἐν ἣ καὶ νηχόμεθα καὶ πλέομεν ἐπὶ σκάφους μικροῦ, ὃ ἐγὼ ἐναυπηγησάμην. ἔτη δὲ ἐστὶν ἡμῖν τῆς καταπόσεως ταῦτα ἑπτὰ καὶ εἴκοσι.

35 καὶ τὰ μὲν ἄλλα ἴσως φέρειν δυνάμεθα, οἱ δὲ γείτονες ἡμῶν καὶ πάροικοι σφόδρα χαλεποὶ καὶ βαρεῖς εἰσιν, ἄμικτοὶ τε ὄντες καὶ ἄγριοι. Ἦ γὰρ, ἔφην ἐγὼ, καὶ ἄλλοι τινές εἰσιν ἐν τῷ κήτει;

33 Haste pluirante ni atingis maljunulon kaj knabon, kiuj diligentis en ĝardeno kaj priverŝis ĝin per akvo el la fonto. Gajaj kaj timplenaj samtempe ni estis; kaj ili ŝajne sentis la samon rilate nin kaj staris tie senvorte. Post iom da tempo la maljunulo diris: Kiuj vi do estas, fremduloj? Ĉu vi apartenas al la Mardioj aŭ ĉu vi estas same malfeliĉaj homoj kiel ni? Ĉar ni mem estas homoj kaj vivis surtere, sed nuntempe ni fariĝis marestaĵoj kaj kunnaĝas kun tiu ĉi monstro kiu nin ĉirkaŭas, eĉ ne plu certante pri nia situacio: ĉar ni supozas ke ni mortis, sed ni konfidas ankoraŭ vivi. Al tio ĉi mi respondis: Ankaŭ ni estas homoj, ho patro – novuloj, kiuj estis glutitaj nur hieraŭ kune kun nia ŝipo – kaj ni ekiris ĵus por informiĝi, kiel statas en tiu ĉi arbaro. Ĉar ĝi ŝajne estas granda kaj densa. Sed iu Diaĵo – ĉu ne? – igis nin ekvidi vin kaj malkovri, ke ni ne estas la solaj kiuj enfermiĝis en tiu ĉi besto. Sed rakontu al ni vian sorton, kiu vi estas kaj kiamaniere tien ĉi vi trafis. Sed li diris ke ne pli frue ion li rakontos nek pridemandos nin, antaŭ ol li priservos nin per tio kion li povas prezenti, kaj li kunvenigis nin kun si en sian domon. Ĝi estis relative bone konstruita, kun dormosakoj sialoke – kaj ankaŭ por la cetero ĝi estis bone ekipita. Li metis antaŭ nin legomojn, arbofruktojn kaj fiŝojn, priservis nin per vino, kaj kiam ni satiĝis, li informiĝis pri niaj aventuroj. Mi rakontis ĉion laŭorde: pri la ŝtormo, la travivaĵoj sur la insulo, la enaera navigado, la milito kaj la cetero ĝis nia descendo en la balenon.

34 Li estis mirfrapita, kaj tiam li rakontis parte siajn proprajn aventurojn: – Denaske, ho fremduloj, mi estas Cipra. Mi foriris por komerca vojaĝo el mia patrujo kun mia knabo, kiun vi vidas, kaj kun multaj aliaj servistoj mi ŝipveturis al Italujo; mi ĉehavis buntan ŝarĝon sur granda ŝipo – supozeble vi vidis ĝian vrakon en la buŝo de l' baleno. Ĝis Sicilio ni prospere vojaĝis; sed tie ega vento forrabis nin kaj ni vagis tri tagojn sur la oceano, kie tiun ĉi balenon ni renkontis kaj ĝi voris nin kun viroj kaj varoj kaj nur ni du saviĝis, dum la ceteraj estis mortigitaj. Niajn kamaradojn ni entombigis, templon por Pozidono ni konstruis kaj tiun ĉi vivon ni do vivas, kreskigante legomojn, manĝante fiŝojn kaj arbofruktojn. Kiel vi vidas, la arbaro estas granda kaj cetere ĝi enhavas multajn vitojn, kiuj liveras plej bonkvalitan vinon. Kaj supozeble vi ankaŭ rimarkis ĉi fonton de bonega kaj tre malvarma akvo. La liton ni faras el la folioj, kaj fajron ni estigas laŭbezzone, ni ĉasas la birdojn, kiuj flugas internen <en la balenon>, kaj por kapti fresajn fiŝojn ni iras en la brankojn de la monstro; tie ni ankaŭ baniĝas, ĉiufoje kiam tion ni deziras. Krome estas lago ne malproksime, dudek stadiojn je perimetro: ĝi entenas ĉiuspecajn fiŝojn kaj en ĝi ni naĝas kaj ŝipveturas per malgranda boato, kiun mi mem konstruis. Depost nia englutiĝo jam pasis dudek sep jaroj. **35** Fakte ĉio ĉi estus bone eltenebla, sed niaj najbaroj kaj samlandanoj estas tre kverelemaj kaj ĝenaj; ili estas malsociemaj kaj sovaĝaj.

— Kio!? mi diris: ĉu estas ankoraŭ pli da homoj en tiu ĉi baleno?

Πολλοὶ μὲν οὖν, ἔφη, καὶ ἄξενοι καὶ τὰς μορφὰς ἀλλόκοτοι· τὰ μὲν γὰρ ἐσπέρια καὶ οὐραῖα τῆς ὕλης Ταριχᾶνες οἰκοῦσιν, ἔθνος ἐγχελυωπὸν καὶ καραβοπρόσωπον, μάχιμον καὶ θρασὺ καὶ ὠμοφάγον· τὰ δὲ τῆς ἐτέρας πλευρᾶς κατὰ τὸν δεξιὸν τοῖχον Τριτωνομένδητες, τὰ μὲν ἄνω ἀνθρώποις εἰκότες, τὰ δὲ κάτω τοῖς γαλεώταις, ἦττον μέντοι ἄδικοὶ εἰσὶν τῶν ἄλλων· τὰ λαιὰ δὲ Καρκινόχειρες καὶ Θυννοκέφαλοι συμμαχίαν τε καὶ φιλίαν πρὸς ἑαυτοὺς πεπονημένοι· τὴν δὲ μεσόγαιαν νέμονται Παγουρίδαι καὶ Ψηττόποδες, γένος μάχιμον καὶ δρομικώτατον· τὰ ἑῶα δέ, τὰ πρὸς αὐτῷ τῷ στόματι, τὰ πολλὰ μὲν ἔρημά ἐστι, προσκλυζόμενα τῇ θαλάττῃ· ὅμως δὲ ἐγὼ ταῦτα ἔχω φόρον τοῖς Ψηττόποσιν ὑποτελῶν ἐκάστου ἔτους ὄστρεια πεντακόσια.

36 τοιαύτη μὲν ἡ χώρα ἐστίν· ὑμᾶς δὲ χρὴ ὄραν ὅπως δυνησόμεθα τοσοῦτοις ἔθνεσι μάχεσθαι καὶ ὅπως βιοτεύσομεν. Πόσοι δέ, ἔφην ἐγώ, πάντες οὗτοί εἰσιν; Πλείους, ἔφη, τῶν χιλίων. Ὅπλα δὲ τίνα ἐστὶν αὐτοῖς; Οὐδέν, ἔφη, πλὴν τὰ ὄστα τῶν ἰχθύων. Οὐκοῦν, ἔφην ἐγώ, ἄριστα ἂν ἔχοι διὰ μάχης ἐλθεῖν αὐτοῖς, ἅτε οὖσιν ἀνόπλοις αὐτούς γε ὠπλισμένους· εἰ γὰρ κρατήσομεν αὐτῶν, ἀδεῶς τὸν λοιπὸν βίον οἰκήσομεν. Ἔδοξε ταῦτα, καὶ ἀπελθόντες ἐπὶ ναῦν παρεσκευαζόμεθα. αἰτία δὲ τοῦ πολέμου ἔμελλεν ἔσσεσθαι τοῦ φόρου ἢ οὐκ ἀπόδοσις, ἤδη τῆς προθεσμίας ἐνεστῶσης. καὶ δὴ οἱ μὲν ἔπεμπον ἀπαιτοῦντες τὸν δασμόν· ὁ δὲ ὑπεροπτικῶς ἀποκρινάμενος ἀπεδίωξε τοὺς ἀγγέλους. πρῶτοι οὖν οἱ Ψηττόποδες καὶ οἱ Παγουρίδαι χαλεπαίνοντες τῷ Σκινθάρω—τοῦτο γὰρ ἐκαλεῖτο—μετὰ πολλοῦ θορύβου ἐπήεσαν.

37 ἡμεῖς δὲ τὴν ἔφοδον ὑποπτεύοντες ἐξοπλισάμενοι ἀνεμένομεν, λόχον τινα προτάξαντες ἀνδρῶν πέντε καὶ εἴκοσι. προείρητο δὲ τοῖς ἐν τῇ ἐνέδρᾳ, ἐπειδὴν ἴδωσι παρεληλυθότας τοὺς πολεμίους, ἐπανίστασθαι· καὶ οὕτως ἐποίησαν. ἐπαναστάντες γὰρ κατόπιν ἔκοπτον αὐτούς, καὶ ἡμεῖς δὲ αὐτοὶ πέντε καὶ εἴκοσι τὸν ἀριθμὸν ὄντες—καὶ γὰρ ὁ Σκινθάρος καὶ ὁ παῖς αὐτοῦ συνεστρατεύοντο—ὑπηντιάζομεν, καὶ συμμίξαντες θυμῷ καὶ ῥώμῃ διεκινδυνεύομεν. τέλος δὲ τροπὴν αὐτῶν ποιησάμενοι κατεδιώξαμεν ἄχρι πρὸς τοὺς φωλεοὺς. ἀπέθανον δὲ τῶν μὲν πολεμίων ἐβδομήκοντα καὶ ἑκατόν, ἡμῶν δὲ εἷς καὶ ὁ κυβερνήτης, τρίγλης πλευρᾶ διαπαρεῖς τὸ μετὰφρενον.

38 ἐκείνην μὲν οὖν τὴν ἡμέραν καὶ τὴν νύκτα ἐπηυλισάμεθα τῇ μάχῃ καὶ τρόπαιον ἐστήσαμεν ῥάχιν ξηρὰν δελφίνος ἀναπήξαντες. τῇ ὑστεραίᾳ δὲ καὶ οἱ ἄλλοι αἰσθόμενοι παρήσαν, τὸ μὲν δεξιὸν κέρας ἔχοντες οἱ Ταριχᾶνες—ἠγεῖτο δὲ αὐτῶν Πήλαμος—τὸ δὲ εὐώνυμον οἱ Θυννοκέφαλοι, τὸ μέσον δὲ οἱ Καρκινόχειρες· οἱ γὰρ Τριτωνομένδητες τὴν ἠσυχίαν ἤγον οὐδετέροις συμμαχεῖν προαιρούμενοι. ἡμεῖς δὲ προαπαντήσαντες αὐτοῖς παρὰ τὸ Ποσειδώνιον συνεμίξαμεν πολλῇ βοῇ χρώμενοι, ἀντήχει δὲ τὸ κῆτος ὥσπερ τὰ σπήλαια. τρεψάμενοι δὲ αὐτούς, ἅτε γυμνήτας ὄντας, καὶ καταδιώξαντες ἐς τὴν ὕλην τὸ λοιπὸν ἐπεκρατοῦμεν τῆς γῆς.

— Ja eĉ multaj, li diris: ili estas malgastemaj kaj nenature formitaj. En la okcidenta parto de l' arbaro, la vestejo, loĝas la Peklitoj, popolo angil-okula kaj omar-vizaĝa, tre batalema kaj kuraĝa; ili manĝas krudan viandon. Je unu flanko, ĉe la dekstra muro, loĝas la Tritono-kapriroj, supre similaj je homoj, subaparte je spadfiŝoj; ili estas malpli teruraj ol la ceteraj. Maldekstre estas la Krabopinĉiloj kaj la Tinusokapoj, kiuj havas militan aliancon kaj gastamikecon inter si. La teromezon loĝas la Kankretoj kaj la Platespiedoj, batalema speco kaj rapidkura. La orienta parto, tiu apud la buŝo, estas grandparte neloĝata, ĉar ĝin priplaŭdas la marakvo. Tamen tie ĉi loĝas mi, pagante tributon al la Platespiedoj: kvincent ostrojn jare. **36** Tia do estas nia lando. Vi devas prikonsideri, kiel vi povos batali kontraŭ ĉiuj ĉi popoloj kaj kiel vi vivtenos vin.

— Kiom da ili estas entute? mi demandis.

— Pli ol mil, li diris.

— Kiajn armilojn ili havas?

— Neniajn, li diris, krom fiŝostoj.

— Do, mi diris: ĉu ne estus plej bone ataki ilin bataleje, ĉar ili estas senarmilaj kaj ni bone armitaj? Se ni venkos ilin, ni vivos tie ĉi pace la reston de nia vivo.

Tion ni decidis. Ni iris al la ŝipo kaj preparis nin. Kialo por la milito estos la rifuzo pagi tributon, ĉar ĝia dato jam alvenis. Ili do sendis delegacion por postuli la depagon. Li respondis malŝate kaj forpelis la senditojn. Unue do la Platespiedoj kaj la Kankretoj venis, koleraj kontraŭ Skintaro – ĉar tiel li nomiĝis –, kun granda tumulto. **37** Atendante ilian atakon, ni staris plenarmite, kun iom antaŭ ni dudek kvin homoj, kiuj kuŝis en embusko. Al la embuskantoj estis ordonite, tuj kiam ili vidos ke la malamikoj estas pasintaj, ataki. Kaj tiel ili agis. Atakante ilin dedorse, ili buĉis ilin, dum ni mem – dudek kvin laŭnombre – (ankaŭ Skintaro kaj lia knabo kunbatalis) konfrontis ilin kaj en nia batalo, kuraĝe kaj forte, ni spertis la danĝeron. Fine ni fuĝigis ilin kaj persekutis ĝis iliaj kuŝejoj. Mortis el la malamikoj cent sepdek, el la niaj nur unu, la stiristo, kies diafragmon ŝiris ripo de barbfiŝo. **38** Tiun tagon kaj tiun nokton ni kampadis apud la batalejo kaj starigis trofeon, fiksante sekan spinon de delfeno. La sekvan tagon aperis la ceteraj, kiuj sciiĝis pri tio: la dekstran alon tenis la Peklitoj (tiuĵn estris Pelamo); la maldekstran la Tinusokapoj, kaj la mezon la Krabopinĉiloj. Ĉar la Tritono-kapriroj tenis sin kviete, preferante ne ligiĝi al kiu ajn partio. Ekirante renkonte al ili, ni ekbatalis ĉe la templo de Pozidono, sub granda kriado. Kaj la kavaĵo reeĥis kvazaŭ groto. Forpelante ilin, ĉar ili estis leĝere armitaj, kaj persekutante ilin en la arbaron, ni ekposedis la landon por la estonto.

39 καὶ μετ' οὐ πολὺ κήρυκας ἀποστείλαντες νεκρούς τε ἀνηροῦντο καὶ περὶ φιλίας διελέγοντο· ἡμῖν δὲ οὐκ ἐδόκει σπένδεσθαι, ἀλλὰ τῇ ὑστεραίᾳ χωρήσαντες ἐπ' αὐτοὺς πάντας ἄρδην ἐξεκόψαμεν πλὴν τῶν Τριτωνομενδήτων. οὗτοι δέ, ὡς εἶδον τὰ γινόμενα, διαδράντες ἐκ τῶν βραγχίων ἀφῆκαν αὐτοὺς εἰς τὴν θάλατταν. ἡμεῖς δὲ τὴν χώραν ἐπελθόντες ἔρημον ἤδη οὖσαν τῶν πολεμίων τὸ λοιπὸν ἀδεῶς κατωκοῦμεν, τὰ πολλὰ γυμνασίοις τε καὶ κυνηγεσίοις χρώμενοι καὶ ἀμπελουργοῦντες καὶ τὸν καρπὸν συγκομιζόμενοι τὸν ἐκ τῶν δένδρων, καὶ ὅλως ἐφκειμεν τοῖς ἐν δεσμοτηρίῳ μεγάλῳ καὶ ἀφύκτῳ τρυφῶσι καὶ λελυμένοις. Ἐνιαυτὸν μὲν οὖν καὶ μῆνας ὀκτῶ τοῦτον διήγομεν τὸν τρόπον.

40 τῷ δ' ἐνάτῳ μηνὶ πέμπτη ἰσταμένου, περὶ τὴν δευτέραν τοῦ στόματος ἀνοιξιν— ἅπαξ γὰρ δὴ τοῦτο κατὰ τὴν ὥραν ἐκάστην ἐποίει τὸ κῆτος, ὥστε ἡμᾶς πρὸς τὰς ἀνοιξεις τεκμαίρεσθαι τὰς ὥρας— περὶ οὖν τὴν δευτέραν, ὥσπερ ἔφην, ἀνοιξιν, ἀφνω βοή τε πολλή καὶ θόρυβος ἠκούετο καὶ ὥσπερ κελεύσματα καὶ εἰρεσίαι· ταραχθέντες οὖν ἀνειρπύσαμεν ἐπ' αὐτὸ τὸ στόμα τοῦ θηρίου καὶ στάντες ἐνδοτέρω τῶν ὀδόντων καθεωρῶμεν ἀπάντων ὧν ἐγὼ εἶδον θεαμάτων παραδοξότατον, ἄνδρας μεγάλους, ὅσον ἡμισταδιαίους τὰς ἡλικίας, ἐπὶ νήσων μεγάλων προσπλέοντας ὥσπερ ἐπὶ τριήρων. οἶδα μὲν οὖν ἀπίστοις ἐοικότα ἱστορήσων, λέγω δὲ ὅμως. νῆσοι ἦσαν ἐπιμήκεις μὲν, οὐ πάνυ δὲ ὑψηλαί, ὅσον ἑκατὸν σταδίων ἐκάστη τὸ περίμετρον· ἐπὶ δὲ αὐτῶν ἔπλεον τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων ἀμφὶ τοὺς εἴκοσι καὶ ἑκατόν· τούτων δὲ οἱ μὲν παρ' ἐκάτερα τῆς νήσου καθήμενοι ἐφεξῆς ἐκωπηλάτουσαν κυπαρίττοις μεγάλας αὐτοκλάδοις καὶ αὐτοκόμοις ὥσπερ ἔρετμοῖς, κατόπιν δὲ ἐπὶ τῆς πρύμνης, ὡς ἐδόκει, κυβερνήτης ἐπὶ λόφου ὑψηλοῦ εἰστήκει χάλκεον ἔχων πηδάλιον πεντασταδιαῖον τὸ μῆκος· ἐπὶ δὲ τῆς πρῶρας ὅσον τετραράκοντα ὀπλισμένοι αὐτῶν ἐμάχοντο, πάντα ἐοικότες ἀνθρώποις πλὴν τῆς κόμης· αὕτη δὲ πῦρ ἦν καὶ ἐκάετο, ὥστε οὐδὲ κορύθων ἐδέοντο. ἀντὶ δὲ ἰστίων ὁ ἄνεμος ἐμπίπτων τῇ ὕλῃ, πολλῇ οὖσῃ ἐν ἐκάστη, ἐκόλπου τε ταύτην καὶ ἔφερε τὴν νῆσον ἢ ἐθέλοι ὁ κυβερνήτης· κελευστής δὲ ἐφειστήκει αὐτοῖς, καὶ πρὸς τὴν εἰρεσίαν ὀξέως ἐκινουῦντο ὥσπερ τὰ μακρὰ τῶν πλοίων.

39 Post nelonge ili sendis delegitojn por repostuli la kadavrojn kaj por proponi amikecon. Sed ni ne bonvolis fari traktaĵon kun ili, sed la sekvan tagon ni avancis kontraŭ ili kaj neniigis ilin ĉiujn ĝis la lasta viro escepte de la Tritono-kapriroj. Kiam ĉi tiuj vidis la okazaĵojn, ili forkuris tra la blankojn kaj sin ĵetis en la maron. Okupante la terenon, kiu nun estis sena je malamikoj, ni tie loĝis plu en paco, daŭre okupiĝante pri sporto kaj ĉasado, vitokultivado kaj kolektado de l' fruktoj el la arboj, kaj unuvorte: ni similis virojn, kiuj sen katenoj vivas lukse en grandega malliberejo, el kiu ne eblas eskapi.

Unu jaron kaj ok monatojn tiel ni vivis. **40** Sed je la naŭa monato, je la kvina tago, ĉirkaŭ la dua malfermiĝo de la buŝo (ĉar la baleno tion faris unufoje ĉiuhore, tiel ke ni kalkulis la tempon laŭ la malfermiĝoj) – ĉirkaŭ la dua malfermiĝo do, kiel mi diris, subite aŭdiĝis multa kriado kaj konfuzo, kaj kvazaŭ ordonadoj kaj remado-batoj: ekscitite ni do ekgrimpis antaŭen al la buŝo de l' monstro kaj starante interne de la dentaro ni spektis la plej senparalelan vidaĵon kiun iam ajn mi vidis: grandeguloj de ĉirkaŭ duonstadia staturato alnavigis sur egaj insuloj kvazaŭ sur triremoj. Kvankam mi konscias ke mi rakontos, kio similas nekredindaĵon, tamen mi ĝin diros. Insuloj estis, oblongaj sed ne tre altaj, ĉiu po cent stadioj perimetre: kaj sur ili veturis ĉirkaŭ centdudeko da tiaj homoj; kelkaj el ili, sidante je ambaŭ flankoj de la insulo, remis per egaj cipresoj – kun folioj kaj branĉoj kune! – anstataŭ per remiloj, kaj malantaŭe, sur la poŭpo ni diru, staris stiristo sur alta monteto kun bronza stirstango, kvin stadiojn longa. Sur la pruo batalis po kvardek armitoj, ĉiudetale similaj je homoj krom laŭharare: ĉar tio konsistis el flamoj flagrantaj, tiel ke ili ne bezonis krestojn. Anstataŭ velojn, la vento blovpuŝis la arbarojn, kiuj estis densaj sur ĉiu insulo: ili plenigis ĝin kaj portis la insulon tien kien deziris la stiristo. Estis kadencordonanto sur ĉiu insulo kaj dank' al la remado ili moviĝis rapide samkiel militŝipoj.

41 Τὸ μὲν οὖν πρῶτον δύο ἢ τρεῖς ἑωρῶμεν, ὕστερον δὲ ἐφάνησαν ὅσον ἑξακόσιοι, καὶ διαστάντες ἐπολέμουν καὶ ἐναυμάχουν. πολλὰ μὲν οὖν ἀντίπρωροι συνηράσσοντο ἀλλήλαις, πολλὰ δὲ καὶ ἐμβληθεῖσαι κατεδύοντο, αἱ δὲ συμπλεκόμεναι καρτερῶς διηγωνίζοντο καὶ οὐ ῥαδίως ἀπελύοντο· οἱ γὰρ ἐπὶ τῆς πρῶρας τεταγμένοι πᾶσαν ἐπεδείκνυντο προθυμίαν ἐπιβαίνοντες καὶ ἀναιροῦντες· ἐζώγρει δὲ οὐδεὶς. ἀντὶ δὲ χειρῶν σιδηρῶν πολὺποδας μεγάλους ἐκδεδεμένους ἀλλήλοις ἐπερρίπτουν, οἱ δὲ περιπλεκόμενοι τῇ ὕλῃ κατεῖχον τὴν νῆσον. ἔβαλλον μέντοι καὶ ἐτίτρωσκον ὄστρεοὺς τε ἀμαξοπληθέσι καὶ σπόγγους πλεθριαίοις.

42 ἠγεῖτο δὲ τῶν μὲν Αἰολοκένταυρος, τῶν δὲ Θαλασσοπότης· καὶ μάχη αὐτοῖς ἐγεγένητο, ὡς ἐδόκει, λείας ἔνεκα· ἐλέγετο γὰρ ὁ Θαλασσοπότης πολλὰς ἀγέλας δελφίνων τοῦ Αἰολοκενταύρου ἐληλακέναι, ὡς ἦν ἀκούειν ἐπικαλούντων ἀλλήλοις καὶ τὰ ὀνόματα τῶν βασιλέων ἐπιβοωμένων. τέλος δὲ νικῶσιν οἱ τοῦ Αἰολοκενταύρου καὶ νήσους τῶν πολεμίων καταδύουσιν ἀμφὶ τὰς πεντήκοντα καὶ ἑκατόν· καὶ ἄλλας τρεῖς λαμβάνουσιν αὐτοῖς ἀνδράσιν· αἱ δὲ λοιπαὶ πρῦμναν κρουσάμεναι ἔφευγον. οἱ δὲ μέχρι τινὸς διώξαντες, ἐπειδὴ ἑσπέρα ἦν, τραπόμενοι πρὸς τὰ ναυάγια τῶν πλείστων ἐπεκράτησαν καὶ τὰ ἑαυτῶν ἀνείλοντο· καὶ γὰρ ἐκείνων κατέδυσαν νῆσοι οὐκ ἐλάττους τῶν ὀγδοήκοντα. ἔστησαν δὲ καὶ τρόπαιον τῆς νησομαχίας ἐπὶ τῇ κεφαλῇ τοῦ κήτους μίαν τῶν πολεμίων νῆσον ἀνασταυρώσαντες. ἐκείνην μὲν οὖν τὴν νύκτα περὶ τὸ θηρίον ἠϋλίσαντο ἐξάψαντες αὐτοῦ τὰ ἀπόγεια καὶ ἐπ' ἀγκυρῶν πλησίον ὀρμισάμενοι· καὶ γὰρ ἀγκύραις ἐχρῶντο μεγάλαις ὑαλίναις καρτεραῖς. τῇ ὕστεραία δὲ θύσαντες ἐπὶ τοῦ κήτους καὶ τοὺς οἰκείους θάψαντες ἐπ' αὐτοῦ ἀπέπλεον ἠδόμενοι καὶ ὥσπερ παιᾶνας ἄδοντες. ταῦτα μὲν τὰ κατὰ τὴν νησομαχίαν γενόμενα.

41 Komence du aŭ tri ni vidis, sed pli poste aperis ĉirkaŭ sescento da ili. Prenante poziciojn, ili batalis naŭmaĥie.⁹ Multaj pru-antaŭe kunpuŝiĝis inter si, multaj aliaj estis flanke trafitaj kaj sinkis. Kelkaj ekluktis kaj batalis fortike kaj ne facile estis disigeblaj. Ĉar la surprue postenantoj montris senmankan entuziasmon ĉe atako kaj mortigado. Neniu montris indulgemon. Anstataŭ ferajn alkroĉohokojn ili ĵetis al la aliaj grandajn polipojn je ŝnuroj; kaj tiuj enplektiĝis en la arbaro kaj tiel retenis la insulon. Ili trafis kaj vundis unu la alian per ostroj kiuj plenigus tutan ĉaron kaj per unu-pletraj spongoj. **42** Unuflanke estris Eolocentaŭro, aliflanke Mardrinkanto. Ilian batalon kaŭzis, evidente, iu pirataĵo: laŭdire Mardrinkanto forpelis gregon da delfenoj de Eolocentaŭro, kion ni povis aŭdi, ĉar ili sakris sin reciproke kaj kriaĉis la nomojn de siaj reĝoj. Fine venkis tiuj de Eolocentaŭro: ili sinkigis de la malamikoj ĉirkaŭ cent kvindek insulojn; tri aliajn ili kaperis kune kun iliaj homoj; la ceteraj, retro-remante, eskapis. Iome persekutinte, ili revenis al la vrakoj, ĉar estis vespero; la plimulton ili posedprenis kaj la siajn ili rekonkeris; ĉar el iliaj propraj insuloj dronis ne malpli ol okdek. Ili ankaŭ starigis trofeon pri sia naŭmaĥio fiksante surkruce unu el la malamikaj insuloj rekte sur la kapo de l' baleno. Tiun nokton ili pasigis apud la besto, fiksinte al ĝi siajn bordoŝnurojn kaj ankrante tie. Ili uzas grandajn fortajn ankrojn el vitro. La sekvan tagon ili faris oferaĵon sur la baleno, entombigis sur ĝi siajn kamaradojn kaj fornavigis ĝojplene kaj kantante iuspecan himnon.

Tiom do pri la insulobatalo.

---

9 *Naŭmaĥio*, laŭlitere ŝipbatalo, estis speco de gladiatora ludo en formo de marbatalo; en la imperiestra epoko de Romo tre ŝatata spektaklo. Vidu ekzemple en Louis Couperus – *Pri vagabondoj kaj friponoj*.

Ἄληθῶν διηγημάτων β΄

1 Τὸ δὲ ἀπὸ τούτου μηκέτι φέρων ἐγὼ τὴν ἐν τῷ κήτει δίαιταν ἀχθόμενός τε τῇ μονῇ μηχανὴν τινα ἐζήτησεν, δι' ἧς ἂν ἐξελεῖν γένοιτο· καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἔδοξεν ἡμῖν διορύξασαι κατὰ τὸν δεξιὸν τοῖχον ἀποδρᾶναι, καὶ ἀρξάμενοι διεκόπτομεν· ἐπειδὴ δὲ προελθόντες ὅσον πέντε σταδίους οὐδὲν ἠνύομεν, τοῦ μὲν ὀρύγματος ἐπαυσάμεθα, τὴν δὲ ὕλην καῦσαι διέγνωμεν· οὕτω γὰρ ἂν τὸ κῆτος ἀποθανεῖν· εἰ δὲ τοῦτο γένοιτο, ῥαδία ἔμελλεν ἡμῖν ἔσσεσθαι ἢ ἔξοδος. ἀρξάμενοι οὖν ἀπὸ τῶν οὐραίων ἐκαίομεν, καὶ ἡμέρας μὲν ἑπτὰ καὶ ἴσας νύκτας ἀναισθήτως εἶχε τοῦ καύματος, ὀγδόη δὲ καὶ ἐνάτη συνίεμεν αὐτοῦ νοσοῦντος· ἀργότερον γοῦν ἀνέχασκεν καὶ εἴ ποτε ἀναχάνοι ταχὺ συνέμυεν. δεκάτη δὲ καὶ ἑνδεκάτη τέλεον ἀπενεκροῦτο καὶ δυσῶδες ἦν· τῇ δωδεκάτῃ δὲ μόλις ἐνενοήσαμεν ὡς, εἰ μὴ τις χανόντος αὐτοῦ ὑποστηρίξειεν τοὺς γομφίους, ὥστε μηκέτι συγκλειῖσαι, κινδυνεύσομεν κατακλεισθέντες ἐν νεκρῷ αὐτῷ ἀπολέσθαι. οὕτω δὲ μεγάλοις δοκοῖς τὸ στόμα διερείσαντες τὴν ναῦν ἐπεσκευάζομεν ὕδωρ τε ὡς ἐνὶ πλειῆστον ἐμβαλλόμενοι καὶ τᾶλλα ἐπιτήδεια· κυβερνήσειν δὲ ἔμελλεν ὁ Σκίνθαρος. Τῇ δὲ ἐπιούσῃ τὸ μὲν ἤδη τεθνήκει.

2 ἡμεῖς δὲ ἀνελκύσαντες τὸ πλοῖον καὶ διὰ τῶν ἀραιωμάτων διαγαγόντες καὶ ἐκ τῶν ὁδόντων ἐξάψαντες ἡρέμα καθήκαμεν ἐς τὴν θάλατταν· ἐπαναβάντες δὲ ἐπὶ τὰ νῶτα καὶ θύσαντες τῷ Ποσειδῶνι αὐτοῦ παρὰ τὸ τρόπαιον ἡμέρας τε τρεῖς ἐπαυλισάμενοι— νηνεμία γὰρ ἦν—τῇ τετάρτῃ ἀπεπλεύσαμεν. ἔνθα δὲ πολλοῖς τῶν ἐκ τῆς ναυμαχίας νεκροῖς ἀπηντῶμεν καὶ προσωκέλλομεν, καὶ τὰ σώματα καταμετροῦντες ἐθαυμάζομεν. καὶ ἡμέρας μὲν τινὰς ἐπλέομεν εὐκράτῳ ἀέρι χρώμενοι, ἔπειτα βορέου σφοδροῦ πνεύσαντος μέγα κρύος ἐγένετο, καὶ ἀπ' αὐτοῦ πᾶν ἐπάγη τὸ πέλαγος, οὐκ ἐπιπολῆς μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐς βάθος ὅσον ἐπὶ τριακοσίας ὀργυῖας, ὥστε καὶ ἀποβάντας διαθεῖν ἐπὶ τοῦ κρυστάλλου. ἐπιμένοντος δὲ τοῦ πνεύματος φέρειν οὐ δυνάμενοι τοιόνδε τι ἐπενοήσαμεν—ὁ δὲ τὴν γνώμην ἀποφηνάμενος ἦν ὁ Σκίνθαρος— σκάψαντες γὰρ ἐν τῷ ὕδατι σπήλαιον μέγιστον ἐν τούτῳ ἐμείναμεν ἡμέρας τριάκοντα, πῦρ ἀνακαίοντες καὶ σιτούμενοι τοὺς ἰχθύς· εὐρίσκομεν δὲ αὐτοὺς ἀνορύττοντες. ἐπεὶ δὲ ἤδη ἐπέλειπε τὰ ἐπιτήδεια, προελθόντες καὶ τὴν ναῦν πεπηγυῖαν ἀνασπάσαντες καὶ πετάσαντες τὴν ὀθόνην ἐσυρόμεθα ὥσπερ πλέοντες λείως καὶ προσηνῶς ἐπὶ τοῦ πάγους διολισθάνοντες. ἡμέρα δὲ πέμπτη ἀλέα τε ἦν ἤδη καὶ ὁ πάγος ἐλύετο καὶ ὕδωρ πάντα αὐθις ἐγίγνετο.

Dua Libro

1 Depost tiam ne plu eltenante la vivadon en la baleno kaj malkontenta pri la longa daŭro, mi serĉis metodon por eskapi.

Unue ni decidis trabori la dekstran flankon kaj forkuri; kaj ni komencis trahaki al ni vojon. Sed kiam ni pluiris ĉirkaŭ kvin stadiojn sensukcese, ni interrompis la traboradon kaj decidis ekbruligi la arbaron: tiel la monstro ja eble mortos. Kaj se tio okazos, estos por ni facila la eskapo eksteren.

Komencante ekde la vostaĵo ni bruligis, kaj sep tagojn kaj same multe da noktoj ĝi ne reagis al la fajrego, sed je la oka kaj naŭa ni rimarkis ke ĝi malsaniĝas: ekzemple ĝi oscedis malpli ofte, kaj se la buŝon ĝi malfermis, rapide ĝi ĝin denove fermis. Je la deka kaj dekunua tagoj finfine ĝi komencis kadavriĝi kaj stinki. Je la dekdua tago lastmomente ni konsciis ke, se neniuj subapogus ĝiajn molarojn dum oscedo, tiel ke ĝi ne plu povos fermi la buŝon, ni ja riskos enfermite en tiu kadavro pere. Tiel do ni subtenis la buŝon per grandaj traboj, pretigis nian ŝipon kaj enmetis kiom eble plej da akvo kaj cetera provianto. Nia stiristo fariĝis Skintaro.

2 La sekvan tagon finfine ĝi estis mortinta. Ni ektiris la ŝipon, ŝovis ĝin tra la aperturojn kaj ligis ĝin je la dentoj: malrapide ni descendigis ĝin en la maron. Ni grimpis sur la dorson kaj oferis al Pozidono tie apud la trofeo. Tri tagojn tie ni kampadis – estis senvente – kaj je la kvara ni fornavigis. Tiam ni renkontis multajn el la mortintoj de l' marbatalo kaj surbordiĝis sur ilin; iliajn korpojn kun mirego ni mezuris.

Kelkajn tagojn ni ŝipveturis kun modera brizo, poste, ĉar ekblovis forta norda venta, iĝis ega frido. Pro tio la tuta marsurfaco glaciĝis, kaj ne nur la surfaco sed ĝis profundo ĉirkaŭ sesklafta, tiel ke ni povis elŝipiĝi kaj kuri sur la glacio. Ĉar persistis la vento kaj ĉar tion ni ne povis elteni, ni ion elpensis – la ideo venis de Skintaro: fosinte en la akvon grandegan groton, ni tie restadis tridek tagojn; fajron ni bruligis kaj ni nin vivtenis per fiŝoj: tiujn ni ja estis trovintaj dum la fosado. Kiam finfine mankis al ni nutraĵo, ni elgrimpis, elhakis la ŝipon kiu tute fiksiĝis en la glacio, disetendis la velon, tiris ĝin supren kaj glitveturis sur la ebenaĵo same facile kaj senpene kvazaŭ navigante. La kvinan tagon denove estis varme kaj la glacio diluiĝis – ĉio denove fariĝis akvo.

3 Πλεύσαντες οὖν ὅσον τριακοσίους σταδίους νήσω μικρᾷ καὶ ἐρήμη προσηνέχθημεν, ἀφ' ἧς ὕδωρ λαβόντες—ἐπελελοίπει γὰρ ἤδη—καὶ δύο ταύρους ἀγρίους κατατοξεύσαντες ἀπεπλεύσαμεν. οἱ δὲ ταῦροι οὗτοι τὰ κέρατα οὐκ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς εἶχον, ἀλλ' ὑπὸ τοῖς ὀφθαλμοῖς, ὥσπερ ὁ Μῶμος ἠξίου. μετ' οὐ πολὺ δὲ εἰς πέλαγος ἐνεβαίνομεν, οὐχ ὕδατος, ἀλλὰ γάλακτος· καὶ νῆσος ἐν αὐτῷ ἐφαίνετο λευκὴ πλήρης ἀμπέλων. ἦν δὲ ἡ νῆσος τυρὸς μέγιστος συμπεπηγῶς, ὡς ὕστερον ἐμφαγόντες ἐμάθομεν, σταδίων εἴκοσι πέντε τὸ περίμετρον· αἱ δὲ ἀμπελοὶ βοτρύων πλήρεις, οὐ μέντοι οἶνον, ἀλλὰ γάλα ἐξ αὐτῶν ἀποθλίβοντες ἐπίνομεν. ἱερὸν δὲ ἐν μέσῃ τῇ νήσῳ ἀνωκοδόμητο Γαλατείας τῆς Νηρηΐδος, ὡς ἐδήλου τὸ ἐπίγραμμα. ὅσον οὖν χρόνον ἐκεῖ ἐμείναμεν, ὄψον μὲν ἡμῖν καὶ σιτίον ἢ γῆ ὑπῆρχεν, ποτὸν δὲ τὸ γάλα τὸ ἐκ τῶν βοτρύων. βασιλεύειν δὲ τῶν χωρίων τούτων ἐλέγετο Τυρῶ ἢ Σαλμωνέως, μετὰ τὴν ἐντεῦθεν ἀπαλλαγὴν ταύτην παρὰ τοῦ Ποσειδῶνος λαβοῦσα τὴν τιμὴν.

4 Μείναντες δὲ ἡμέρας ἐν τῇ νήσῳ πέντε, τῇ ἕκτῃ ἐξωρμήσαμεν, αὔρας μὲν τινος παραπεμπούσης, λειοκύμονος δὲ οὔσης τῆς θαλάττης· ὀγδόῃ δὲ ἡμέρᾳ πλείοντες οὐκέτι διὰ τοῦ γάλακτος, ἀλλ' ἤδη ἐν ἀλμυρῷ καὶ κυανέῳ ὕδατι, καθορῶμεν ἀνθρώπους πολλοὺς ἐπὶ τοῦ πελάγους διαθέοντας, ἅπαντα ἡμῖν προσεοικότας, καὶ τὰ σώματα καὶ τὰ μεγέθη, πλὴν τῶν ποδῶν μόνων· ταῦτα γὰρ φέλλινα εἶχον, ἀφ' οὔ δή, οἶμαι, καὶ ἐκαλοῦντο Φελλόποδες. ἐθαυμάσαμεν οὖν ἰδόντες οὐ βαπτιζομένους, ἀλλὰ ὑπερέχοντας τῶν κυμάτων καὶ ἀδεῶς ὁδοιποροῦντας. οἱ δὲ καὶ προσήεσαν καὶ ἠσπάζοντο ἡμᾶς Ἑλληνικῇ φωνῇ· ἔλεγον δὲ εἰς Φελλῶ τὴν αὐτῶν πατρίδα ἐπέιγεσθαι. μέχρι μὲν οὖν τινος συνωδοιπόρουν ἡμῖν παραθέοντες, εἶτα ἀποτραπόμενοι τῆς ὁδοῦ ἐβάδιζον εὐπλοῖαν ἡμῖν ἐπευξάμενοι. Μετ' ὀλίγον δὲ πολλὰ νῆσοι ἐφαίνοντο, πλησίον μὲν ἐξ ἀριστερῶν ἢ Φελλῶ, ἐς ἣν ἐκεῖνοι ἔσπευδον, πόλις ἐπὶ μεγάλου καὶ στρογγύλου φελλοῦ κατοικουμένη· πόρρωθεν δὲ καὶ μᾶλλον ἐν δεξιᾷ πέντε μέγιστα καὶ ὑψηλότατα, καὶ πῦρ πολὺ ἀπ' αὐτῶν ἀνεκαίετο.

5 κατὰ δὲ τὴν πρῶραν μία πλατεῖα καὶ ταπεινὴ, σταδίους ἀπέχουσα οὐκ ἐλάττους πεντακοσίων. ἤδη δὲ πλησίον ἦμεν, καὶ θαυμαστὴ τις αὔρα περιέπνευσεν ἡμᾶς, ἡδεῖα καὶ εὐώδης, οἶαν φησὶν ὁ συγγραφεὺς Ἡρόδοτος ἀπόζειν τῆς εὐδαίμονος Ἀραβίας. οἶον γὰρ ἀπὸ ῥόδων καὶ ναρκίσσων καὶ ὑακίνθων καὶ κρίνων καὶ ἴων, ἔτι δὲ μυρρίνης καὶ δάφνης καὶ ἀμπελάνθης, τοιοῦτον ἡμῖν τὸ ἡδὺ προσέβαλλεν. ἠσθέντες δὲ τῇ ὁσμῇ καὶ χρηστὰ ἐκ μακρῶν πόνων ἐλπίσαντες κατ' ὀλίγον ἤδη πλησίον τῆς νήσου ἐγινόμεθα. ἔνθα δὲ καὶ καθεωρῶμεν λιμένας τε πολλοὺς περὶ πᾶσαν ἀκλύστους καὶ μεγάλους, ποταμούς τε διαυγεῖς ἐξιέντας ἡρέμα εἰς τὴν θάλατταν, ἔτι δὲ λειμῶνας καὶ ὕλας καὶ ὄρνεα μουσικά, τὰ μὲ ἐπὶ τῶν ἠϊόνων ἄδοντα, πολλὰ δὲ καὶ ἐπὶ τῶν κλάδων· ἀήρ τε κοῦφος καὶ εὐπνους περιεκέχυτο τὴν χώραν· καὶ αὔραι δὲ τινες ἡδεῖαι πνέουσαι ἡρέμα τὴν ὕλην διεσάλεινον, ὥστε καὶ ἀπὸ τῶν κλάδων κινουμένων τερπνὰ καὶ συνεχῆ μέλη ἀπεσυρίζετο, εὐοικότα τοῖς ἐπ' ἐρημίας ἀυλήμασι τῶν πλαγίων αὐλῶν. καὶ μὴν καὶ βοή σύμμικτος ἠκούετο ἄθρους, οὐ θορυβώδης, ἀλλ' οἷα γένοιτ' ἂν ἐν συμποσίῳ, τῶν μὲν αὐλούντων, τῶν δὲ ἐπαινούντων, ἐνίων δὲ κροτούντων πρὸς αὐλὸν ἢ κιθάραν.

3 Veturinte ĉirkaŭ tricent stadiojn, ni atingis malgrandan kaj senhoman insulon, kie ni prenis akvon – tiu ja ekmankis al ni – kaj du sovaĝajn taŭrojn ni arkpafe ĉasis; poste ni fornavigis. Tiuj taŭroj ne havis la kornojn sur la kapo, sed – kiel deziris Momo – sub la okuloj.¹⁰ Post mallonge ni eniris maron, ne el akvo sed el lakto; videblis en ĝi insulo plena je vitoj. Tiu insulo estis granda fromaĝo, tre solida, kiel poste ni konstatis kiam ni ekgustumis ĝin. Ĝi estis dudek kvin stadiojn perimetre. La vitoj estis plenaj je grapoloj, sed ne vinon ni elpremis el ili por trinki, sed lakton. Insulomeze staris templo dediĉita al la Nereidino Galatea, kiel klarigis la surskribo. La tutan tempon, dum kiu tie ni restis, la grundo liveris al ni nutraĵon kaj deserton, kaj la lakto el la grapoloj la trinkaĵon. Laŭdire regas tiujn regionojn Tiroa, filino de Salmoneo, – post forlaso de l' hejmo tion ĉi donis al ŝi kiel rekompencan Pozidono.¹¹

4 Ni restadis kvin tagojn sur la insulo, je la sesa tago ni foriris, akompanate de certa brizo, dum la marsurfaco estis trankvila. Je la oka tago, kiam ni ne plu veturis sur la lakto sed sur sala, malhelblua akvo, ni ekvidis multajn homojn, kiuj kuris sur la maro; ĉiudetale ili similis je ni, kaj laŭkorpe kaj laŭstature – escepte de la piedoj: tiujn ili havis el korko! Tial, miasupoze, ili ankaŭ nomiĝis Korkpiedoj. Ni miris, vidante ke ili ne subakviĝas, sed tenas sin super la ondoj kaj vojiras senprobleme. Kelkaj alproksimiĝis kaj salutis nin Greklingve; ili diris ke ili estas survoje al Korko, ilia patrujo. Iome ili do kunvojiris, kurante apud ni, poste ili forturniĝis por sekvi sian propran vojaĝon, dezirante al ni bonan navigadon.

Baldaŭ sin montris al ni pluraj insuloj; proksime, maldekstre estis Korko, kien ili do rapidis: urbo konstruita sur granda ronda korko. Iom fore, pli dekstre, estis kvin insuloj, grandaj kaj tre altaj, kaj multa fajro suprenflamis desur tio; rekte antaŭe estis unu ebena, malalte kuŝanta insulo, ne malpli ol kvincent stadiojn distance. 5 Kiam fine ni proksimis al ĝi, albloviĝis mirinda brizo, agrabla kaj bonodora, kiel laŭ la aŭtoro Herodoto leviĝas el Arabio Feliĉa. Ja kvazaŭ el rozoj kaj narcisoj kaj hiacintoj kaj lilioj kaj violoj, kaj ankaŭ el mirho kaj laŭroj kaj florantaj vitoj: tian bonodoron ĝi sendis al ni. Ravite de l' odoro kaj esperante je refresiĝo post la multaj suferoj, ni jam baldaŭ alproksimiĝis la insulon. Tiam ni rimarkis tie multajn havenojn, grandajn kaj ŝirmatajn kontraŭ la tajdoj; travideblajn riverojn kiuj sin malplenigis en la maron; krome lagojn kaj arbarojn kaj kantbirdojn, el kiuj kelkaj kantis surstrande kaj multaj sur la branĉoj: leĝera kaj pura aero disverŝiĝis sur tiu loko, kaj brizoj plaĉaj tuttage blovetante movadas la arbojn, tiel ke el la moviĝantaj branĉoj estiĝas ĝuinda kaj harmonia muziko, simila je fajfado de transversaj flutoj en dezerto. Same aŭdeblis konfuza sono seninterrompa, ne ĝene brua, sed pli kiel estiĝas ĉe kuntrinkado, kiam kelkaj flutas, aliaj kantas, dum ree aliaj akampanas frape fluton aŭ citron.

---

10 *Momo*, Dio de la kritikemo. Li riproĉis al Pozidono, kiu inventis la taŭrojn, ke la kornojn li metis malĝustaloke: la besto ne kapablas bone vidi, kion ĝi celas per la kornoj.

11 *Galatea* – laŭlitere: lakto(blanka) diino;

Tiroa – nomo kiu memorigas pri la Greka vorto por fromaĝo.

6 τούτοις ἅπασι κηλούμενοι κατήχθημεν, ὀρμίσαντες δὲ τὴν ναῦν ἀπεβαίνομεν, τὸν Σκίνθαρον ἐν αὐτῇ καὶ δύο τῶν ἐταίρων ἀπολιπόντες. προϊόντες δὲ διὰ λειμῶνος εὐανθοῦς ἐντυγχάνομεν τοῖς φρουροῖς καὶ περιπόλοις, οἱ δὲ δήσαντες ἡμᾶς ῥοδίνοις στεφάνοις—οὗτος γὰρ μέγιστος παρ’ αὐτοῖς δεσμός ἐστιν—ἀνήγον ὡς τὸν ἄρχοντα, παρ’ ὧν δὴ καὶ καθ’ ὁδὸν ἠκούσαμεν ὡς ἡ μὲν νῆσος εἶη τῶν Μακάρων προσαγορευομένη, ἄρχοι δὲ ὁ Κρῆς Ραδάμανθυς. καὶ δὴ ἀναχθέντες ὡς αὐτὸν ἐν τάξει τῶν δικαζομένων ἔστημεν τέταρτοι.

7 ἦν δὲ ἡ μὲν πρώτη δίκη περὶ Αἴαντος τοῦ Τελαμῶνος, εἴτε χρὴ αὐτὸν συνεῖναι τοῖς ἥρωσιν εἴτε καὶ μή· κατηγορεῖτο δὲ αὐτοῦ ὅτι μεμήνοι καὶ ἑαυτὸν ἀπεκτόνοι. τέλος δὲ πολλῶν ῥηθέντων ἔγνω ὁ Ραδάμανθυς, νῦν μὲν αὐτὸν πίομενον τοῦ ἐλλεβόρου παραδοθῆναι Ἴπποκράτει τῷ Κῶν ἰατρῷ, ὕστερον δὲ σωφρονήσαντα μετέχειν τοῦ συμποσίου.

8 δευτέρα δὲ ἦν κρίσις ἐρωτική, Θησέως καὶ Μενελάου περὶ τῆς Ἑλένης διαγωνιζομένων, ποτέρῳ χρὴ αὐτὴν συνοικεῖν. καὶ ὁ Ραδάμανθυς ἐδίκασε Μενελάῳ συνεῖναι αὐτὴν ἅτε καὶ τοσαῦτα πονήσαντι καὶ κινδυνεύσαντι τοῦ γάμου ἕνεκα· καὶ γὰρ αὐτῷ τῷ Θησεῖ καὶ ἄλλας εἶναι γυναῖκας, τὴν τε Ἀμαζόνα καὶ τὰς τοῦ Μίνως θυγατέρας.

9 τρίτη δ’ ἐδικάσθη περὶ προεδρίας Ἀλεξάνδρῳ τε τῷ Φιλίππου καὶ Ἀννίβῃ τῷ Καρχηδονίῳ, καὶ ἔδοξε προέχειν ὁ Ἀλέξανδρος, καὶ θρόνος αὐτῷ ἐτέθη παρὰ Κυρον τὸν Πέρσην τὸν πρότερον.

10 τέταρτοι δὲ ἡμεῖς προσήχθημεν· καὶ ὁ μὲν ἤρετο τί παθόντες ἔτι ζῶντες ἱεροῦ χωρίου ἐπιβαίημεν· ἡμεῖς δὲ πάντα ἐξῆς διηγησάμεθα. οὕτω δὴ μεταστησάμενος ἡμᾶς ἐπὶ πολὺν χρόνον ἐσκεπτετο καὶ τοῖς συνέδροις ἐκοινοῦτο περὶ ἡμῶν. συνήδρευον δὲ ἄλλοι τε πολλοὶ καὶ Ἀριστείδης ὁ δίκαιος ὁ Αθηναῖος. ὡς δὲ ἔδοξεν αὐτῷ, ἀπεφήναντο, τῆς μὲν φιλοπραγμοσύνης καὶ τῆς ἀποδημίας, ἐπειδὴν ἀποθάνωμεν, δοῦναι τὰς εὐθύνας, τὸ δὲ νῦν ῥητὸν χρόνον μείναντας ἐν τῇ νήσῳ καὶ συνδιαιτηθέντας τοῖς ἥρωσιν ἀπελθεῖν. ἔταξαν δὲ καὶ τὴν προθεσμίαν τῆς ἐπιδημίας μὴ πλέον μηνῶν ἑπτὰ.

11 Τοῦντεῦθεν αὐτομάτων ἡμῖν τῶν στεφάνων περιρρύντων ἐλελύμεθα καὶ εἰς τὴν πόλιν ἠγόμεθα καὶ εἰς τὸ τῶν Μακάρων συμπόσιον. αὐτὴ μὲν οὖν ἡ πόλις πᾶσα χρυσοῦ, τὸ δὲ τεῖχος περικεῖται σμαράγδινον· πύλαι δὲ εἰσὶν ἑπτὰ, πᾶσαι μονόξυλοι κινναμώμινοι· τὸ μέντοι ἔδαφος τῆς πόλεως καὶ ἡ ἐντὸς τοῦ τείχους γῆ ἐλεφαντίνη· ναοὶ δὲ πάντων θεῶν βηρύλλου λίθου ὠκοδομημένοι, καὶ βωμοὶ ἐν αὐτοῖς μέγιστοι μονόλιθοι ἀμεθύστινοι, ἐφ’ ὧν ποιοῦσι τὰς ἐκατόμβας. περὶ δὲ τὴν πόλιν ῥεῖ ποταμὸς μύρου τοῦ καλλίστου, τὸ πλάτος πήχεων ἑκατὸν βασιλικῶν, βάθος δὲ ἑπέντε ὥστε νεῖν εὐμαρῶς. λουτρὰ δὲ ἐστὶν αὐτοῖς οἴκοι μεγάλοι ὑάλινοι, τῷ κινναμώμῳ ἐγκαιόμενοι· ἀντὶ μέντοι τοῦ ὕδατος ἐν ταῖς πυέλοις δρόσος θερμὴ ἐστίν.

6 Sorĉite de ĉio ĉi, ni alnavigis, ankris kaj elŝipiĝis, postlasante surŝipe Skitaron kun du kamaradoj. Pluirante tra belflora herbejo ni renkontis la gardistojn kaj patrolantojn, sed ili katenis nin per rozo-kronoj (tio estas ĉe ili la plej forta ligaĵo) kaj kondukis nin al la estro; survoje ni aŭdis de ili, ke ĉi insulo estas nomata Insuloj de l' Beatuloj, regas ĝin la Kretano Radamanto. Alkondukite al li ni ricevis la kvaran vicon inter tiuj kiuj atendas juĝadon.

7 La unua proceso estis pri Ajakso, filo de Telamono, ĉu li akceptiĝu inter la Herooj aŭ ĉu ne: oni akuzis lin pri frenezo kaj sinmortigo. Fine, kiam multaj jam parolis, Radamanto verdiktis, ke nun li estu transdonita al Hipokrato, la kuracisto el Koso, por traktado pere de heleboro, kaj ke kiam li resagiĝos, li partoprenu la festenadon. 8 La dua juĝo estis amafero: Tezeo kaj Menelao malpaciĝis koncerne Helenan, kun kiu ŝi kunvivu.

Radamanto verdiktis, ke ŝi kunvivu kun Menelao, ĉar tiu tiom suferis kaj endanĝeriĝis pro sia geedzeco: krome Tezeo havas ankaŭ aliajn edzinojn, la Amazonan kaj la filinojn de Minoo.¹² 9 La tria juĝo temis pri la unua rango inter Aleksandro, filo de Filipo, kaj Hanibalo el Kartago; li decidis, ke unuaecon havas Aleksandro, kaj por li estis starigita trono apud Ciro la pliaĝa, la Persa rego. 10 Kvare oni alkondukis nin: li demandis nin, kiel eblas ke ankoraŭ vivaj ni paŝas sur sankta grundo: ni rakontis al li la tutan historion. Tiam li forigis nin, pripensadis longtempe kaj konsultis siajn kunjuĝistojn pri ni. Kunjuĝis multaj, i.a. ankaŭ Aristido la Justa el Ateno. Kiam li prenis decidon, verdiktiĝis, ke oni juĝos nin postmorte pro niaj sciavideco kaj forvojaĝado, sed ke pormomente ni povas resti certan tempon sur la insulo kaj partopreni la vivstilon de l' Herooj antaŭ nia foriro. Ili fiksis la daŭron de nia restado je ne pli ol sep monatoj.

11 Tiam aŭtomate de ni defalis niaj florkatenoj, kaj ni estis liberigitaj kaj urben kondukitaj, al la festeno de la Beataj. La urbo mem estas tute el oro, kaj ĉirkaŭkuŝas murego el smeraldoj: sep pordojn ĝi havas, ĉiuj konsistas el po unu peco da cinamo. La fundamentoj kaj la pavimo interne de la muroj estas el eburo. Estas tie temploj por ĉiuj Dioj, konstruitaj el berilo, kaj en ili monolitaj altaroj tre grandaj el ametisto, sur kiuj ili plenumas siajn hekatombojn. Ĉirkaŭ la urbo fluas rivero el plej klara mirho, cent reĝajn ulnojn larĝa, kvin ulnojn profunda, tiel ke agrablas naĝi tie. Iliaj banejoj estas grandaj vitraj domoj, varmigataj per bruligado de cinamo; anstataŭ akvo tie estas varma roso en la lavujoj.

---

12 Nome Hipolitan kaj Ariadnan kaj Fedran.

12 ἐσθῆτι δὲ χρῶνται ἀραχνίοις λεπτοῖς, πορφυροῖς. αὐτοὶ δὲ σώματα μὲν οὐκ ἔχουσιν, ἀλλ' ἀναφεῖς καὶ ἄσαρκοί εἰσιν, μορφὴν δὲ καὶ ἰδέαν μόνην ἐμφαίνουσιν, καὶ ἀσώματοι ὄντες ὅμως συνεστᾶσιν καὶ κινουῦνται καὶ φρονουῦσι καὶ φωνὴν ἀφιάσιν, καὶ ὅλως ἔοικε γυμνή τις ἢ ψυχὴ αὐτῶν περιπολεῖν τὴν τοῦ σώματος ὁμοιότητα περικειμένη· εἰ γοῦν μὴ ἄψαιτό τις, οὐκ ἂν ἐξελέγξειε μὴ εἶναι σῶμα τὸ ὀρώμενον· εἰσὶ γὰρ ὥσπερ σκιαὶ ὀρθαί, οὐ μέλαιναί. γηράσκει δὲ οὐδεὶς, ἀλλ' ἐφ' ἧς ἂν ἡλικίας ἔλθῃ παραμένει. οὐ μὴν οὐδὲ νύξ παρ' αὐτοῖς γίνεται, οὐδὲ ἡμέρα πάνυ λαμπρά· καθάπερ δὲ τὸ λυκαυγὲς ἤδη πρὸς ἕω, μηδέπω ἀνατείλαντος ἡλίου, τοιοῦτο φῶς ἐπέχει τὴν γῆν. καὶ μέντοι καὶ ὥραν μίαν ἴσασιν τοῦ ἔτους· αἰεὶ γὰρ παρ' αὐτοῖς ἕαρ ἐστὶ καὶ εἰς ἄνεμος πνεῖ παρ' αὐτοῖς ὁ ζέφυρος.

13 ἢ δὲ χώρα πᾶσι μὲν ἄνθεσιν, πᾶσι δὲ φυτοῖς ἡμέροις τε καὶ σκιεροῖς τέθληλεν· αἱ μὲν γὰρ ἄμπελοι δωδεκάφοροί εἰσιν καὶ κατὰ μῆνα ἕκαστον καρποφοροῦσιν· τὰς δὲ ῥοιάς καὶ τὰς μηλέας καὶ τὴν ἄλλην ὀπώραν ἔλεγον εἶναι τρισκαιδεκάφορον· ἑνὸς γὰρ μηνὸς τοῦ παρ' αὐτοῖς Μινώου δις καρποφορεῖν· ἀντὶ δὲ πυροῦ οἱ στάχυες ἄρτον ἔτοιμον ἐπ' ἄκρων φύουσιν ὥσπερ μύκητας. πηγαὶ δὲ περὶ τὴν πόλιν ὕδατος μὲν πέντε καὶ ἐξήκοντα καὶ τριακόσiai, μέλιτος δὲ ἄλλαι τοσαῦται, μύρου δὲ πεντακόσiai, μικρότεραι μέντοι αὗται, καὶ ποταμοὶ γάλακτος ἑπτὰ καὶ οἴνου ὀκτώ.

14 Τὸ δὲ συμπόσιον ἔξω τῆς πόλεως πεποιήνται ἐν τῷ Ἡλυσίῳ καλουμένῳ πεδίῳ· λειμῶν δὲ ἐστὶν κάλλιστος καὶ περὶ αὐτὸν ὕλη παντοῖα πυκνὴ, ἐπισκιάζουσα τοὺς κατακειμένους. καὶ στρωμνὴν μὲν ἐκ τῶν ἀνθῶν ὑποβέβληνται, διακονοῦνται δὲ καὶ παραφέρουσιν ἕκαστα οἱ ἄνεμοι πλήν γε τοῦ οἴνοχοεῖν· τούτου γὰρ οὐδὲν δέονται, ἀλλ' ἐστὶ δένδρα περὶ τὸ συμπόσιον ὑάλινα μεγάλα τῆς διαυγεστάτης ὑάλου, καὶ καρπὸς ἐστὶ τῶν δένδρων τούτων ποτήρια παντοῖα καὶ τὰς κατασκευὰς καὶ τὰ μεγέθη. ἐπειδὴν οὖν παρὶ τὴν τὴν ἐς τὸ συμπόσιον, τρυγῆσας ἐν ἧ καὶ δύο τῶν ἐκπωμάτων παρατίθεται, τὰ δὲ αὐτίκα οἴνου πλήρη γίνεται. οὕτω μὲν πίνουσιν, ἀντὶ δὲ τῶν στεφάνων αἱ ἀηδόνες καὶ τὰ ἄλλα τὰ μουσικὰ ὄρνεα ἐκ τῶν πλησίον λειμῶνων τοῖς στόμασιν ἀνθολογοῦντα κατανίφει αὐτοὺς μετ' ὠδῆς ὑπερπετόμενα. καὶ μὴν καὶ μυρίζονται ὧδε· νεφέλαι πυκναὶ ἀνασπάσασαι μύρον ἐκ τῶν πηγῶν καὶ τοῦ ποταμοῦ καὶ ἐπιστᾶσαι ὑπὲρ τὸ συμπόσιον ἡρέμα τῶν ἀνέμων ὑποθλιβόντων ὕουσι λεπτὸν ὥσπερ δρόσον.

15 Ἐπὶ δὲ τῷ δειπνῷ μουσικῇ τε καὶ ὠδαῖς σχολάζουσιν· ἄδεται δὲ αὐτοῖς τὰ Ὀμήρου ἔπη μάλιστα· καὶ αὐτὸς δὲ πάρεστι καὶ συνευχεῖται αὐτοῖς ὑπὲρ τὸν Ὀδυσσεᾶ κατακείμενος. οἱ μὲν οὖν χοροὶ ἐκ παίδων εἰσιν καὶ παρθένων· ἐξάρχουσι δὲ καὶ συνάδουσιν Εὐνομὸς τε ὁ Λοκρὸς καὶ Ἀρίων ὁ Λέσβιος καὶ Ἀνακρέων καὶ Στησίχορος· καὶ γὰρ τοῦτον παρ' αὐτοῖς ἔθεασάμην, ἤδη τῆς Ἑλένης αὐτῷ διηλλαγμένης. ἐπειδὴν δὲ οὗτοι παύσωνται ἄδοντες, δεύτερος χορὸς παρέρχεται ἐκ κύκνων καὶ χελιδόνων καὶ ἀηδόνων. ἐπειδὴν δὲ καὶ οὗτοι ἄσωσιν, τότε ἤδη πᾶσα ἢ ὕλη ἐπαυλεῖ τῶν ἀνέμων καταρχόντων.

16 μέγιστον δὲ δὴ πρὸς εὐφροσύνην ἐκεῖνο ἔχουσιν· πηγαὶ εἰσὶ δύο παρὰ τὸ συμπόσιον, ἡ μὲν γέλωτος, ἡ δὲ ἡδονῆς· ἐκ τούτων ἑκατέρας πάντες ἐν ἀρχῇ τῆς εὐωχίας πίνουσιν καὶ τὸ λοιπὸν ἡδόμενοι καὶ γελῶντες διάγουσιν.

12 Por vesti ili uzas fajnajn araneaĵojn purpurajn. Korpon ili ne havas, sed ili estas nepalpeblaj kaj senkarnaj, kaj prezentas nur formon kaj aspekton, kaj malgraŭ sia senkorpeco ili tamen ekzistas, moviĝas, pensas kaj eligas voĉojn: unuvorte ŝajnas kvazaŭ tie moviĝus nuda animo en aspekto de korpo. Se oni ne ekpalpus ilin, oni ne rimarkus, ke la vidaĵo estas senkorpa: ili ja estas kvazaŭ starantaj ombroj, nur ne nigraj. Neniu oldiĝas, sed retenas la aĝon, kiun li havis ĉe alveno. Ankaŭ ne fariĝas nokto ĉe ili, nek tute brila tago: sed kiel la krepusko je aŭroro, kiam la suno ankoraŭ ne leviĝis, tia lumo kovras la landon. Krome ankaŭ nur unu sezonon ili tie konas: ja estas ĉe ili daŭre printempo, kaj blovas ade ĉe ili nur Zefiro. **13** La regiono plenplenas je ĉiuspecaj floroj kaj plantoj, kultivataj kaj subombraj. La vitoj liveras dek du rikoltojn jare, fruktante ĉiumonate; la granatoj, la pomoj kaj la ceteraj fruktoj laŭdire plukiĝas dektrifoje jare, ĉar en unu monato – la Minoa – ili dufoje rikoltiĝas. Anstataŭ grenon, la tigoj portas surpinte prete bakitajn panetojn – kvazaŭ fungoj. Akvofontoj tricent sesdek kvin estas ĉirkaŭ la urbo, da mielo same multaj, da mirho kvincent – sed pli malgrandaj – kaj sep riveroj da lakto, kaj ok da vino.

14 Ilia bankedo estis preparata ekster la urbo en la t.n. Elizea Kampo: tio estas herbejo belega kun ĉirkaŭ ĝi densa multvaria arbaro, kiu superombros la alkuŝiĝintojn. Ili kuŝas sur litoj el florbedoj kaj priservas ilin kelnere la ventoj – escepte koncerne la vinverŝadon, ĉar por tio neniu ili bezonas: staras ja ĉirkaŭ la bankedo grandaj vitraj arboj el plej travidebla vitro, kaj la fruktoj de ties branĉoj estas pokaloj de ĉiuj formoj kaj grandecoj. Kiam do iu alvenas al la bankedo, li plukas unu aŭ du el tiuj trinkujoj, metas ilin je sia loko kaj tuj ili pleniĝas je vino. Tiel ili trinkas, kaj anstataŭ florkronoj estas la najtingaloj kaj la ceteraj kant-birdoj, kiuj perbeke florkolektas de sur la apudaj kampoj: ili prineĝas ilin dumkantade, flugŝvebante super ili. Krom tio ili jenmaniere primirhiĝas: densaj nuboj ensuĉas la mirhon el fontoj kaj el la rivero kaj pendante super la bankedo, dum la ventoj ilin leĝere premas, ili pluvas kvazaŭ delikatan roson. **15** Ĉe la festeno mem ili agrable tempopasigas pere de poezio kaj kantado. Plej ofte ili kantas la epopeojn de Homero, kiu mem ĉeestas kaj kunfestenas; lia kuŝloko estas tuj super Odiseo. Iliaj ĥoroj konsistas el knaboj kaj knabinoj, kiujn kondukas kaj akompanas Eŭnomo el Lokro kaj Ariono el Lesbo kaj Anakreono kaj Stesiĥoro. Kiom koncernas ĉi lastan, mi vere lin vidis tie: do klare, ke Helena pardonis al li.¹³ Kiam ili paŭzas en sia kantado, aperas dua ĥoro, konsistanta el cignoj, hirundoj kaj najtingaloj. Kaj kiam kantas ĉi tiuj, tiam la tuta arbaro kunmuzikas, gvidate de la ventoj. **16** Sed kiel ĉefan certigilon pri bonhumoro ili havas la jenon: estas du fontoj apud ĉi bankedo – unu je ridoj, la alia je amuziĝo. Ĉiu trinkas el ambaŭ ĉe la komenco de la festonado kaj sian tempon ili do plu pasigas amuziĝante kaj ridante.

---

13 Stesiĥoro verkis poemon en kiu li estis malafabla al Helena, kiu estis la kaŭzo de l' Troja milito; ŝiaj Diaj fratoj Kastoro kaj Polukso pro tio punis Stesiĥoron, farante lin blinda; tiam li verkis rekantaĵon por repreni siajn dirojn; li ricevis la vidkapablon. Kelkaj versoj de l' rekantaĵo de Stesiĥoro konserviĝis al ni ĉe Platono, *Fedro* 243.

17 Βούλομαι δὲ εἰπεῖν καὶ τῶν ἐπισήμων οὐστὶνας παρ' αὐτοῖς ἔθεασάμην· πάντας μὲν τοὺς ἡμιθέους καὶ τοὺς ἐπὶ Ἴλιον στρατεύσαντας πλήν γε δὴ τοῦ Λοκροῦ Αἴαντος, ἐκεῖνον δὲ μόνον ἔφασκον ἐν τῷ τῶν ἀσεβῶν χώρῳ κολάζεσθαι, βαρβάρων δὲ Κύρους τε ἀμφοτέρους καὶ τὸν Σκύθην Ἀνάχαρσιν καὶ τὸν Θρακὰ Ζάμολξιν καὶ Νομᾶν τὸν Ἰταλιώτην, καὶ μὴν καὶ Λυκοῦργον τὸν Λακεδαιμόνιον καὶ Φωκίωνα καὶ Τέλλον τοὺς Ἀθηναίους, καὶ τοὺς σοφοὺς ἄνευ Περιάνδρου. εἶδον δὲ καὶ Σωκράτη τὸν Σωφρονίσκου ἀδολεσχοῦντα μετὰ Νέστορος καὶ Παλαμήδους· περὶ δὲ αὐτὸν ἦσαν Ὑάκινθος τε ὁ Λακεδαιμόνιος καὶ ὁ Θεσπιεὺς Νάρκισσος καὶ Ὑλας καὶ ἄλλοι καλοὶ. καὶ μοι ἐδόκει ἐρᾶν τοῦ Ὑακίνθου· τὰ πολλὰ γοῦν ἐκεῖνον διήλεγχεν. ἐλέγετο δὲ χαλεπαίνειν αὐτῷ ὁ Ραδάμανθος καὶ ἠπειληκέναι πολλάκις ἐκβαλεῖν αὐτὸν ἐκ τῆς νήσου, ἣν φλυαρῆ καὶ μὴ ἐθέλη ἀφείς τὴν εἰρωνείαν εὐωχεῖσθαι. Πλάτων δὲ μόνος οὐ παρῆν, ἀλλ' ἐλέγετο καὶ αὐτὸς ἐν τῇ ἀναπλασθείσῃ ὑπ' αὐτοῦ πόλει οἰκεῖν χρώμενος τῇ πολιτείᾳ καὶ τοῖς νόμοις οἷς συνέγραψεν.

18 οἱ μέντοι ἀμφ' Ἀρίστιππόν τε ὄντες Ἐπίκουρον τὰ πρῶτα παρ' αὐτοῖς ἐφέροντο ἡδεῖς τε ὄντες καὶ κεχαρισμένοι καὶ συμποτικώτατοι. παρῆν δὲ καὶ Αἴσωπος ὁ Φρύξ· τούτῳ δὲ ὅσα καὶ γελωτοποιῶ χρώνται. Διογένης μὲν γε ὁ Σινωπεὺς τοσοῦτον μετέβαλεν τοῦ τρόπου, ὥστε γῆμαι μὲν ἑταίραν τὴν Λαῖδα, ὀρχεῖσθαι δὲ πολλάκις ὑπὸ μέθης ἀνιστάμενον καὶ παροινεῖν. τῶν δὲ Στωϊκῶν οὐδεὶς παρῆν· ἔτι γὰρ ἐλέγοντο ἀναβαίνειν τὸν τῆς ἀρετῆς ὄρθιον λόφον. ἠκούομεν δὲ καὶ περὶ Χρυσίππου ὅτι οὐ πρότερον αὐτῷ ἐπιβῆναι τῆς νήσου θέμις, πρὶν τὸ τέταρτον ἑαυτὸν ἐλλεβορίσῃ. τοὺς δὲ Ἀκαδημαῖκούς ἔλεγον ἐθέλειν μὲν ἐλθεῖν, ἐπέχειν δὲ ἔτι καὶ διασκέπτεσθαι· μηδὲ γὰρ αὐτὸ τοῦτό πω καταλαμβάνειν, εἰ καὶ νησὸς τις τοιαύτη ἐστίν. ἄλλως τε τὴν ἐπὶ τοῦ Ραδαμάνθου, οἶμαι, κρίσιν ἐδεδοίκεσαν, ἅτε καὶ τὸ κριτήριον αὐτοὶ ἀνηρηκότες. πολλοὺς δὲ αὐτῶν ἔφασκον ὀρμηθέντας ἀκολουθεῖν τοῖς ἀφικνουμένοις ὑπὸ νωθείας ἀπολείπεσθαι μὴ καταλαμβάνοντας καὶ ἀναστρέφειν ἐκ μέσης τῆς ὁδοῦ.

19 Οὗτοι μὲν οὖν ἦσαν οἱ ἀξιολογώτατοι τῶν παρόντων. τιμῶσι δὲ μάλιστα τὸν Ἀχιλλέα καὶ μετὰ τοῦτον Θησέα. περὶ δὲ συνουσίας καὶ ἀφροδισίων οὕτω φρονοῦσιν· μίσγονται μὲν ἀναφανδὸν πάντων ὁρώντων καὶ γυναιξὶ καὶ ἄρρεσι, καὶ οὐδαμῶς τοῦτο αὐτοῖς αἰσχρὸν δοκεῖ· μόνος δὲ Σωκράτης διώμνυτο ἢ μὴν καθαρῶς πλησιάζειν τοῖς νέοις· καὶ μέντοι πάντες αὐτοῦ ἐπιορκεῖν κατεγίνωσκον· πολλάκις γοῦν ὁ μὲν Ὑάκινθος ἢ ὁ Νάρκισσος ὠμολόγουν, ἐκεῖνος δὲ ἠρνεῖτο. αἱ δὲ γυναικῆς εἰσι πᾶσι κοιναὶ καὶ οὐδεὶς φθονεῖ τῷ πλησίον, ἀλλ' εἰσὶ περὶ τοῦτο μάλιστα Πλατωνικώτατοι· καὶ οἱ παῖδες δὲ παρέχουσι τοῖς βουλομένοις οὐδὲν ἀντιλέγοντες.

17 Sed mi ŝatus mencii la famulojn, kiujn mi rimarkis ĉe ili: estis tie ĉiuj Duondioj kaj la batalintoj kontraŭ Trojo, escepte de Ajakso el Lokro. Laŭdire li sola estas punata en la Ejo de l' Malpiaj. El la barbaroj tie estis la du Ciroj kaj la Skito Anaharso kaj la Trako Zamolkso kaj Numo la Italo; ankaŭ Likurgo el Sparto kaj Fokiono kaj Telo el Ateno kaj ĉiuj Saĝuloj krom Periandro. Mi vidis ankaŭ Sokraton, la filon de Sofronisko: li filozofiumis kun Nestoro kaj Palamedo; ĉirkaŭ li estis Hiacinto el Sparto kaj Narciso el Tespio kaj Hilaso kaj aliaj beluloj. Laŭ mi li enamiĝis je Hiacinto, ĉar precipe lin li refutadis. Oni diris ke koleras al li Radamanto kaj ke ofte li minacis elĵeti lin de la insulo, se li plu babilaĉos kaj ne plenkore kunfestenos, ĉesiginte pri sia ironio. Nur Platono ne ĉeestis, sed oni rakontis ke li loĝas en sia mem-imagita urbo laŭ lia propra konstitucio kaj laŭ la leĝoj kiujn li mem verkis. **18** La sekvantaro de Aristipo kaj Epikuro estis en pleja estimo ĉe ili, ĉar ili estis agrablaj, bonhumoraj kundrinkuloj. Ankaŭ Ezopo ĉeestis, la Frigiano; ili uzas lin kiel klaŭnon. Diogeno el Sinopo tiom adaptis sian vivstilon, ke li ne nur edziĝis la hetajron Laida, sed ke ofte, ebria, li leviĝis, maldece kondukis kaj eĉ dancadis. El la Stoikuloj ĉeestis neniu; laŭdire ili ankoraŭ estas grim pantaj la krutan monteton de l' virto. Ni aŭdis pri Ĥrizipo, ke li ne rajtas surbordiĝi sur la insulo antaŭ ol kvaran fojon li estos traktita je heleboro.¹⁴ Oni diris, ke la Akademianoj ja volas veni, sed ke ili ĉiam prokrastas kaj pridiskutadas, ĉar eĉ tion ĉi ili ankoraŭ ne povis pricertiĝi, ĉu tia insulo vere ekzistas. Krom tio mi kredas, ke ili timis pri la juĝo de Radamanto, ĉar la juĝkriteriojn ili komplete abolis. Multaj el ili – laŭ la rakontoj – fakte ekstartis por sekvi alproksimiĝantojn, sed pro sia lanteco ili postrestis, ĉar nenion ili kapablas atingi, kaj tial duonvoje ili reiris.

19 Tiuj ĉi do estis la plej menciindaj el la ĉeestantaro. Ili honoras pleje Aĥilon kaj post li Tezeon. Koncerne kunestadon kaj amoradon ili jene kondukas: ili sekskuniĝas antaŭ ĉies rigardo, ĉu kun virinoj ĉu kun viroj, kaj tio al ili ŝajnas neniel malinda. Nur Sokrato kutime ĵuras, ke li kuniĝas pure-pure kun la knaboj, sed ĉiuj konsideras lin ĵurrompa. Fakte, tion ofte konfesas Hiacinto aŭ Narciso, sed li neadas. La virinoj estas al ĉiuj komunaj kaj neniu envias la najbaron, sed en ĉi tio ili estas absolute plej Platonaj.¹⁵ Kaj la knaboj estas permesemaj al ĉiuj kiuj nur emas, sen ajna protesto.

---

14 Vidu en Lukiano – *Disvendado de Vivoj aŭ Filozofomerkato* 23.

15 Platono diras, ke en ideala ŝtato la virinoj estu komunaj al la viroj. Komparu ankaŭ kun Lukiano – *Disvendado de Vivoj aŭ Filozofomerkato* 17.

20 Οὐπω δὲ δύο ἢ τρεῖς ἡμέραι διεληλύθεσαν, καὶ προσελθὼν ἐγὼ Ὀμήρῳ τῷ ποιητῇ, σχολῆς οὐσης ἀμφοῖν, τὰ τε ἄλλα ἐπυνθανόμην καὶ ὄθεν εἶη, λέγων τοῦτο μάλιστα παρ' ἡμῖν εἰσέτι νῦν ζητεῖσθαι. ὁ δὲ οὐδ' αὐτὸς μὲν ἀγνοεῖν ἔφασκεν ὡς οἱ μὲν Χίον, οἱ δὲ Συμρναῖον, πολλοὶ δὲ Κολοφώνιον αὐτὸν νομίζουσιν· εἶναι μέντοι γε ἔλεγεν Βαβυλώνιος, καὶ παρὰ γε τοῖς πολίταις οὐχ Ὀμηρος, ἀλλὰ Τιγράνης καλεῖσθαι ὕστερον δὲ ὀμηρεύσας παρὰ τοῖς Ἑλλησιν ἀλλάξαι τὴν προσηγορίαν. ἔτι δὲ καὶ περὶ τῶν ἀθετουμένων στίχων ἐπηρώτων, εἰ ὑπ' ἐκείνου εἰσὶ γεγραμμένοι. καὶ ὃς ἔφασκε πάντας αὐτοῦ εἶναι. κατεγίνωσκον οὖν τῶν ἀμφὶ τὸν Ζηνόδοτον καὶ Ἀρίσταρχον γραμματικῶν πολλὴν τὴν ψυχρολογίαν. ἐπεὶ δὲ ταῦτα ἱκανῶς ἀπεκέκριτο, πάλιν αὐτὸν ἠρώτων τί δὴ ποτε ἀπὸ τῆς μῆνιδος τὴν ἀρχὴν ἐποίησατο· καὶ ὃς εἶπεν οὕτως ἐπελθεῖν αὐτῷ μηδὲν ἐπιτηδεύσαντι. καὶ μὴν κάκεῖνο ἐπεθύμουν εἰδέναι, εἰ προτέραν ἔγραψεν τὴν Ὀδύσειαν τῆς Ἰλιάδος, ὡς οἱ πολλοὶ φασιν· ὁ δὲ ἠρνεῖτο. ὅτι μὲν γὰρ οὐδὲ τυφλὸς ἦν, ὃ καὶ αὐτὸ περὶ αὐτοῦ λέγουσιν, αὐτίκα ἠπιστάμην· ἑώρα γάρ, ὥστε οὐδὲ πυνθάνεσθαι ἐδεόμην. πολλάκις δὲ καὶ ἄλλοτε τοῦτο ἐποιοῦν, εἴ ποτε αὐτὸν σχολὴν ἄγοντα ἑώρων· προσιῶν γὰρ ἂν τι ἐπυνθανόμην αὐτοῦ, καὶ ὃς προθύμως πάντα ἀπεκρίνετο, καὶ μάλιστα μετὰ τὴν δίκην, ἐπειδὴ ἐκράτησεν· ἦν γὰρ τις γραφὴ κατ' αὐτοῦ ἀπενηνεγμένη ὕβρεως ὑπὸ Θερσίτου ἐφ' οἷς αὐτὸν ἐν τῇ ποιήσει ἔσκωψεν, καὶ ἐνίκησεν ὁ Ὀμηρος Ὀδυσσεῶς συναγορεύοντος.

21 Κατὰ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους ἀφίκετο καὶ Πυθαγόρας ὁ Σάμιος ἐπτάκις ἀλλαγίς καὶ ἐν τοσοῦτοις ζώοις βιοτεύσας καὶ ἐκτελέσας τῆς ψυχῆς τὰς περιόδους. ἦν δὲ χρυσοῦς ὅλον τὸ δεξιὸν ἡμίτομον. καὶ ἐκρίθη μὲν συμπολιτεύσασθαι αὐτοῖς, ἐνεδοιάζετο δὲ ἔτι πότερον Πυθαγόραν ἢ Εὐφορβὸν χρῆ αὐτὸν ὀνομάζειν. ὁ μέντοι Ἐμπεδοκλῆς ἦλθεν μὲν καὶ αὐτός, περιέφθος καὶ τὸ σῶμα ὅλον ὠπτημένος· οὐ μὴν παρεδέχθη καίτοι πολλὰ ἰκετεῦν.

22 Προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου ἐνέστη ὁ ἀγὼν ὁ παρ' αὐτοῖς, τὰ Θανατούσια. ἠγωνοθέτει δὲ Ἀχιλλεὺς τὸ πέμπτον καὶ Θησεὺς τὸ ἕβδομον. τὰ μὲν οὖν ἄλλα μακρὸν ἂν εἶη λέγειν· τὰ δὲ κεφάλαια τῶν πραχθέντων διηγήσομαι. πάλιν μὲν ἐνίκησεν Κάρανος ὁ ἀφ' Ἡρακλέους Ὀδυσσεῶα περὶ τοῦ στεφάνου καταγωνισάμενος· πυγμῇ δὲ ἴση ἐγένετο Ἀρείου τοῦ Αἰγυπτίου, ὃς ἐν Κορίνθῳ τέθαπται, καὶ Ἐπειοῦ ἀλλήλοις συνελθόντων. παγκρατίου δὲ οὐ τίθεται ἄθλα παρ' αὐτοῖς. τὸν μέντοι δρόμον οὐκέτι μέμνημαι ὅστις ἐνίκησεν. ποιητῶν δὲ τῇ μὲν ἀληθείᾳ παρὰ πολὺ ἐκράτει Ὀμηρος, ἐνίκησεν δὲ ὅμως Ἡσίοδος. τὰ δὲ ἄθλα ἦν ἅπασιν στέφανος πλακεῖς ἐκ πτερῶν ταωνείων.

20 Apenaŭ du tri tagojn tie ni pasigis kaj mi aliris al la poeto Homero, kiam ambaŭ ni havis liberan momenton, por informiĝi pri pluraj detaloj, i.a. ankaŭ de kie li devenas. Ĉar tio ĉe ni estas ade treege pridiskutata temo. Li diris, ke li ne estas senscia pri tio, ke kelkaj opinias lin devena el Ĥioso, aliaj el Smirno, multaj el Kolofono; sed li mem diris, ke li devenas el Babilono kaj en sia patruŭbo li ne nomiĝas Homero, sed Tigrano; pli poste, militkaptite de la Helenoj, li ŝanĝis sian nomon.¹⁶ Mi daŭrigis kaj informiĝis pri la versoj kun hoketoj: ĉu ankaŭ tiujn li verkis?¹⁷ Kaj li asertis, ke ĉiuj ili estas la liaj. Tial mi do konsideras filologojn kiel Zenodonto kaj Aristarĥo kiel tre pedantajn. Kiam ĉion ĉi li respondis konvinke, mi plue demandis lin, kial li do faris la komencon ĉe la Vengemo de Aĥilo.¹⁸ Homero diris, ke jen tiel venis al li en la kapon, – sen ajna pristudo. Poste mi plu-informiĝis, ĉu li verkis la Odiseadon antaŭ la Iliado, kiel diras la plimulto; tion li neis.¹⁹ Ke li tute ne estas blinda, kion kutime oni ja asertas pri li, tion mi jam tuj dekomence konstatis; ĉar mi ĝin vidis, mi ne bezonis tion demandi. Ankaŭ plurajn aliajn fojojn mi agis same, kiam mi trafis lin senokupa; mi aliris al li kaj starigis iun demandon kaj li ĉiam tre afable klarigis pri ĉiuj detaloj, precipe post la proceso kontraŭ li: ĉar tiun li venkis. Ja Tersito prezentis kontraŭ li kulpigon pri kalumnio – pro la maniero kiel li ridindigis lin en sia poemo; kaj Homero venkis, kun Odiseo kiel advokato.

21 Pli malpli samtempe alvenis ankaŭ Pitagoro el Samoso, kiu estis vivinta sep metamorfozojn kaj en same multaj korpoj kaj kiu do nun finis la migradojn de la animo. Lia tuta dekstra duono konsistis el pura oro. Oni verdiktis ke li estu ilia kuncivitano, sed oni daŭre pritraktadis, ĉu li nomiĝu Pitagoro aŭ Eŭforbo.²⁰ Venis ankaŭ Empedoklo, bruldifektita kaj tutkorpe trakuirita.²¹ Sed malgraŭ ĉiuj siaj petoj, li ne estis akceptita.

22 Kun la paso de la tempo alproksimiĝis iliaj ludoj, la Ludoj de la Morto. Organizis la ludojn Aĥilo kvinajoje kaj Tezeo sepafoje. La tuton rakonti daŭrus tro longe; sed la ĉefajon de iliaj faroj mi rakontos. En luktado venkis Karano, praido de Heraklo, kiu venkobatis Odiseon pri la ĉampioneco. Boksado estis konkurso inter Arejo la Egipto, kiu entombiĝis en Korinto, kaj Epejo. Por pankraco ĉe ili oni ne starigas konkurson. Pri vetkurado mi vere ne plu memoras, kiu venkis. En poezio – se diri la veron – Homero estis la nepra pinto, sed tamen venkis Hesiodo. Ĉiufoje la premio estis krono, plektita el pavo-plumoj.

---

16 La Greka vorto *homeros* signifas i.a. 'militkaptito' aŭ 'ostago'.

17 En Aleksandrio en Egiptujo estiĝis filologia pristudado de la Greka literaturo, unuavice do kompreneble ankaŭ pri la Homeraj epopeoj; la tieaj kaj tiamaj fakuloj eltrovis, ke enestas en tiuj epopeoj plurloke versoj, kiuj ĉu enhance ĉu lingvaĵe ne povas deveni el tiel frua epoko; tial en tekst-eldonoj oni interkrampigis tiujn versojn.

18 *Iliado*, 1:1. En Esperanto aperis traduko jam en la Fundamenta Krestomatio, fare de A.Kofman. La Greka teksto laŭlitere komenciĝas per "Vengemon kantu, Diino, de Peleido Aĥilo".

19 Nunaj fakuloj konsideras la Iliadon pli aĝa.

20 Eŭforbo, filo de Pantoo, Trojano, laŭ Pitagoro unu el liaj antaŭaj enkarniĝoj.

21 Empedoklo sinmortigis, saltante en la krateron de l' vulkano Etno.

23 Ἄρτι δὲ τοῦ ἀγῶνος συντετελεσμένου ἠγγέλλοντο οἱ ἐν τῷ χώρῳ τῶν ἀσεβῶν κολαζόμενοι ἀπορρήξαντες τὰ δεσμὰ καὶ τῆς φρουρᾶς ἐπικρατήσαντες ἐλαύνειν ἐπὶ τὴν νῆσον· ἠγεῖσθαι δὲ αὐτῶν Φάλαριν τε τὸν Ἀκραγαντῖνον καὶ Βούσιριν τὸν Αἰγύπτιον καὶ Διομήδη τὸν Θρᾶκα καὶ τοὺς περὶ Σκείρωνα καὶ Πιτυοκάμπτην. ὡς δὲ ταῦτα ἤκουσεν ὁ Ῥαδάμανθυσ, ἐκτάσσει τοὺς ἥρωας ἐπὶ τῆς ἠϊόνος· ἠγεῖτο δὲ Θησεύς τε καὶ Ἀχιλλεὺς καὶ Αἴας ὁ Τελαμώνιος ἤδη σωφρονῶν· καὶ συμμίζαντες ἐμάχοντο, καὶ ἐνίκησαν οἱ ἥρωες, Ἀχιλλέως τὰ πλεῖστα κατορθώσαντος. ἠρίστευσε δὲ καὶ Σωκράτης ἐπὶ τῷ δεξιῷ ταχθεὶς, πολὺ μᾶλλον ἢ ὅτε ζῶν ἐπὶ Δηλίῳ ἐμάχετο. προσιόντων γὰρ τεττάρων πολεμίων οὐκ ἔφυγε καὶ τὸ πρόσωπον ἄτρεπτος ἦν· ἐφ’ οἷς καὶ ὕστερον ἐξηρέθη αὐτῷ ἀριστεῖον, καλὸς τε καὶ μέγας παράδεισος ἐν τῷ προαστείῳ, ἔνθα καὶ συγκαλῶν τοὺς ἐταίρους διελέγετο, Νεκρακαδημίαν τὸν τόπον προσαγορεύσας.

24 συλλαβόντες οὖν τοὺς νενικημένους καὶ δήσαντες ἀπέπεμψαν ἔτι μᾶλλον κολασθησομένους. ἔγραψεν δὲ καὶ ταύτην τὴν μάχην Ὅμηρος καὶ ἀπιόντι μοι ἔδωκεν τὰ βιβλία κομίζειν τοῖς παρ’ ἡμῖν ἀνθρώποις· ἀλλ’ ὕστερον καὶ ταῦτα μετὰ τῶν ἄλλων ἀπωλέσαμεν. ἦν δὲ ἡ ἀρχὴ τοῦ ποιήματος αὕτη,

Νῦν δέ μοι ἔννεπε, Μοῦσα, μάχην νεκύων ἠρώων.

τότε δ’ οὖν κυάμους ἐψήσαντες, ὥσπερ παρ’ αὐτοῖς νόμος ἐπειδὴν τὸν πόλεμον κατορθώσωσιν, εἰσιτῶντο τὰ ἐπινίκια καὶ ἐορτὴν μεγάλην ἤγον· μόνος δὲ αὐτῆς οὐ μετεῖχε Πυθαγόρας, ἀλλ’ ἄσιτος πόρρω ἐκαθέζετο μυσαιτόμενος τὴν κυαμοφαγίαν.

25 Ἦδη δὲ μηνῶν ἕξ διεληλυθότων περὶ μεσοῦντα τὸν ἕβδομον νεώτερα συνίστατο πράγματα· Κινύρας ὁ τοῦ Σκινθάρου παῖς, μέγας ὢν καὶ καλός, ἦρα πολὺν ἤδη χρόνον τῆς Ἑλένης, καὶ αὐτὴ δὲ οὐκ ἀφανὴς ἦν ἐπιμανῶς ἀγαπῶσα τὸν νεανίσκον· πολλάκις γοῦν καὶ διένευον ἀλλήλοις ἐν τῷ συμποσίῳ καὶ προὔπινον καὶ μόνοι ἐξανιστάμενοι ἐπλανῶντο περὶ τὴν ὕλην. καὶ δὴ ποτε ὑπ’ ἔρωτος καὶ ἀμηχανίας ἐβουλεύσατο ὁ Κινύρας ἀρπάσας τὴν Ἑλένην—ἐδόκει δὲ κάκείνη ταῦτα—οἴχεσθαι ἀπιόντας ἕς τινα τῶν ἐπικειμένων νήσων, ἥτοι ἕς τὴν Φελλῶ ἢ ἕς τὴν Τυρόεσσαν. συνωμότας δὲ πάλαι προσειλήφεσαν τρεῖς τῶν ἐταίρων τῶν ἐμῶν τοὺς θραυστάτους. τῷ μέντοι πατρὶ οὐκ ἐμήνυσε ταῦτα· ἠπίστατο γὰρ ὑπ’ αὐτοῦ κωλυθησόμενος. ὡς δὲ ἐδόκει αὐτοῖς, ἐτέλουν τὴν ἐπιβουλήν. καὶ ἐπειδὴ νύξ ἐγένετο—ἐγὼ μὲν οὐ παρήμην· ἐτύγχανον γὰρ ἐν τῷ συμποσίῳ κοιμώμενος—οἱ δὲ λαθόντες τοὺς ἄλλους ἀναλαβόντες τὴν Ἑλένην ὑπὸ σπουδῆς ἀνήχθησαν.

23 Kiam la ludoj apenaŭ finiĝis, venis la sciigo, ke tiuj kiuj estas punataj en la Ejo de l' Malpiaj forĵetis de si la katenojn, perfortis la gardistaron kaj estas survoje al la insulo. Ilin gvidis Falariso el Akraganto kaj Busiriso²² la Egipto kaj Diomedo la Trako kaj la grupo de Skirono kaj Pitiokampto. Kiam ĉi tion li aŭdis, Radamanto batalpretigis la Heroojn laŭ la marbordo. Gvidis Tezeo kaj Aĥilo kaj Ajakso, filo de Telamono, kiu denove estis malfreneza. Ili interbatiĝis kaj batalis, venkis la Herooj. Aĥilo kontribuis pleje, sed ankaŭ faris mirindaĵojn Sokrato, starigita je la dekstra flanko, multe pli ol kiam dumvive li batalis ĉe Delio. Kiam kvar malamikoj alproksimiĝis, li ne fuĝis kaj lia mieno restis senŝanĝa. Poste tial oni atribuis al li premion, belan kaj grandan ĝardenon en la antaŭurbo, kie siajn amikojn li kunvokis por disputadoj: Akademio de l' Mortintoj li nomis ĝin. **24** Arestinte kaj kateninte la venkitojn, oni forsendis ilin por esti punataj ankoraŭ pli senindulge. Ankaŭ tiun batalon Homero priskribis kaj kiam mi reiris, li donacis al mi la librojn por la ĉi-tieaj homoj; sed poste, samtempe kun ĉio cetera, ankaŭ tion mi perdis. La komenco de tiu epopeo estis jena:

Nun do rakontu, ho Muzo, batalon de Mortaj Herooj.

Sed tiumomente ili kuiris fazeolojn, kiel estas ilia kutimo se ili milite sukcesas, kaj festenis la venkon kaj faris grandiozan festotagon; sole nur Pitagoro ne partoprenis en ĝi, sed senmanĝe li sidis je distanco, ĉar li abomenas fazeolojn.

25 Kiam do pasis ses monatoj meze de l' sepa leviĝis insurekcio: Kiniro, filo de Skintaro, alta kaj bela, longtempe jam amis Helenan kaj ĉi lasta tute malkaŝe freneze enamiĝis je la junulo. Ofte, ekzemple, ili gestis reciproke inter si dum la bankedo, ili tostis unu je l' alia, kaj solaj elirinte ili vagis traarbore. Je certa momento, pro amo kaj malespero, Kiniro decidis rabi Helenan – ŝi mem tion plene konsentis – kaj kune foriri al unu el la apudaj insuloj, ĉu al Korko aŭ al Fromaĝaĵo. Kiel konspirantojn jam longe antaŭe ili estis prenintaj tri el la plej riskemaj de miaj kamaradoj. Sed al la patro nenion li malkaŝis. Li ja certis, ke tiu malebligos ĝin. Kiam ili do decidiĝis, ili plenumis la planon. Fariĝis nokto – mi ne ĉeestis; ĉar dumfestene mi hazarde endormiĝis – kaj sen kunsacio de l' ceteraj ili haste forkondukis Helenan.

---

22 En *Laŭdo de l' Stulteco* mi uzis la formon Falarido, sed Falariso tamen ŝajne estas preferinda formo. Lukiano verkis pri li speciale du verkaĵetojn. Same preferindas la formo Busiriso.

26 περὶ δὲ τὸ μεσονύκτιον ἀνεγρόμενος ὁ Μενέλαος ἐπεὶ ἔμαθεν τὴν εὐνήν κενὴν τῆς γυναικός, βοήν τε ἠφίει καὶ τὸν ἀδελφὸν παραλαβὼν ἦλθε πρὸς τὸν βασιλέα τὸν Ῥαδάμανθυν. ἡμέρας δὲ ὑποφαινούσης ἔλεγον οἱ σκοποὶ καθορᾶν τὴν ναῦν πολὺ ἀπέχουσιν· οὕτω δὲ ἐμβιβάσας ὁ Ῥαδάμανθυσ πεντήκοντα τῶν ἠρώων εἰς ναῦν μονόξυλον ἀσφοδελίνην παρήγγειλε διώκειν· οἱ δὲ ὑπὸ προθυμίας ἐλαύνοντες περὶ μεσημβρίαν καταλαμβάνουσιν αὐτοὺς ἄρτι ἐς τὸν γαλακτώδη τοῦ ὠκεανοῦ τόπον ἐμβαίνοντας πλησίον τῆς Τυροέσσης· παρὰ τοσοῦτον ἦλθον διαδρᾶναι· καὶ ἀναδησάμενοι τὴν ναῦν ἀλύσει ῥοδίνῃ κατέπλεον. ἡ μὲν οὖν Ἑλένη ἐδάκρυνεν τε καὶ ἠσχύνετο καὶ ἐνεκαλύπτετο, τοὺς δὲ ἀμφὶ τὸν Κινύραν ἀνακρίνας πρότερον ὁ Ῥαδάμανθυσ, εἴ τινες καὶ ἄλλοι αὐτοῖς συνίσασιν, ὡς οὐδένα εἶπον, ἐκ τῶν αἰδοίων δῆσας ἀπέπεμψεν ἐς τὸν τῶν ἀσεβῶν χώρον μαλάχῃ πρότερον μαστιγωθέντας.

27 ἐψηφίσαντο δὲ καὶ ἡμᾶς ἐμπροθέσμους ἐκπέμπειν ἐκ τῆς νήσου, τὴν ἐπιούσαν ἡμέραν μόνην ἐπιμείναντας. Ἐνταῦθα δὲ ἐγὼ ἐποτνιώμην τε καὶ ἐδάκρουν οἷα ἔμελλον ἀγαθὰ καταλιπὼν αὐθις πλανήσεσθαι. αὐτοὶ μέντοι παρεμυθοῦντο λέγοντες οὐ πολλῶν ἐτῶν ἀφίξεσθαι πάλιν ὡς αὐτούς, καὶ μοι ἤδη εἰς τοῦπιόν θρόνον τε καὶ κλισίαν ἐπεδείκνυσαν πλησίον τῶν ἀρίστων. ἐγὼ δὲ προσελθὼν τῷ Ῥαδαμάνθυι πολλὰ ἰκέτευον εἰπεῖν τὰ μέλλοντα καὶ ὑποδειξαί μοι τὸν πλοῦν. ὁ δὲ ἔφασκεν ἀφίξεσθαι μὲν εἰς τὴν πατρίδα πολλὰ πρότερον πλανηθέντα καὶ κινδυνεύσαντα, τὸν δὲ χρόνον οὐκέτι τῆς ἐπανόδου προσθεῖναι ἠθέλησεν· ἀλλὰ δὴ καὶ δεικνὺς τὰς πλησίον νήσους—ἐφαίνοντο δὲ πέντε τὸν ἀριθμόν, ἄλλη δὲ ἕκτη πόρρωθεν—ταύτας μὲν εἶναι ἔφασκεν τῶν ἀσεβῶν, τὰς πλησίον, Ἀφ' ὧν, ἔφη, ἤδη τὸ πολὺ πῦρ ὀρέας καιόμενον, ἕκτη δὲ ἐκείνη τῶν ὀνειρῶν ἢ πόλις· μετὰ ταύτην δὲ ἡ τῆς Καλυψοῦς νῆσος, ἀλλ' οὐδέπω σοι φαίνεται. ἐπειδὴν δὲ ταύτας παραπλεύσης, τότε δὴ ἀφίξις εἰς τὴν μεγάλην ἠπειρον τὴν ἐναντίαν τῇ ὑφ' ὑμῶν κατοικουμένη· ἐνταῦθα δὲ πολλὰ παθῶν καὶ ποικίλα ἔθνη διελθὼν καὶ ἀνθρώποις ἀμίκτοις ἐπιδημήσας χρόνῳ ποτὲ ἤξεις εἰς τὴν ἑτέραν ἠπειρον. Τοσαῦτα εἶπεν.

28 καὶ ἀνασπάσας ἀπὸ τῆς γῆς μαλάχης ῥίζαν ὄρεξέν μοι, ταύτην κελεύσας ἐν τοῖς μεγίστοις κινδύνοις προσεύχεσθαι· παρήνεσε δὲ εἰ καὶ ποτε ἀφικοίμην ἐς τήνδε τὴν γῆν, μήτε πῦρ μαχαίρα σκαλεύειν μήτε θέρμους ἐσθίειν μήτε παιδί ὑπὲρ τὰ ὀκτωκαίδεκα ἔτη πλησιάζειν· τούτων γὰρ ἂν μεμνημένον ἐλπίδας ἔχειν τῆς εἰς τὴν νῆσον ἀφίξεως. Τότε μὲν οὖν τὰ περὶ τὸν πλοῦν παρεσκευασάμην, καὶ ἐπεὶ καιρὸς ἦν, συνεισιτώμην αὐτοῖς. τῇ δὲ ἐπιούσῃ ἐλθὼν πρὸς Ὅμηρον τὸν ποιητὴν ἐδεήθην αὐτοῦ ποιῆσαί μοι δίστιχον ἐπίγραμμα· καὶ ἐπειδὴ ἐποίησεν, στήλην βηρύλλου λίθου ἀναστήσας ἐπέγραψα πρὸς τῷ λιμένι. τὸ δὲ ἐπίγραμμα ἦν τοιόνδε·

Λουκιανὸς τάδε πάντα φίλος μακάρεσσι θεοῖσιν
εἶδέ τε καὶ πάλιν ἦλθε φίλην ἐς πατρίδα γαῖαν.

26 Ĉirkaŭ meznokto, kiam Menelao vekigis kaj konstatis, ke la edzino mankas en la lito, li eklevis kriegon, kuntrenis la fraton kaj iris al reĝo Radamanto. Je ektagiĝo la gvatantaj gardistoj diris, ke ili vidas la ŝipon tre fore surmare. Tial Radamanto metis kvindek Heroojn sur ŝipon el unu asfodela tigo kaj ordonis al ili la persekutadon. Volontege remante, ĉirkaŭ tagmezo ili atingis ilin guste kiam ili eniĝis en la laktecan lokon de l' oceano apude al Fromaĝaĵo; tiel preskaŭe ili eskapis! Liginte la ŝipon per rozo-kateno, ili retro navigis. Helena ploris, hontis kaj sin kaŝis. Radamanto pridemandis Kiniron kaj lian trupon, ĉu ili havas komplikojn, kaj kiam tion ili neis, li ŝnurligis ilin je la generiloj kaj sendis ilin al la Ejo de l' Malpiaj post skurĝado pere de malvo. 27 Tiam oni voĉdonis, ke ankaŭ nin oni forsendu de l' insulo antaŭ la fiksita tempo, tiel ke ni restos nur ĝis la sekva tago.

Tiam mi veadis kaj ploregis, ĉar tiajn feliĉojn mi baldaŭ devos forlasi por denove vagadi. Sed ili rekuraĝigis min dirante ke post ne multaj jaroj mi denove venos al ili, kaj ili jam indikis al mi la estontan seĝon kaj mian liton tute apud la plejgravuloj. Mi iris al Radamanto kaj petegis lin, rakonti la futuron kaj indiki mian marvojaĝon. Li diris ke mi atingos la patrujon, malgraŭ multaj vagado kaj danĝeroj, sed rifuzis indiki la tempon de mia reveno. Sed montrante la apudajn insulojn – kvin estis videblaj, la sesa iom pli diste –, li diris, ke tiuj estas la Insuloj de la Malpiuloj, tiuj ĉi ĉi-apude, desur kiuj vi vidas leviĝi tiel multe da fumo, sed tiu sesa estas la Urbo de la Songoj; kaj post ĝi estas la insulo de Kalipsoa, sed tiun vi ankoraŭ ne povas vidi. Kiam tiujn vi estos preternaviginta, tiam vi atingos la grandan kontinenton, kiu situas kontraŭ tiu, kiun vi enloĝas; kaj nur tiam, multe suferinte kaj pasinte tra buntaj popoloj kaj troviĝinte inter homoj malsociemaj, finfine vi atingos la propran patrujon.

28 Tion li diris, kaj el la grundo li tiris la radikon de malvo, prezentis ĝin al mi kaj ordonis preĝi al ĝi en la plej grandaj danĝeroj. Kaj li konsilis, ke se iam mi alvenos en tiun landon, mi neniam kirlu fajron per mia glavo, nek manĝu lupinojn, nek amoru kun knabo pli ol dekokjara;²³ ĉar se tion mi bone memortenos, li havas bonan esperon, ke mi revenos al la insulo.

Tiam do mi pretigis ĉion por la navigado, kaj kiam jam tempo estis, mi kunfestenis kun ili. Sekvatage mi iris al la poeto Homero kaj petis lin verki por mi distikon; kiam tion li faris, mi starigis steleon el berila ŝtono proksime al la haveno kaj skribigis ĝin sur ĝi. La epigramo estas jena:

Ĉion ĉi tie, amata de l'Granda Diar', Lukiano
Vidis kaj poste foriris al sia propra patrujo.

---

23 La unua 'regulo' estis transdonata kiel regulo de Pitagoro; ambaŭ aliaj estas nuraj ŝercaĵoj.

29 μείνας δὲ κάκεινῃν τὴν ἡμέραν, τῇ ἐπιούσῃ ἀνηγόμεν τῶν ἡρώων παραπεμπόντων. ἔνθα μοι καὶ Ὀδυσσεὺς προσελθὼν λάθρα τῆς Πηνελόπης δίδωσιν ἐπιστολὴν εἰς Ὠγυγίαν τὴν νῆσον Καλυψοῖ κομίζειν. συνέπεμψε δέ μοι ὁ Ραδάμανθους τὸν πορθμέα Ναύπλιον, ἵν' ἐὰν καταχθείμεν ἐς τὰς νήσους, μηδεὶς ἡμᾶς συλλάβῃ ἄτε κατ' ἄλλην ἐμπορίαν καταπλέοντας. Ἐπεὶ δὲ τὸν εὐώδη ἀέρα προϊόντες παρεληλύθειμεν, αὐτίκα ἡμᾶς ὁσμὴ τε δεινὴ διεδέχετο οἶον ἀσφάλτου καὶ θείου καὶ πίττης ἅμα καιομένων, καὶ κνῖσα δὲ πονηρὰ καὶ ἀφόρητος ὥσπερ ἀνθρώπων ὀπτωμένων, καὶ ὁ ἀῆρ ζοφερός καὶ ὀμιχλώδης, καὶ κατέσταζεν ἐξ αὐτοῦ δρόσος πιττίνη· ἠκούομεν δὲ καὶ μαστίγων ψόφον καὶ οἰμωγὴν ἀνθρώπων πολλῶν.

30 ταῖς μὲν οὖν ἄλλαις οὐ προσέσχομεν, ἧς δὲ ἐπέβημεν, τοιάδε ἦν· κύκλω μὲν πᾶσα κρημνώδης καὶ ἀπόξυρος, πέτραις καὶ τραχώσι κατεσκληκυῖα, δένδρον δ' οὐδὲν οὐδὲ ὕδωρ ἐνῆν· ἀνερπύσαντες δὲ ὅμως κατὰ τοὺς κρημνοὺς προήειμεν διὰ τινος ἀκανθώδους καὶ σκολόπων μεστῆς ἀτραποῦ, πολλὴν ἀμορφίαν τῆς χώρας ἐχούσης. ἐλθόντες δὲ ἐπὶ τὴν εἰρκτὴν καὶ τὸ κολαστήριον, πρῶτα μὲν τὴν φύσιν τοῦ τόπου ἐθαυμάζομεν· τὸ μὲν γὰρ ἔδαφος αὐτὸ μαχαίραις καὶ σκόλοψι πάντῃ ἐξηθηθεῖ, κύκλω δὲ ποταμοὶ περιέρρεον, ὁ μὲν βορβόρου, ὁ δὲ δεύτερος αἵματος, ὁ δὲ ἔνδον πυρός, πάνυ μέγας οὗτος καὶ ἀπέρατος, καὶ ἔρρει ὥσπερ ὕδωρ καὶ ἐκυματοῦτο ὥσπερ θάλαττα, καὶ ἰχθύς δὲ εἶχεν πολλοὺς, τοὺς μὲν δαλοῖς προσεοικότας, τοὺς δὲ μικροὺς ἀνθραξι πεπυρωμένους· ἐκάλουν δὲ αὐτοὺς λυχνίσκους.

31 εἴσοδος δὲ μία στενὴ διὰ πάντων ἦν, καὶ πυλωρὸς ἐφειστήκει Τίμων ὁ Ἀθηναῖος. παρελθόντες δὲ ὅμως τοῦ Ναυπλίου καθηγουμένου ἐωρῶμεν κολαζομένους πολλοὺς μὲν βασιλέας, πολλοὺς δὲ καὶ ἰδιώτας, ὧν ἐνίους καὶ ἐγνωρίζομεν· εἶδομεν δὲ καὶ τὸν Κινύραν καπνῶ ὑποτυφόμενον ἐκ τῶν αἰδοίων ἀπηρητημένον. προσετίθεσαν δὲ οἱ περιηγηταὶ καὶ τοὺς ἐκάστων βίους καὶ τὰς ἀμαρτίας ἐφ' αἷς κολάζονται· καὶ μεγίστας ἀπασῶν τιμωρίας ὑπέμενον οἱ ψευδάμενοί τι παρὰ τὸν βίον καὶ οἱ μὴ τὰ ἀληθῆ συγγεγραφότες, ἐν οἷς καὶ Κτησίας ὁ Κνίδιος ἦν καὶ Ἡρόδοτος καὶ ἄλλοι πολλοί. τούτους οὖν ὁρῶν ἐγὼ χρηστὰς εἶχον εἰς τοῦπιὸν τὰς ἐλπίδας· οὐδὲν γὰρ ἐμαυτῶ ψεῦδος εἰπόντι συνηπιστάμην.

32 ταχέως δ' οὖν ἀναστρέψας ἐπὶ τὴν ναῦν—οὐδὲ γὰρ ἠδυνάμην φέρειν τὴν ὄψιν—ἀσπασάμενος τὸν Ναύπλιον ἀπέπλευσα. Καὶ μετ' ὀλίγον ἐφαίνετο πλησίον ἢ τῶν ὄνειρων νῆσος, ἀμυδρὰ καὶ ἀσαφὴς ἰδεῖν· ἔπασχε δὲ καὶ αὐτὴ τι τοῖς ὄνειροις παραπλήσιον· ὑπεχώρει γὰρ προσιόντων ἡμῶν καὶ ὑπέφευγε καὶ πορρωτέρω ὑπέβαινε. καταλαβόντες δὲ ποτε αὐτὴν καὶ εἰσπλεύσαντες εἰς τὸν Ὑπνον λιμένα προσαγορευόμενον πλησίον τῶν πυλῶν τῶν ἐλεφαντίνων, ἧ τὸ τοῦ Ἀλεκτρούνοιο ἱερόν ἐστιν, περὶ δεῖλην ὄψιν ἀπεβαίνομεν· παρελθόντες δὲ ἐς τὴν πόλιν πολλοὺς ὄνειρους καὶ ποικίλους ἐωρῶμεν.

29 Ankaŭ tiun tagon mi ankoraŭ restis tie, la sekvan mi foriris, forsalutate de l' Herooj. Tiam venis al mi Odiseo, kaŝe por Penelopa, por enmanigi leteron al la insulo Ogigio, por doni al Kalipsoa. Radamanto kunsendis kun mi la piloton Naŭplio, por ke – se ni tuŝos insulon – neniu arestu nin, pensante ke ni havas aliajn planojn.

Kiam en nia vojaĝo ni eliĝis el la bonodora aero, subite nin ĉirkaŭis terura odoraĉo kvazaŭ de asfalto, sulfuro kaj gudro kune brulantaj, kaj ĝenega kaj netolerebla haladzo, kvazaŭ de rostado de homa viando: la atmosfero estis malluma kaj vaporplena kaj el ĝi degutadis gudreca roso. Samtempe ni aŭdis la sibladon de vipoj kaj la veadon de multaj homoj. **30** La ceterajn insulojn ni ne tuŝis, sed tiu, sur kiun ni albordiĝis, estis jena: ĉirkaŭe ĝi estis tute kruta kaj klifa, nepaŝebla pro rokoj kaj ŝtonegoj, neniu arbo nek akvo tie troviĝis. Tamen ni grimpis sur la klifojn kaj pluiris laŭ pado plena je dornoj kaj kardoj, ĉar ĉie la pejzaĝo estis aĉega. Atinginte la ĉirkaŭbarilon, la punejon, unue ni miris pri la aspekto de la loko: ĉar la grundo mem burĝonigis ĉie glavolamenojn kaj pikilojn, kaj ĉirkaŭe fluis riveroj, unu je koto, la dua je sango kaj la plej interna plenis je fajro. Ĉi lasta estis tre larĝa kaj netrapasebla; ĝi fluis kiel akvo kaj ondadis kiel la maro, kaj enhavis multe da fiŝoj, kelkaj similaj je torĉoj, aliaj – la pli etaj – similaj je brulantaj karboj. Oni nomas ilin lampofiŝoj. **31** Estis nur unu mallarĝa enirejo tra ĉiujn ĉi riverojn, kaj kiel gardisto funkciis Timono el Ateno. Tamen ni sciis pluri kaj kun Naŭplio kiel gvidanto ni vidis, kiel estas punataj multaj reĝoj, sed ankaŭ multaj simplaj homoj; kelkajn el ili ni rekonis. Ni vidis i.a. Kiniron, kiu pendis je la generiloj, rostate en la fumo de eta fajro. La ĉiĉeronoj rakontis la vivojn de ĉiuj unuope kaj la pekojn, pro kiuj ili estas punataj; la plej gravan punon ricevas tiuj, kiuj dumvive ion mensogis kaj tiuj, kiuj en siaj verkoj menciis ion neveran, i.a. Ktesiaso el Knido kaj Herodoto kaj multaj aliaj. Ilin vidante, mi do ekhavis bonan esperon por mia estonto, ĉar mi mem – kiom mi scias – neniam rakontis eĉ unu mensogon. **32** Rapide mi do reiris al la ŝipo – ĉar tiun spektaklon mi ne povis elteni; kaj adiaŭinte Naŭplion, mi fornavigis.

Post nelonge apude aperis la Insulo de l' Songoj, svaga kaj malklare perceptebla. Ĝi mem havis certan similecon je songo, ĉar kiam ni proksimiĝis, ĝi foriĝis kaj ekcedis kaj retiriĝis pli disten. Finfine tamen kaptinte ĝin, ni velis en la havenon kiu nomiĝas Dormo, apud la ebura pordego, kie estas la sanktejo de l' Virkoko; ni elŝipiĝis ĉirkaŭ eknoktiĝo. Enirante la urbon, ni vidis multajn kaj buntajn songojn.

πρῶτον δὲ βούλομαι περὶ τῆς πόλεως εἰπεῖν, ἐπεὶ μὴδὲ ἄλλῳ τινὶ γέγραπται περὶ αὐτῆς, ὅς δὲ καὶ μόνος ἐπεμνήσθη Ὅμηρος, οὐ πάνυ ἀκριβῶς συνέγραψεν.

33 κύκλω μὲν περὶ πᾶσαν αὐτὴν ὕλη ἀνέστηκεν, τὰ δένδρα δὲ ἐστὶ μήκωνες ὑψηλαὶ καὶ μανδραγόραι καὶ ἐπ' αὐτῶν πολὺ τι πλῆθος νυκτερίδων· τοῦτο γὰρ μόνον ἐν τῇ νήσῳ γίνεται ὄρνειον. ποταμὸς δὲ παραρρεῖι πλησίον ὁ ὑπ' αὐτῶν καλούμενος Νυκτιπόρος, καὶ πηγαὶ δύο παρὰ τὰς πύλας· ὀνόματα καὶ ταύταις, τῇ μὲν Νήγρετος, τῇ δὲ Παννουχία. ὁ περίβολος δὲ τῆς πόλεως ὑψηλὸς τε καὶ ποικίλος, ἰριδι τὴν χροᾶν ὁμοιότατος· πύλαι μέντοι ἔπεισιν οὐ δύο, καθάπερ Ὅμηρος εἶρηκεν, ἀλλὰ τέσσαρες, δύο μὲν πρὸς τὸ τῆς Βλακειᾶς πεδῖον ἀποβλέπουσαι, ἡ μὲν σιδηρᾶ, ἡ δὲ κεράμου πεποιημένη, καθ' ἃς ἐλέγοντο ἀποδημεῖν αὐτῶν οἱ τε φοβεροὶ καὶ φονικοὶ καὶ ἀπηγεῖς, δύο δὲ πρὸς τὸν λιμένα καὶ τὴν θάλατταν, ἡ μὲν κερατίνη, ἡ δὲ καθ' ἣν ἡμεῖς παρήλθομεν ἐλεφαντίνη. εἰσιόντι δὲ εἰς τὴν πόλιν ἐν δεξιᾷ μὲν ἐστὶ τὸ Νυκτῶρον—σέβουσι γὰρ θεῶν ταύτην μάλιστα καὶ τὸν Ἀλεκτρούνα· ἐκεῖνῳ δὲ πλησίον τοῦ λιμένος τὸ ἱερὸν πεποιήται—ἐν ἀριστερᾷ δὲ τὰ τοῦ Ὑπνου βασιλεία. οὗτος γὰρ δὴ ἄρχει παρ' αὐτοῖς σατράπας δύο καὶ ὑπάρχους πεποιημένους, Ταραξιώνά τε τὸν Ματαιογένους καὶ Πλουτοκλέα τὸν Φαντασίωνος. ἐν μέσῃ δὲ τῇ ἀγορᾷ πηγή τις ἐστίν, ἣν καλοῦσι Καρεῶτιν· καὶ πλησίον ναοὶ δύο, Ἀπάτης καὶ Ἀληθείας· ἔνθα καὶ τὸ ἄδυτόν ἐστίν αὐτοῖς καὶ τὸ μαντεῖον, οὗ προεστῆκει προφητεύων Ἀντιφῶν ὁ τῶν ὀνειρώων ὑποκριτής, ταύτης παρὰ τοῦ Ὑπνου λαχὼν τῆς τιμῆς.

34 αὐτῶν μέντοι τῶν ὀνειρώων οὔτε φύσις οὔτε ἰδέα ἢ αὐτή, ἀλλ' οἱ μὲν μακροὶ ἦσαν καὶ καλοὶ καὶ εὐειδεῖς, οἱ δὲ μικροὶ καὶ ἄμορφοι, καὶ οἱ μὲν χρύσειοι, ὡς ἐδόκουν, οἱ δὲ ταπεινοὶ τε καὶ εὐτελεῖς. ἦσαν δ' ἐν αὐτοῖς καὶ πτερωτοὶ τινες καὶ τερατώδεις, καὶ ἄλλοι καθάπερ ἐς πομπὴν διεσκευασμένοι, οἱ μὲν ἐς βασιλέας, οἱ δὲ ἐς θεοὺς, οἱ δὲ εἰς ἄλλα τοιαῦτα κεκοσμημένοι. πολλοὺς δὲ αὐτῶν καὶ ἐγνωρίσαμεν, πάλαι παρ' ἡμῖν ἐωρακότες, οἱ δὲ καὶ προσήεσαν καὶ ἠσπάζοντο ὡς ἂν καὶ συνήθεις ὑπάρχοντες, καὶ παραλαβόντες ἡμᾶς καὶ κατακοιμίσαντες πάνυ λαμπρῶς καὶ δεξιῶς ἐξένιζον, τὴν τε ἄλλην ὑποδοχὴν μεγαλοπρεπῆ παρασκευάσαντες καὶ ὑπισχνούμενοι βασιλέας τε ποιήσιν καὶ σατράπας. ἔνιοι δὲ καὶ ἀπῆγον ἡμᾶς εἰς τὰς πατρίδας καὶ τοὺς οἰκείους ἐπεδείκνυον καὶ αὐθημερὸν ἐπανῆγον.

35 ἡμέρας μὲν οὖν τριάκοντα καὶ ἴσας νύκτας παρ' αὐτοῖς ἐμείναμεν καθεύδοντες εὐωχοῦμενοι. ἔπειτα δὲ ἄφνω βροντῆς μεγάλῃς καταρραγείσης ἀνεγρόμενοι καὶ ἀναθορόντες ἀνήχθημεν ἐπισιτισάμενοι. Τριταῖοι δ' ἐκεῖθεν τῇ Ὠγυγίᾳ νήσῳ προσσχόντες ἀπεβαίνομεν. πρότερον δ' ἐγὼ λύσας τὴν ἐπιστολὴν ἀνεγίνωσκον τὰ γεγραμμένα. ἦν δὲ τοιάδε·

Sed unue mi volas raporti pri la urbo mem, ĉar neniu alia ankoraŭ priskribis ĝin, kaj la sola kiu ĝin menciis, Homero, tute ne akurate ĝin priskribis.²⁴ **33** Ĉiuflanke de la tuta urbo staras arbaro, la arboj estas altegaj papavoj kaj mandragoroj kaj sur ili troviĝas giganta amaso da vespertoj; tio ja estas la sola flugilhava estaĵo sur la insulo. Apude fluas rivero, kiun ili nomas la Somnambulo, kaj du fontoj estas apud la pordegoj: tiuj nomiĝas Profunddormo kaj Tutnokto. La remparo de l' urbo estas tre alta kaj multkolora, tre simila je la ĉielarko laŭbuntece. Ne estas tie du pordegoj, kiel asertis Homero, sed kvar. Du elrigardas super la Duondorma Ebeniĝo, unu el fero, la alia el ceramiko; tra tiujn, onidire, eliras la timigaj, la murdemaj, la abomenaj sonĝoj. La aliaj du direktiĝas al la haveno kaj la maro, unu el korno, kaj la alia – tiu tra kiun ni envenis – el eburo.²⁵ Kiam la urbon oni eniras, estas dekstre la templo de Nokto – el la Dioj ili ja pleje adoras ŝin kaj la Virkokon; ties sanktejo estas konstruita apud la haveno – kaj maldekstre la palaco de Dormo. Tiu reĝas ĉe ili kaj enoficigis du satrapojn aŭ leŭtenantojn: Inkubsonĝon, filon de Stultido, kaj Riĉfamon, filon de Fantaziido. Meze de la placo estas fonto, kiun ili nomas Pezkapo, kaj apude estas du temploj, tiuj de Falso kaj Vero. Tie ankaŭ troviĝas ilia plejsanktejo kaj la orakolo, kiun estras kiel profeto Antifono, la sonĝ-interpretisto. Tiun oficon li ricevis de Dormo. **34** De la sonĝoj mem identis nek naturo nek aspekto. Kelkaj estis altaj, belaj kaj bonstaturaj; aliaj malaltaj, misformaj; kelkaj estis el oro, mi kredas, sed aliaj humilaj kaj almozulaj. Estis inter ili flugilhavaj sonĝoj kaj miraklaj, kaj aliaj kvazaŭ vestitaj por festado; kelkaj sin alivestis en reĝojn, aŭ Diojn aŭ multajn aliajn aferojn. Multajn el ili fakte ni rekonis, ĉar tiujn iafoje ni jam vidis hejme; ili venis al ni, salutis kvazaŭ malnovaj konatoj, kuntrenis nin, endormigis kaj bonege kaj gasteme prizorgis nin; ili traktis nin ĉiel kvazaŭ altrangulojn kaj eĉ promesis fari nin reĝoj aŭ satrapoj. Kelkaj eĉ forkondukis nin hejmen al la patrujo, montris al ni la hejmanojn kaj poste portis nin returnen la saman tagon. **35** Tridek tagojn kaj tridek noktojn ni restadis ĉe ili, dormante – kaj ho! kiom ni ĝuis! Tiam subite ekkrakis ega tondro; ni vekiĝis, surpiediĝis kaj ekfornavigis tuj post kiam ni provizis nutraĵojn.

La trian tagon depost tie ni alproksimiĝis la insulon Ogiĝio kaj surbordiĝis. Sed unue mi malfermis la leteron por legi la skribitaĵon. Tio estis tio:

---

24 *Odiseado* 19:560 k.s. Vidu en la proza traduko de W.J.A.Manders – *Odusseias de Homeros*, Zutphen, s.j. [1933] je pago 236 k.s.

25 Homero je l' citita loko diras ke tra la pordego el eburo iras tiuj songoj, "kiuj trompas kaj kunportas neplenumiĝontajn promesojn".

Ὀδυσσεὺς Καλυψοῖ χαίρειν. Ἴσθι με, ὡς τὰ πρῶτα ἐξέπλευσα παρὰ σοῦ τὴν σχεδίαν κατασκευασάμενος, ναυαγία χρησάμενος μόλις ὑπὸ Λευκοθέας διασωθῆναι εἰς τὴν τῶν Φαιάκων χώραν, ὑφ' ὧν ἐς τὴν οἰκίαν ἀποπεμφθεὶς κατέλαβον πολλοὺς τῆς γυναικὸς μνηστῆρας ἐν τοῖς ἡμετέροις τρυφῶντας· ἀποκτείνας δὲ ἅπαντας ὑπὸ Τηλεγόνου ὕστερον τοῦ ἐκ Κίρκης μοι γενομένου ἀνηρέθην, καὶ νῦν εἶμι ἐν τῇ Μακάρων νήσῳ πάνυ μετανοῶν ἐπὶ τῷ καταλιπεῖν τὴν παρὰ σοὶ δίαιταν καὶ τὴν ὑπὸ σοῦ προτεινομένην ἀθανασίαν. ἦν οὖν καιροῦ λάβωμαι, ἀποδράς ἀφίξομαι πρὸς σέ. ταῦτα μὲν ἐδήλου ἢ ἐπιστολή, καὶ περὶ ἡμῶν, ὅπως ξενισθῶμεν.

36 ἐγὼ δὲ προελθὼν ὀλίγον ἀπὸ τῆς θαλάττης εὔρον τὸ σπήλαιον τοιοῦτον οἶον Ὅμηρος εἶπεν, καὶ αὐτὴν ταλασιουργοῦσαν. ὡς δὲ τὴν ἐπιστολὴν ἔλαβεν καὶ ἐπελέξατο, πρῶτα μὲν ἐπὶ πολὺ ἐδάκρυνεν, ἔπειτα δὲ παρεκάλει ἡμᾶς ἐπὶ ξένια καὶ εἰστία λαμπρῶς καὶ περὶ τοῦ Ὀδυσσεύος ἐπυνθάνετο καὶ περὶ τῆς Πηνελόπης, ὅποια τε εἶη τὴν ὄψιν καὶ εἰ σωφρονοίη, καθάπερ Ὀδυσσεὺς πάλαι περὶ αὐτῆς ἐκόμπαζεν· καὶ ἡμεῖς τοιαῦτα ἀπεκρινάμεθα, ἐξ ὧν εἰκάζομεν εὐφρανεῖσθαι αὐτήν.

37 Τότε μὲν οὖν ἀπελθόντες ἐπὶ ναῦν πλησίον ἐπὶ τῆς ἡόνος ἐκοιμήθημεν. ἔωθεν δὲ ἀνηγόμεθα σφοδρότερον κατιόντος τοῦ πνεύματος· καὶ δὴ χειμασθέντες ἡμέρας δύο τῇ τρίτῃ περιπίπτομεν τοῖς Κολοκυνθοπειραταῖς. ἄνθρωποι δὲ εἰσιν οὗτοι ἄγριοι ἐκ τῶν πλησίον νήσων ληστεύοντες τοὺς παραπλέοντας. τὰ πλοῖα δὲ ἔχουσι μεγάλα κολοκύνθινα τὸ μῆκος πήχεων ἐξήκοντα· ἐπειδὴν γὰρ ξηράνωσι τὴν κολοκύνθην, κοιλάναντες αὐτὴν καὶ ἐξελόντες τὴν ἐντεριώνην ἐμπλέουσιν, ἱστοῖς μὲν χρώμενοι καλαμίνοις, ἀντὶ δὲ τῆς ὀθόνης τῷ φύλλῳ τῆς κολοκύνθης. προσβαλόντες οὖν ἡμῖν ἀπὸ δύο πληρωμάτων ἐμάχοντο καὶ πολλοὺς κατετραυματίζον βάλλοντες τῷ σπέρματι τῶν κολοκυνθῶν. ἀγχωμάλως δὲ ἐπὶ πολὺ ναυμαχοῦντες περὶ μεσημβρίαν εἶδομεν κατόπιν τῶν Κολοκυνθοπειρατῶν προσπλέοντας τοὺς Καρουναύτας. πολέμιοι δὲ ἦσαν ἀλλήλοις, ὡς ἔδειξαν· ἐπεὶ γὰρ κἀκεῖνοι ἦσθοντο αὐτοὺς ἐπιόντας, ἡμῶν μὲν ὀλιγώρησαν, τραπόμενοι δὲ ἐπ' ἐκείνους ἐναυμάχουν.

38 ἡμεῖς δὲ ἐν τοσοῦτῳ ἐπάραντες τὴν ὀθόνην ἐφεύγομεν ἀπολιπόντες αὐτοὺς μαχομένους, καὶ δῆλοι ἦσαν κρατήσοντες οἱ Καρουναῦται ἅτε καὶ πλείους— πέντε γὰρ εἶχον πληρώματα— καὶ ἀπὸ ἰσχυροτέρων νεῶν μαχόμενοι· τὰ γὰρ πλοῖα ἦν αὐτοῖς κελύφανα καρύων ἡμίτομα, κεκενωμένα, μέγεθος δὲ ἐκάστου ἡμιτομίου εἰς μῆκος ὀργυιαὶ πεντεκαίδεκα. Ἐπεὶ δὲ ἀπεκρύψαμεν αὐτούς, ἰώμεθα τοὺς τραυματίας, καὶ τὸ λοιπὸν ἐν τοῖς ὅπλοις ὡς ἐπίπαν ἦμεν, αἰεὶ τινὰς ἐπιβουλάς προσδεχόμενοι· οὐ μάτην.

39 οὐπω γοῦν ἐδεδύκει ὁ ἥλιος, καὶ ἀπὸ τινος ἐρήμου νήσου προσήλαυνον ἡμῖν ὅσον εἴκοσι ἄνδρες ἐπὶ δελφίνων μεγάλων ὀχούμενοι, λησταὶ καὶ οὗτοι· καὶ οἱ δελφῖνες αὐτοὺς ἔφερον ἀσφαλῶς, καὶ ἀναπηδῶντες ἐχρεμέτιζον ὥσπερ ἵπποι. ἐπεὶ δὲ πλησίον ἦσαν, διαστάντες οἱ μὲν ἔνθεν, οἱ δὲ ἔνθεν ἔβαλλον ἡμᾶς σηπῖαις ξηραῖς καὶ ὀφθαλμοῖς καρκίνων. τοξευόντων δὲ ἡμῶν καὶ ἀκοντιζόντων οὐκέτι ὑπέμενον, ἀλλὰ τρωθέντες οἱ πολλοὶ αὐτῶν πρὸς τὴν νῆσον κατέφυγον.

Odiseo al Kalipsoa saluton.

vi scias ke, baldaŭ post mia forveturo de vi, kiam mi estis konstruinta la floson, mi suferis ŝiprompiĝon, kaj nur lastmomente savite de Leŭkotea mi atingis la landon de l' Fajakoj, kiuj akompanis min hejmen, kie mi trafis la multajn svatiĝantojn de mia edzino, kiuj formanĝadis mian havaĵon; ĉiujn mortiginte, finfine mi mem estis murdita de Telegono, mia filo el Circa; nun mi troviĝas sur la Insuloj de l' Beataj, ege bedaŭrante la vivon ĉe vi, kiun mi forlasis, kaj la senmortecon, kiun vi estis promesinta al mi. Tial, se mi havos la eblon, mi forkuros kaj venos al vi.

Tion do klare diris la letero, kaj pri ni li aldonis, ke ŝi gastigu nin. **36** Iom plupaŝante disde la maro, mi trovis la groton kiun mencias Homero, kaj ŝin mem ŝpinanta lanon. Kiam la leteron ŝi ricevis kaj legis, unue ŝi longan tempon ploris, poste ŝi invitis nin kaj regalis nin riĉege kaj informiĝis pri Odiseo kaj pri Penelopa: kia ŝi aspektas kaj ĉu ŝi estas prudenta, kiel siatempe Odiseo kutimis fieri. Ni respondis al ŝi tiel, kiel ni kredis ke plaĉos al ŝi.

Poste ni reiris al la ŝipo kaj dormis sur la strando apud ĝi. **37** Frumatene ni foriris, dum la vento fariĝis pli forta. Du tagojn ni suferis ŝtormon kaj je la tria tago ni renkontis la Kukurbopiratojn. Tio estas homoj sovaĝaj kiuj prirabas pasantojn desur la apudaj insuloj. Grandajn ŝipojn ili havas, el kukurboj, sesdek ulnojn laŭlonge. Ili sekigas la kukurbojn, kavigas ilin, elprenas la internaĵon kaj vel-veturas en ili, uzante kanon kiel remilojn kaj kukurbo-foliojn kiel velojn. Ili atakis nin per du ŝipplenoj kaj batale vundis multajn; anstataŭ per ŝtonoj ili ĵetegis per semoj de kukurboj. Sendecide ni longe ŝipbatalis, ĝis ĉirkaŭ tagmezo kiam malantaŭ la Kukurbopiratoj ni vidis alproksimiĝi la Nuksoŝipistojn. Tiuj estis malamikoj unuj al la aliaj, kiel montriĝis: ĉar kiam la unuaj vidis alproksimiĝi la aliajn, ili ne plu okupiĝis pri ni, sed turniĝinte ekbatalis kontraŭ la aliaj. **38** Intertempe ni hisis la velon kaj fuĝis, dum ilin ni lasis batali plu. Estis klare ke la Nuksoŝipistoj estas venkontaj, ĉar ili havis la plinombrojn, ili disponis pri kvin ŝipplenoj, kaj ĉar ili batalis desur ŝipoj pli fortikaj. Ĉar iliaj ŝipoj estis duonoj de malplenaj nuksoŝeloj, dek kvin klaftojn laŭlonge.

Kiam ni estis ne plu videblaj por ili, ni prizorgis la vunditojn, kaj post tio ni daŭre restis armitaj, ĉiam atendente iun atakon. Kaj ne vane. **39** Ĉar vere, kiam subiris la suno, jen desur malplena insulo alnavigis al ni ĉirkaŭ dudek homoj sur la dorsoj de grandaj delfenoj, – piratoj, same kiel la ceteraj. Kaj la delfenoj portis ilin senprobleme, kaj baŭmante ili henis kiel ĉevaloj. Tute proksime, ili disiĝis; unuj unuflanke kaj la aliaj de l' alia flanko ĵetis al ni sekajn sepiojn kaj okulojn de kankroj. Sed kiam ni pafis niajn sagojn kaj lancojn, ili ne povis rezisti, sed grandparte vundite ili fuĝis al la insulo.

40 Περὶ δὲ τὸ μεσονύκτιον γαλήνης οὔσης ἐλάθομεν προσοκείλαντες ἀλκυόνος καλιᾶ παμμεγέθει· σταδίων γοῦν ἦν αὕτη ἐξήκοντα τὸ περίμετρον. ἐπέπλεεν δὲ ἡ ἀλκυὼν τὰ ῥὰ θάλπουσα οὐ πολὺ μείων τῆς καλιᾶς. καὶ δὴ ἀναπταμένη μικροῦ μὲν κατέδυσσε τὴν ναῦν τῷ ἀνέμῳ τῶν πτερῶν. ᾤχετο δ' οὖν φεύγουσα γοεράν τινα φωνὴν προῖεμένη. ἐπιβάντες δὲ ἡμεῖς ἡμέρας ἤδη ὑποφαινούσης ἐθεώμεθα τὴν καλιᾶν σχεδιά μεγάλη προσεοικυῖαν ἐκ δένδρων μεγάλων συμπεφορημένην· ἐπῆν δὲ καὶ ῥὰ πεντακόσια, ἕκαστον αὐτῶν Χίου πίθου περιπληθέστερον. ἤδη μέντοι καὶ οἱ νεοττοὶ ἔνδοθεν ἐφαίνοντο καὶ ἐκρωζον. πελέκεσιν γοῦν διακόψαντες ἔν τῶν ῥῶν νεοττὸν ἄπτερον ἐξεκολάψαμεν εἴκοσι γυπῶν ἀδρότερον.

41 Ἐπεὶ δὲ πλέοντες ἀπειχομεν τῆς καλιᾶς ὅσον σταδίους διακοσίους, τέρατα ἡμῖν μεγάλα καὶ θαυμαστά ἐπεσήμανεν· ὃ τε γὰρ ἐν τῇ πρῶμνῃ χηνίσκος ἄφνω ἐπτερούξατο καὶ ἀνεβόησεν, καὶ ὁ κυβερνήτης ὁ Σκίνθαρος φαλακρὸς ἤδη ὦν ἀνεκόμησεν, καὶ τὸ πάντων δὴ παραδοξότατον, ὁ γὰρ ἰστός τῆς νεῶς ἐξεβλάστησεν καὶ κλάδους ἀνέφυσεν καὶ ἐπὶ τῷ ἄκρῳ ἐκαρποφόρησεν, ὁ δὲ καρπὸς ἦν σῦκα καὶ σταφυλὴ μέλαινα, οὐπω πέπειρος. ταῦτα ἰδόντες ὡς εἰκὸς ἐταράχθημεν καὶ ηὔχόμεθα τοῖς θεοῖς διὰ τὸ ἀλλόκοτον τοῦ φαντάσματος.

42 οὐπω δὲ πεντακοσίους σταδίους διελθόντες εἶδομεν ὕλην μεγίστην καὶ λάσιον πιτύων καὶ κυπαρίττων. καὶ ἡμεῖς μὲν εἰκάσαμεν ἠπειρον εἶναι· τὸ δ' ἦν πέλαγος ἄβυσσον ἀρριζοῖς δένδροις καταπεφυτευμένον· εἰστήκει δὲ τὰ δένδρα ὅμως ἀκίνητα, ὀρθὰ καθάπερ ἐπιπλέοντα. πλησιάσαντες δ' οὖν καὶ τὸ πᾶν κατανοήσαντες ἐν ἀπόρῳ εἰχόμεθα τί χρὴ δρᾶν· οὔτε γὰρ διὰ τῶν δένδρων πλεῖν δυνατὸν ἦν—πυκνὰ γὰρ καὶ προσεχῆ ὑπῆρχεν—οὔτε ἀναστρέφειν ἐδόκει ῥάδιον· ἐγὼ δὲ ἀνελθὼν ἐπὶ τὸ μέγιστον δένδρον ἐπεσκόπουν τὰ ἐπέκεινα ὅπως ἔχοι, καὶ ἑώρων ἐπὶ σταδίους μὲν πεντήκοντα ἢ ὀλίγῳ πλείους τὴν ὕλην οὔσαν, ἔπειτα δὲ αὐθις ἔτερον ὠκεανὸν ἐκδεχόμενον. καὶ δὴ ἐδόκει ἡμῖν ἀναθεμένους τὴν ναῦν ἐπὶ τὴν κόμην τῶν δένδρων—πυκνὴ δὲ ἦν—ὑπερβιβάσαι, εἰ δυναίμεθα, εἰς τὴν θάλατταν τὴν ἑτέραν· καὶ οὕτως ἐποιοῦμεν. ἐκδήσαντες γὰρ αὐτὴν κάλῳ μεγάλῳ καὶ ἀνελθόντες ἐπὶ τὰ δένδρα μόλις ἀνιμησάμεθα, καὶ θέντες ἐπὶ τῶν κλάδων, πετάσαντες τὰ ἰστία καθάπερ ἐν θαλάττῃ ἐπλέομεν τοῦ ἀνέμου προωθούντος ἐπισυρόμενοι· ἔνθα δὲ καὶ τὸ Ἀντιμάχου τοῦ ποιητοῦ ἔπος ἐπεισηλθέ με—φησὶν γὰρ που κάκεϊνος·

Τοῖσιν δ' ὕληντα διὰ πλόον ἐρχομένοισιν.

40 Ĉirkaŭ meznokto, dum estis senvente, neatendite ni trafiĝis kontraŭ grandega nesto de alciono: ĝi estis eĉ ĝis sesdek stadiojn perimetre. Surnavigis ĝin la alcionino, varmigante siajn ovojn, kaj ŝi estis ne multe malpli ampleksa ol la nesto mem. Kiam ŝi ekflugis, ŝi preskaŭ sinkigis la ŝipon per la vento de l' flugiloj. Sed nu, ŝi ekflugis timigite kaj eligis ian plendan vekrion. Ni suriĝis je tagiĝo kaj konstatis, ke la nesto estas kvazaŭ giganta floso konstruita el altaj arboj. Estis sur ĝi kvincent ovoj, ĉiu pli ampleksa ol barelo el Ĥiosa vino. La idetoj jam interne videblis kaj pepadis. Per hakiloj unu el la ovoj ni fendis kaj elprenis el la ovoŝelo la senpluman ideton, kiu estis pli granda ol dudek vulturoj.

41 Kiam ni estis pluveturintaj for de la floso pli malpli ducent stadiojn, montriĝis al ni grandaj kaj mirigaj mirakloj: ĉar je la poŭpo la anserkola ornamaĵo subite kovriĝis je plumoj kaj ekblekis, kaj la stiristo, Skintaro, kiu jam estis tute kalva, subite havis longajn harojn, kaj kio estis plej nekredbla: la masto de l' ŝipo ekburĝonis kaj portis branĉojn kaj surpinte eĉ fruktojn! La fruktoj estis figoj kaj nigraj vinberoj, sed ankoraŭ ne maturaj. Tion vidante, ni konfuziĝis, kiel vi povas imagi, kaj preĝis la Diojn pro la strangeco de tiu ĉi aperaĵo. 42 Ni ankoraŭ ne daŭrigis plenajn kvincent stadiojn, jen grandan kaj densan arbaron ni ekvidis – el pinoj kaj cipresoj. Ni supozis ĝin tero; sed fakte ĝi estis senfunda maro prikreskita de senradikaj arboj; tamen la arboj staris senmove, rekte, kvazaŭ surŝipe. Alproksimiĝinte kaj pli bone komprenante, pri kio temas, ni estis senkonsilaj, kion fari; ĉar estis ja neeble tranavigi inter la arbojn (por tio ili staris tro dense interplektite) kaj ankaŭ ne ŝajnis simple, reiri. Do mi grimpis sur la plej altan arbon kaj rigardis, kiel statas aliflanke, kaj mi konstatis, ke la arbaro etendiĝas kvindek stadiojn aŭ iom pli, sed ke post ĝi denove troviĝas alia oceano. Tial ni decidis levi la ŝipon ĝis sur la pinton de la arboj – tio estis ja densa! – kaj pluŝovi ĝin, se ni kapablos, en la alian maron. Kaj tiel ni do faris. Ni ligis ĝin je longa ŝnurego kaj suprentiris ĝin kun granda penado sur la arbosupron; tiam ni donis al ĝi bonan pozicion sur la branĉoj, disetendis la velojn kaj helpate de la vento ni ŝipveturis, kvazaŭ surmare. Tiam venis en mian memoron verso de la poeto Antimaĥo; tiu ja diras ie:

Tiuj do jene daŭrigis la arban ŝipveturadon.²⁶

---

26 Nekonata cito.

43 Βιασάμενοι δὲ ὅμως τὴν ὕλην ἀφικόμεθα ἐς τὸ ὕδωρ, καὶ πάλιν ὁμοίως καθέντες τὴν ναῦν ἐπλέομεν διὰ καθαροῦ καὶ διαυγοῦς ὕδατος, ἄχρι δὴ ἐπέστημεν χάσματι μεγάλῳ ἐκ τοῦ ὕδατος διεστῶτος γεγενημένῳ, καθάπερ ἐν τῇ γῇ πολλάκις ὀρῶμεν ὑπὸ σεισμῶν γενόμενα διαχωρίσματα. ἢ μὲν οὖν ναῦς καθελόντων ἡμῶν τὰ ἰστία οὐ ῥαδίως ἔστη παρ' ὀλίγον ἐλθοῦσα κατενεχθῆναι. ὑπερκύψαντες δὲ ἡμεῖς ἔωρῶμεν βάθος ὅσον σταδίων χιλίων μάλα φοβερὸν καὶ παράδοξον· εἰστήκει γὰρ τὸ ὕδωρ ὡςπερ μεμερισμένον· περιβλέποντες δὲ ὀρῶμεν κατὰ δεξιὰ οὐ πάνυ πόρρωθεν γέφυραν ἐπεζευγμένην ὕδατος συνάπτοντος τὰ πελάγη κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν, ἐκ τῆς ἐτέρας θαλάττης εἰς τὴν ἐτέραν διαρρέοντος. προσελάσαντες οὖν ταῖς κώπαις κατ' ἐκεῖνο παρεδράμομεν καὶ μετὰ πολλῆς ἀγωνίας ἐπεράσαμεν οὐποτε προσδοκῆσαντες.

44 Ἐντεῦθεν ἡμᾶς ὑπεδέχετο πέλαγος προσηνὲς καὶ νῆσος οὐ μεγάλη, εὐπρόσιτος, συνοικουμένη· ἐνέμοντο δὲ αὐτὴν ἄνθρωποι ἄγριοι, Βουκέφαλοι, κέρατα ἔχοντες, οἶον παρ' ἡμῖν τὸν Μινώταυρον ἀναπλάττουσιν. ἀποβάντες δὲ προήειμεν ὑδρευσόμενοι καὶ σιτία ληψόμενοι, εἴ ποθεν δυνηθείμεν· οὐκέτι γὰρ εἶχομεν. καὶ ὕδωρ μὲν αὐτοῦ πλησίον εὔρομεν, ἄλλο δὲ οὐδὲν ἐφαίνετο, πλὴν μυκηθμὸς πολὺς οὐ πόρρωθεν ἠκούετο. δόξαντες οὖν ἀγέλην εἶναι βοῶν, κατ' ὀλίγον προχωροῦντες ἐπέστημεν τοῖς ἀνθρώποις. οἱ δὲ ἰδόντες ἡμᾶς ἐδίωκον, καὶ τρεῖς μὲν τῶν ἐταίρων λαμβάνουσιν, οἱ δὲ λοιποὶ πρὸς τὴν θάλατταν καταφεύγομεν. εἶτα μέντοι πάντες ὀπλισάμενοι—οὐ γὰρ ἐδόκει ἡμῖν ἀτιμωρήτους περιδεῖν τοὺς φίλους—ἐμπίπτομεν τοῖς Βουκεφάλοις τὰ κρέα τῶν ἀνηρημένων διαιρουμένοις· φοβήσαντες δὲ πάντας διώκομεν, καὶ κτείνομεν γε ὅσον πεντήκοντα καὶ ζῶντας αὐτῶν δύο λαμβάνομεν, καὶ αὐθις ὀπίσω ἀναστρέφομεν τοὺς αἰχμαλώτους ἔχοντες. σιτίον μέντοι οὐδὲν εὔρομεν. οἱ μὲν οὖν ἄλλοι παρήνουν ἀποσφάττειν τοὺς εἰλημμένους, ἐγὼ δὲ οὐκ ἐδοκίμαζον, ἀλλὰ δήσας ἐφύλαττον αὐτούς, ἄχρι δὴ ἀφίκοντο παρὰ τῶν Βουκεφάλων πρέσβεις ἀπαιτοῦντες ἐπὶ λύτροις τοὺς συνειλημμένους· συνίεμεν γὰρ αὐτῶν διανευόντων καὶ γοερὸν τι μυκωμένων ὡςπερ ἰκετευόντων. τὰ λύτρα δὲ ἦν τυροὶ πολλοὶ καὶ ἰχθύες ξηροὶ καὶ κρόμμου καὶ ἔλαφοι τέτταρες, τρεῖς ἐκάστη πόδας ἔχουσα, δύο μὲν τοὺς ὀπισθεν, οἱ δὲ πρόσω ἐς ἓνα συμπεφύκεσαν. ἐπὶ τούτοις ἀποδόντες τοὺς συνειλημμένους καὶ μίαν ἡμέραν ἐπιμείναντες ἀνήχθημεν.

45 Ἦδη δὲ ἰχθύες τε ἡμῖν ἐφαίνοντο καὶ ὄρνεα παρεπέτετο καὶ ἄλλ' ὅποσα γῆς πλησίον οὔσης σημεῖα προφαίνεται. μετ' ὀλίγον δὲ καὶ ἄνδρας εἶδομεν καινῶ τῷ τρόπῳ ναυτιλίας χρωμένους· αὐτοὶ γὰρ καὶ ναῦται καὶ νῆες ἦσαν. λέξω δὲ τοῦ πλοῦ τὸν τρόπον· ὕπτιοι κείμενοι ἐπὶ τοῦ ὕδατος ὀρθώσαντες τὰ αἰδοῖα—μεγάλα δὲ φέρουσιν—ἐξ αὐτῶν ὀθόνην πετάσαντες καὶ ταῖς χερσὶν τοὺς ποδεῶνας κατέχοντες ἐμπίπτοντος τοῦ ἀνέμου ἔπλεον. ἄλλοι δὲ μετὰ τούτους ἐπὶ φελλῶν καθήμενοι ζεύξαντες δύο δελφίνας ἤλαυνόν τε καὶ ἠνιόχουν· οἱ δὲ προϊόντες ἐπεσύροντο τοὺς φελλούς. οὔτοι ἡμᾶς οὔτε ἠδίκουν οὔτε ἔφευγον, ἀλλ' ἤλαυνον ἀδεῶς τε καὶ εἰρηνικῶς τὸ εἶδος τοῦ ἡμετέρου πλοίου θαυμάζοντες καὶ πάντοθεν περισκοποῦντες.

43 Tamen ni venkis la arbaron kaj atingis la akvon; ni mallevis la ŝipon sammaniere kaj navigis sur pura kaj klara akvo ĝis ni venis al granda akvofendaĵo, komparebla al tio, kion surtere ni ofte vidas, kiam pro tertremo estiĝas profunda fendo en la teron. Kvankam la velojn ni kuntiris, la ŝipo nur malfacile ekhaltis kaj preskaŭ englutiĝis. Kurbiĝante trans la randon, ni vidis profundegon de ĉirkaŭ dekmil stadioj: teruran kaj nekredeblan! Staris la akvo tie, kvazaŭ tranĉite! Sed kiam ni ĉirkaŭrigardis, ni rimarkis dekstre de ni, sufiĉe apude, iun ponton el akvo, kiu interligis la du marojn jesusface, fluante de unu maro en la alian. Ni do ekremis kaj kun granda peno ni sukcesis transiri, kvankam ni jam timis ke neniam eblos.

44 Tiam akceptis nin maro agrabla kaj insulo ne granda, facile alirebla kaj priloga. Enloĝis ĝin sovaĝuloj, la Bovkapoj, kiuj havas kornojn, kiel ĉe ni oni bildigas la Minotaŭron.

Surteriĝinte ni ekiris serĉi akvon kaj nutraĵojn, se eble; ĉar tion ni ne plu havis. Akvon ni trovis tute apude, sed nenio alia estis trovebla, krom ke ne distance aŭdeblis forta muĝado. Ĉar ni kredis, ke tio estas bovogregoj, ni singarde alpaŝis kaj tiel ni renkontis tiujn virojn. Kiam nin ili ekvidis, ili nin atakis kaj tri el la niaj ili kaptis, sed la ceteraj eskapis al la maro. Tie ni nin armis, ĉar ne ŝajnis ĝuste lasi la amikojn nevenĝitaj, kaj atakis la Bovkapojn, kiuj ĵus estis distribuantaj inter si la viandon de la murditoj.

Ni timigis kaj forpelis ilin ĉiujn, ĉirkaŭ kvindek ni mortigis kaj nur duopon ni kaptis vivaj. Tuj kun la militkaptitoj ni reiris al la ŝipo. Sed da nutraĵoj neniom ni estis trovintaj. La ceteraj ordonis, ke ni buĉu la kaptitojn, sed tion mi ne konsentis; mi ligis kaj prigardis ilin ĝis alvenis de la Bovkapoj senditoj por trakti pri reaĉeto de la kaptitoj. Ni komprenis ilin per gestoj kaj ia plenda muĝado, kvazaŭ ili estus petegantaj. La elaĉet-prezo estis multaj fromaĝoj, sekigitaj fiŝoj, cepoj kaj kvar cervoj, el kiuj ĉiu havis po tri kruroj: du malantaŭe, sed la antaŭaj kruroj estis kunkreskintaj. Kontraŭ ĉio ĉi ni redonis la kaptitojn kaj post unutaga restado ni foriris.

45 Jam ni komencis distingi fiŝojn, kaj birdoj preterflugis kaj ankaŭ aliaj signoj sin montris, ke jen proksimas la tero. Post nelonge ankaŭ virojn ni vidis, kiuj sekvis novan marveturadan metodon: ili mem estis kaj ŝipistoj kaj ŝipoj. Mi klarigos, kiamaniere ili marveturis: kuŝante surdorse sur la akvo ili starigis la generilojn – tiuj ĉe ili estas ege grandaj – kaj je tiuj ili pendigis velon, kies ŝkotojn ili tenis per la manoj; tiel ili kaptis la venton kaj velis. Aliaj sekvis post ili, sidante sur korkoj; du delfenojn ili enjungis kaj do tiel ili veturis. Naĝante la delfenoj tiris la korkojn. Ili neniel damaĝis al ni, nek timis nin, sed senplie pace preterpasis nin; la aspekton de nia ŝipo ili tre primiris kaj ĉiuflanke ili ĝin pripalpis.

46 Ἐσπέρας δὲ ἤδη προσήχθημεν νήσῳ οὐ μεγάλη· κατωκείτο δὲ ὑπὸ γυναικῶν, ὡς ἐνομιζομεν, Ἑλλάδα φωνῆν προϊεμένων· προσήεσαν γὰρ καὶ ἐδεξιούντο καὶ ἠσπάζοντο, πάνυ ἑταιρικῶς κεκοσμημένοι καὶ καλάι πᾶσαι καὶ νεάνιδες, ποδήρεις τοὺς χιτῶνας ἐπισυρόμεναι. ἢ μὲν οὖν νῆσος ἐκαλεῖτο Κοβαλοῦσα, ἢ δὲ πόλις αὐτῆ Ὑδαμαργία. λαχοῦσαι δ' οὖν ἡμᾶς αἱ γυναῖκες ἐκάστη πρὸς ἑαυτὴν ἀπῆγεν καὶ ξένον ἐποιεῖτο. ἐγὼ δὲ μικρὸν ἀποστάς— οὐ γὰρ χρηστὰ ἔμαντευόμην— ἀκριβέστερόν τε περιβλέπων ὄρῳ πολλῶν ἀνθρώπων ὅστᾳ καὶ κρανία κείμενα. καὶ τὸ μὲν βοῆν ἰστάναι καὶ τοὺς ἑταίρους συγκαλεῖν καὶ ἐς τὰ ὄπλα χωρεῖν οὐκ ἔδοκίμαζον. προχειρισάμενος δὲ τὴν μαλάχην πολλὰ ἠυχόμην αὐτῇ διαφυγεῖν ἐκ τῶν παρόντων κακῶν· μετ' ὀλίγον δὲ τῆς ξένης διακονουμένης εἶδον τὰ σκέλη οὐ γυναικός, ἀλλ' ὄνου ὀπλάς· καὶ δὴ σπασάμενος τὸ ξίφος συλλαμβάνω τε αὐτὴν καὶ δῆσας περὶ τῶν ὄλων ἀνέκρινον. ἢ δέ, ἄκουσα μὲν, εἶπεν δὲ ὅμως, αὐτὰς μὲν εἶναι θαλαττίους γυναῖκας Ὀνοσκελέας προσαγορευόμενας, τροφὴν δὲ ποιεῖσθαι τοὺς ἐπιδημοῦντας ξένους. ἐπειδὴν γὰρ, ἔφη, μεθύσωμεν αὐτούς, συννευνηθεῖσαι κοιμωμένοις ἐπιχειροῦμεν. ἀκούσας δὲ ταῦτα ἐκείνην μὲν αὐτοῦ κατέλιπον δεδεμένην, αὐτὸς δὲ ἀνελθὼν ἐπὶ τὸ τέγος ἐβῶν τε καὶ τοὺς ἑταίρους συνεκάλουν. ἐπεὶ δὲ συνῆλθον, τὰ πάντα ἐμήνυον αὐτοῖς καὶ τὰ γε ὅστᾳ ἐδείκνυον καὶ ἦγον ἔσω πρὸς τὴν δεδεμένην· ἢ δὲ αὐτίκα ὕδωρ ἐγένετο καὶ ἀφανῆς ἦν. ὅμως δὲ τὸ ξίφος εἰς τὸ ὕδωρ καθῆκα πειρώμενος· τὸ δὲ αἷμα ἐγένετο.

47 Ταχέως οὖν ἐπὶ ναῦν κατελθόντες ἀπεπλεύσαμεν. καὶ ἐπεὶ ἡμέρα ὑπηύγαζεν, ἤδη τὴν ἡπειρον ἀπεβλέπομεν εἰκάζομέν τε εἶναι τὴν ἀντιπέρας τῇ ὑφ' ἡμῶν οἰκουμένην κειμένην. προσκυνήσαντες δ' οὖν καὶ προσευξάμενοι περὶ τῶν μελλόντων ἐσκοποῦμεν, καὶ τοῖς μὲν ἔδοκει ἐπιβᾶσιν μόνον αὐθις ὀπίσω ἀναστρέφειν, τοῖς δὲ τὸ μὲν πλοῖον αὐτοῦ καταλιπεῖν, ἀνελθόντας δὲ ἐς τὴν μεσόγαιαν πειραθῆναι τῶν ἐνοικούντων. ἐν ὅσῳ δὲ ταῦτα ἐλογιζόμεθα, χειμῶν σφοδρὸς ἐπιπεσὼν καὶ προσαράξας τὸ σκάφος τῷ αἰγιαλῷ διέλυσεν. ἡμεῖς δὲ μόλις ἐξενηξάμεθα τὰ ὄπλα ἕκαστος καὶ εἴ τι ἄλλο οἶός τε ἦν ἀρπασάμενοι. Ταῦτα μὲν οὖν τὰ μέχρι τῆς ἑτέρας γῆς συννευχθέντα μοι ἐν τῇ θαλάττῃ καὶ παρὰ τὸν πλοῦν ἐν ταῖς νήσοις καὶ ἐν τῷ ἀέρι καὶ μετὰ ταῦτα ἐν τῷ κῆτει καὶ ἐπεὶ ἐξήλθομεν, παρὰ τε τοῖς ἥρωσι καὶ τοῖς ὄνειροις καὶ τὰ τελευταῖα παρὰ τοῖς Βουκεφάλοις καὶ ταῖς Ὀνοσκελέαις, τὰ δὲ ἐπὶ τῆς γῆς ἐν ταῖς ἐξῆς βίβλοις διηγῆσομαι.

46 Vespere ni alvenis ĉe ne granda insulo; ĝin enlogis virinoj kiuj – kiel ni kredis – parolis Greke. Ili alproksimiĝis kaj kisis nin. Ili estis ornamitaj kiel hetajroj, kaj ĉiuj estis junaj kaj belaj, kun tunikoj treniĝantaj surplanke. Tiu insulo nomiĝas Sorĉado, ilia urbo Akvurbo.²⁷ Ĉiu el la virinoj prenis hejmen kun si unu el ni kiel gaston. Sed mi momenton hezitis – ĉar mi havis timplenan antaŭsenton –, mi rigardis pli atente ĉirkaŭen kaj rimarkis ĉie... ostojn kaj kraniojn de homaj estaĵoj! Ekkrii kaj kunvoki la kamaradojn al la ŝipo – tio al ne ŝajnis oportuna. Sed mi enmanigis mian malvon kaj fortege preĝis al ĝi, ke mi eskapu el tiuj teruraĵoj.

Post nelonge, dum mia gastigantino atendis, mi rimarkis, ke ŝi ne havas krurojn de virino, sed azenhufojn. Tiam la glavon mi elingigis, kaptis kaj ligis ŝin, kaj pridemandis ŝin pri la tuta afero. Kaj ŝi, malvolontege, tamen diris ke ili estas marvirinoj, nomataj Azenhufoj, kaj ke ili manĝas la hazarde surteriĝintajn fremdulojn. Ĉar – ŝi diris – post kiam ni ebriigis ilin, ni enlitiĝas kun ili kaj dumdorme ni ilin atakas. Tion aŭdinte mi lasis ŝin tie pendi, mem grimpis sur la tegmenton kaj krie kunvokis la kamaradojn. Kiam ili kunvenis, mi rakontis ĉion al ili, montris la ostojn kaj kondukis ilin al la pendigita virino – sed tiu tuj ŝanĝiĝis en akvon kaj malaperis. Tamen mi pikis perglave en la akvon: la akvo fariĝis sango.

47 Rapidege mi reiris al la ŝipo kaj fornavigis. Kaj je tagiĝo ni rimarkis teron kaj ni supozis, ke tio estas ekzakte la antipodo de tiu ter-regiono, kiun ni mem enloĝas. Ni adorkliniĝis do, faris preĝojn, kaj ekplanis pri la estonto. Kelkaj proponis surteriĝi kaj poste retrovojaĝi; aliaj: forlasi la ŝipon tie kaj iri al la landinterno por vidi kiaj estas la loĝantoj. Dum tion ni pripensadis, terura ekŝtormo falis sur la ŝipon, ĵetis ĝin kontraŭ la bordon kaj frakasis ĝin. Ni mem apenaŭ naĝante saviĝis, dum ĉiu kaptis siajn armilojn kaj kion alian li nur kapablis.

Tio ĉi do estas la rakonto pri tio, kion mi suferis ĝis la Transa Mondo, unue surmare, poste navigante inter la insuloj kaj enaere, poste en la baleno kaj kiam tiun ni forlasis, inter la Herooj kaj la sonĝoj kaj finfine ĉe la Bovkapoj kaj la Azenhufoj; kio okazis en la Transa Lando, tion mi rakontos laŭvice en la sekvaj libroj.²⁸

---

27 Ambaŭ ĉi nomoj ne estas tute klaraj en la originalo.

28 Malnova kopiisto aldonis: "Jen la plej granda mensogo el ĉiuj!"

Enkomputiligita de Efthimios Mavrogeorgiadis kaj
korektita de la tradukinto en septembro 2005.

Distribuata pere de www.esperanto.gr.